

Projekt

z dnia 22 maja 2026 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO**

z dnia 2026 r.

**w sprawie przyjęcia oceny zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za rok
2025 w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej**

Na podstawie art. 16a ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2026 r. poz. 639) Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się przedstawioną przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego ocenę zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za rok 2025 w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej, w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2.

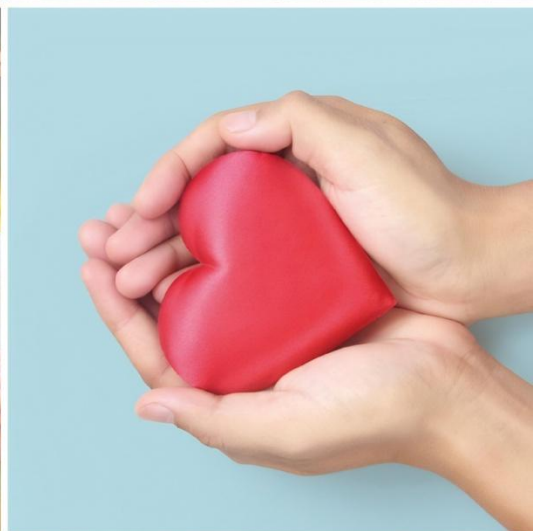
Ocena, o której mowa w § 1, wraz z rekomendacjami stanowi podstawę do planowania budżetu na rok następny.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Wielkopolskiego.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Wielkopolskiego za rok 2025

Załącznik do Uchwały/26
Sejmiku Województwa Wielkopolskiego
z dnia czerwca 2026 r.

Ocenę zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za 2025 rok opracował zespół Obserwatorium Integracji Społecznej działający w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Poznaniu w składzie:

Karolina Czub
Sylwia Szpyrka
Marta Zaręba-Kosicka
Anna Zielińska

Poznań 2026

Spis treści

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW	5
WSTĘP.....	6
1. Uwarunkowania systemu pomocy społecznej.....	8
1.1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej	8
1.2. Bezrobocie w województwie wielkopolskim.....	9
1.3. Zasób lokalowy wielkopolskich samorządów.....	11
1.4. Centra usług społecznych.....	12
1.5. Działalność organizacji pozarządowych na terenie województwa wielkopolskiego	14
2. Lokalna pomoc społeczna.....	16
2.1. Świadczenia pieniężne i niepieniężne (w tym odpłatność gmin za pobyt w DPS)	16
2.2. Świadczenia pieniężne realizowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej/Centra Usług Społecznych	18
2.2.1. Zasiłek stały.....	20
2.2.2. Zasiłek okresowy.....	21
2.2.3. Zasiłek celowy	24
2.2.4. Dodatek mieszkaniowy	25
2.3. Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej.....	27
2.3.1. Posiłek.....	28
2.3.2. Odpłatność gminy za pobyt w Domach Pomocy Społecznej	28
2.3.3. Udzielenie schronienia.....	30
2.4. Aktywność projektowo-konkursowa jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.....	31
3. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.....	37
3.1. Struktura kadry socjalnej.....	37
3.2. Dostępność kadry socjalnej	38
4. Klienci pomocy społecznej – grupa osób z kategorii wysokiego ryzyka socjalnego	44
4.1. Ubóstwo	44
4.2. Osoby i rodziny korzystające z pomocy i wsparcia w systemie pomocy społecznej.....	45
4.3. Świadczeniobiorcy w systemie pomocy społecznej – profil demograficzny.....	46
4.4. Deprywacja lokalna	50
4.5. Powody udzielenia pomocy i wsparcia.....	52
4.6. Placówki kierowane do osób z grup podwyższonego ryzyka socjalnego.....	54
5. Wsparcie rodziny i systemu pieczy zastępczej.....	56
5.1. Wsparcie rodzin w kryzysie.....	56
5.2. Placówki wspierające rodziny	59
5.3. Piecza zastępcza.....	60

5.3.1. Rodzinna piecza zastępcza.....	60
5.3.2. Instytucjonalna piecza zastępcza.....	64
5.3.3. Usamodzielnienie wychowanków pieczy zastępczej	66
6. Wsparcie osób starszych.....	67
6.1. Dienne usługi środowiskowe	68
6.2. Usługi opiekuńcze o charakterze podstawowym, specjalistyczne usługi opiekuńcze i usługi sąsiedzkie, finansowane przez gminę w ramach zadań własnych.....	69
6.3. Usługi o charakterze całodobowym	71
7. Wsparcie osób z ograniczoną sprawnością.....	73
7.1. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnością	73
7.2. Placówki oferujące wsparcie osobom z niepełnosprawnościami.....	76
8. Wsparcie migrantów.....	78
8.1. Pomoc społeczna świadczona migrantom.....	80
8.2. Ośrodki wsparcia cudzoziemców	81
9. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego	83
10. Wnioski i rekomendacje	89
10.1. Korzystający z pomocy i wsparcia.....	89
10.2. Usługi socjalne	91
10.3. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia	93
10.4. Kadra pomocy społecznej.....	100
10.5. Wybrane wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej	101
DEFINICJE.....	103

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW

CAS	Centralna Aplikacja Statystyczna
CIS	Centrum Integracji Społecznej
CUS	Centrum Usług Społecznych
DPS	Domy Pomocy Społecznej
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
KIS	Klub Integracji Społecznej
MOPR	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
NGO	Organizacje pozarządowe (Non-Governmental Organization)
OZPS	Ocena Zasobów Pomocy Społecznej
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
WTZ	Warsztat Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
↑	symbol oznacza wzrost w stosunku do roku ubiegłego
↓	symbol oznacza spadek w stosunku do roku ubiegłego

WSTĘP

Zgodnie z art. 16a Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, gminy, powiaty i samorząd województwa mają obowiązek corocznego przygotowywania oceny zasobów pomocy społecznej.

Ocena zasobów pomocy społecznej zastąpiła od 2012 r. dotychczas przygotowywany przez jednostki samorządu terytorialnego bilans potrzeb pomocy społecznej.

Ocena powinna zostać sporządzona w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej, a zasoby, o których mowa, w szczególności obejmują: infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania z pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący (art. 16a, p.1 i 2 Ustawy). Ocena, o której mowa, obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy (art.16a, p.3 Ustawy o pomocy społecznej).

OZPS przedstawiana jest przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego. Ocena wraz z rekomendacjami ma być podstawą do planowania budżetu na rok następny (art.16a, ust. 4 ustawy o pomocy społecznej).

Następnie, samorząd województwa jest zobligowany do przekazania oceny zasobów pomocy społecznej sporządzonej na podstawie ocen przygotowanych przez gminy i powiaty z obszaru województwa, właściwemu wojewodzie do 31 lipca każdego roku (art. 21 pkt. 8 ustawy o pomocy społecznej).

W formularzu OZPS umieszczonym w Centralnej Aplikacji Statystycznej tylko niewielka część danych znajduje się w sekcji tabelarycznej. Zdecydowanie większy pakiet danych oraz wskaźników znajduje się w sekcji raportów graficznych. W raportach graficznych, które zasilają się automatycznie ze zbiorów centralnych zdarzają się błędne zasilenia wartości, co do których część ośrodków pomocy społecznej zgłasza swoje zastrzeżenia, dodatkowo OPS/CUS zgłaszają problemy z zasileniami wartości automatycznie wyliczanych (WAW), które również wpływają na poprawność raportów graficznych. Modyfikacja raportów graficznych i ręczne wpisanie poprawnych danych nie są możliwe z poziomu gminy, powiatu i województwa. W takiej sytuacji Zespół ROPS w Poznaniu podjął decyzję dotyczącą prezentacji w raporcie tylko tych danych, co do których jakości i poprawności nie ma wątpliwości. W tegorocznej OZPS opisano zatem dane znajdujące się w sekcjach tabelarycznych, natomiast tam, gdzie ich uzupełnienie wydawało się konieczne, odwołano się do dostępnych danych i statystyk publicznych, np. z GUS BDL czy statystyk resortowych, głównie sprawozdania MRPiPS-03, MRPiPS-05 oraz MRPiPS-06.

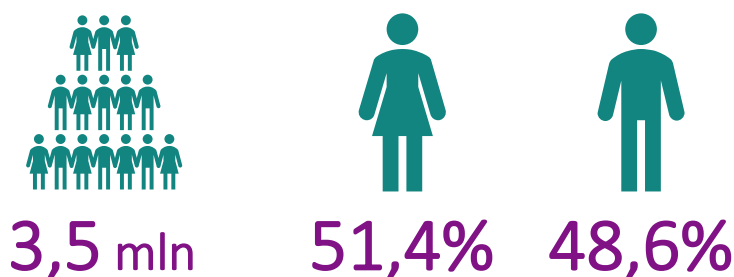
Ocena zasobów województwa wielkopolskiego została przygotowana w oparciu o sprawozdania nadesłane ze wszystkich jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa wielkopolskiego, a więc 226 gmin, 31 powiatów i 4 miast na prawach powiatu.

1. Uwarunkowania systemu pomocy społecznej

1.1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej

W 2024¹ roku województwo wielkopolskie zamieszkiwało **niecałe 3,5 mln** osób. Struktura zamieszkania pozostała stabilna w porównaniu do roku ubiegłego - 53% ludności mieszkało w miastach, a 47% na obszarach wiejskich.

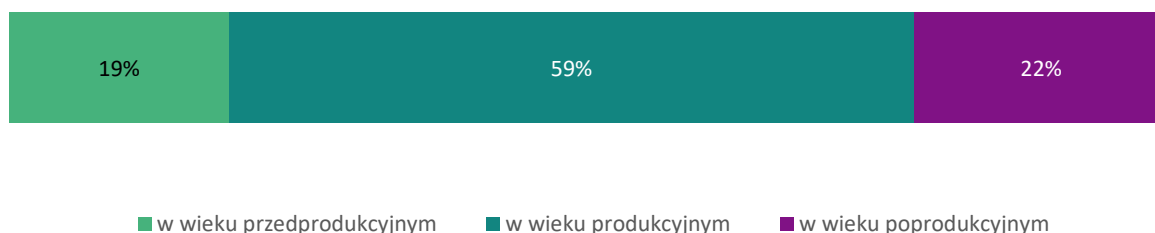
Rysunek nr 1 Udział kobiet i mężczyzn w liczbie ludności województwa w 2024 roku

Źródło: GUS-BDL

W roku 2024 województwo wielkopolskie zamieszkiwało **665 656** osób w wieku przedprodukcyjnym, **2 041 382** osób w wieku produkcyjnym i **772 948** osób w wieku poprodukcyjnym. **Nadal ubywa ludności w wieku przed i produkcyjnym, a przybywa ludności w wieku poprodukcyjnym.**

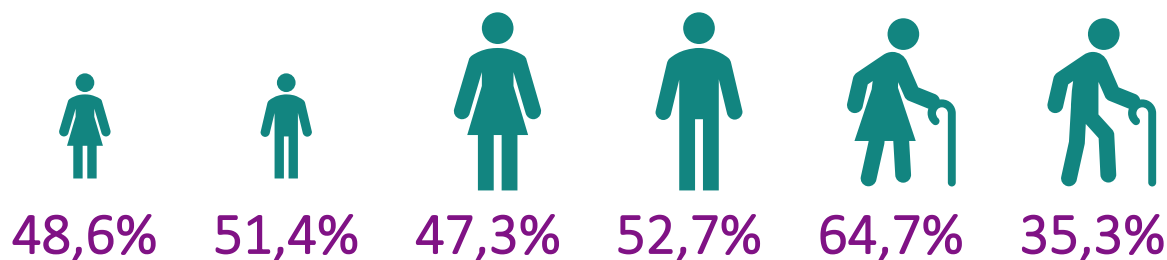
Wykres nr 1 Struktura wielkopolskiej ludności w ekonomicznych grupach wieku w 2024 roku (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS-BDL.

W grupie osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym zauważalna jest niewielka dysproporcja kobiet i mężczyzn. Odsetek kobiet jest nieznacznie niższy w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, natomiast w grupie osób w wieku poprodukcyjnym zauważalna jest znaczna dysproporcja płci, zdecydowanie przeważają w niej kobiety, które stanowią 64,7% tej subpopulacji. W porównaniu z rokiem 2023 odsetek mężczyzn w tej grupie wzrósł o 0,4 p. p. (z 39,4% do 35,3%).

¹ Dane dotyczące stanu ludności w województwie wielkopolskim prezentowane są za 2024 rok, ponieważ na dzień przygotowania raportu są one najbardziej aktualne.

Rysunek nr 2 Rozkład płci w ekonomicznych grupach wieku w 2024 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL za 2024 r.

Kobiety żyją statystycznie dłużej niż mężczyźni. Wielkopolanka, która w 2024 roku skończyła 60 lat, ma przed sobą średnio 24,3 lata życia, natomiast Wielkopolanin w tym samym wieku – 19,6 lat. Wskaźnik ten wzrósł w odniesieniu do poprzedniego roku, odpowiednio o 0,2 roku dla kobiet (około 2 i pół miesiąca) i 0,1 roku dla mężczyzn (około 1 miesiąca).

Rysunek nr 3 Przewidywana średnia długość życia dla kobiet i mężczyzn mających 60 lat w 2024 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL.

1.2. Bezrobocie w województwie wielkopolskim

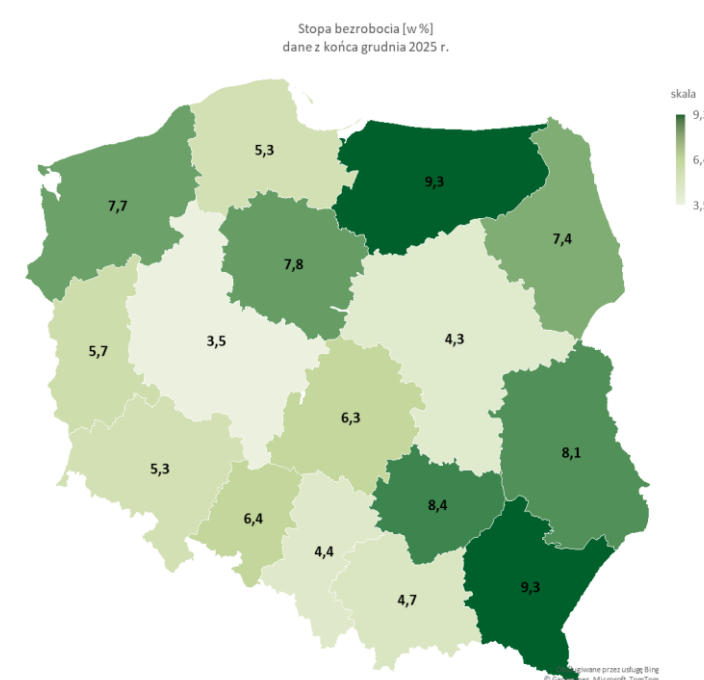
Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w wielkopolskich powiatowych urzędach pracy w grudniu 2025 roku wyniosła **56 059 osób** (↑ o 20%), z tej grupy **39% było długotrwale bezrobotnymi** (w analogicznym okresie 2024 roku – 39,4%).²

² Dane WUP Poznań za grudzień 2025 r., wuppoznan.praca.gov.pl.

Rysunek nr 4 Liczba osób bezrobotnych w Wielkopolsce (na koniec grudnia 2025 roku)

Mapa nr 1 Stopa bezrobocia (%) w Polsce na koniec grudnia 2025 r.

Źródło: Dane i mapa WUP Poznań, wuppoznan.praca.gov.pl

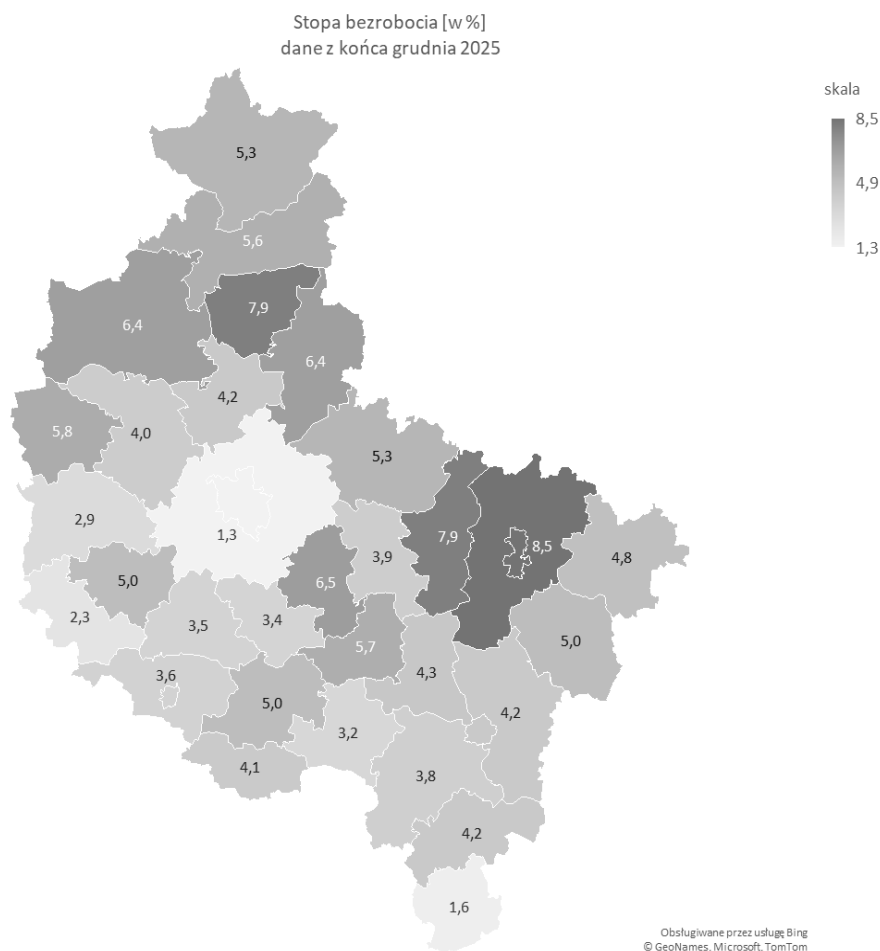
3,5%

Wskaźnik stopy bezrobocia rejestrowanego

dla województwa wielkopolskiego, mimo wzrostu rok do roku
o 0,5 p. p., nadal był najniższy w kraju

W wielkopolskich powiatach stopa bezrobocia osiągała wartości od 1,2% w powiecie poznańskim i m. Poznań do 9,6% w powiecie konińskim. Pod koniec 2025 roku w 8 powiatach stopa bezrobocia była wyższa niż średni wskaźnik liczony dla kraju (5,7%) – międzychodzki 5,8%, czarnkowski-trzcianecki 6,4%, wągrowiecki 6,4%, średzki 6,5%, m. Konin 7,0%, chodzieski 7,9%, słupecki 7,9%, koniński 9,6%.

Mapa nr 2 Stopa bezrobocia (%) w wielkopolskich powiatach w grudniu 2025 r.

Źródło: Dane i mapa WUP Poznań, wuppoznan.praca.gov.pl (dane liczone łącznie dla powiatów i miastach na prawach powiatu).

1.3. Zasób lokalowy wielkopolskich samorządów

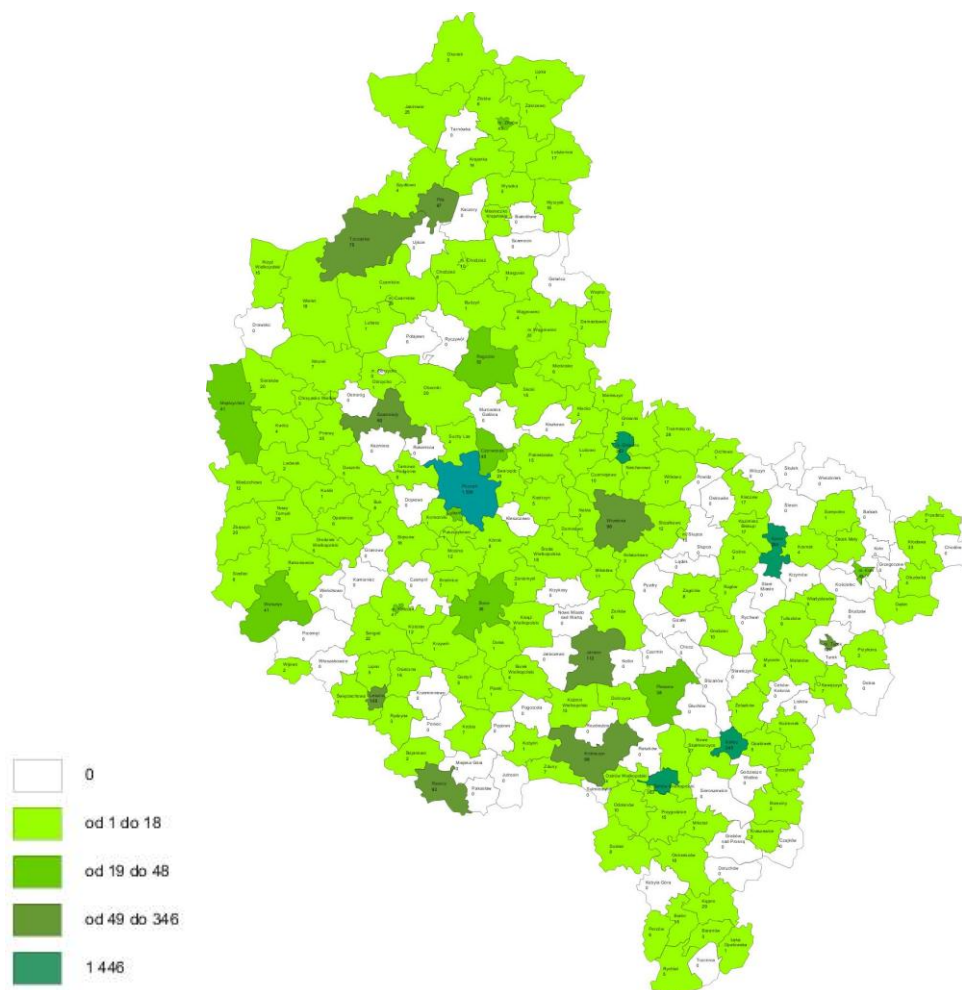
W świetle sprawozdań gminnych w roku oceny **zmałała liczba mieszkań komunalnych znajdujących się w zasobach gminy – z 48 633 w roku 2024 roku do 48 017 w roku 2025** (↓ o 616 mieszkań). Liczba wniosków złożonych o przydział mieszkania komunalnego z zasobów gminy wyniosła 5 500 w 2025 roku.

6 wielkopolskich gmin nie posiadało mieszkań komunalnych

69 wielkopolskich gmin nie posiadało mieszkań socjalnych

Zmniejszyła się również liczba lokali socjalnych – w roku 2024 wielkopolskie gminy dysponowały zasobem 5 071 mieszkań socjalnych, a w 2025 – 5 006. Największy ich deficyt zauważalny jest we wschodniej i południowej Wielkopolsce. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat zapotrzebowanie na lokale socjalne było wyższe niż oferta wolnych lokalnych samorządów, w 2024 roku na przyznanie lokalu socjalnego oczekiwało 2 688 osób. Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego wyniosła 459.

Mapa nr 3 Liczba lokali socjalnych w województwie wielkopolskim w 2025 roku (ujęcie gminne)

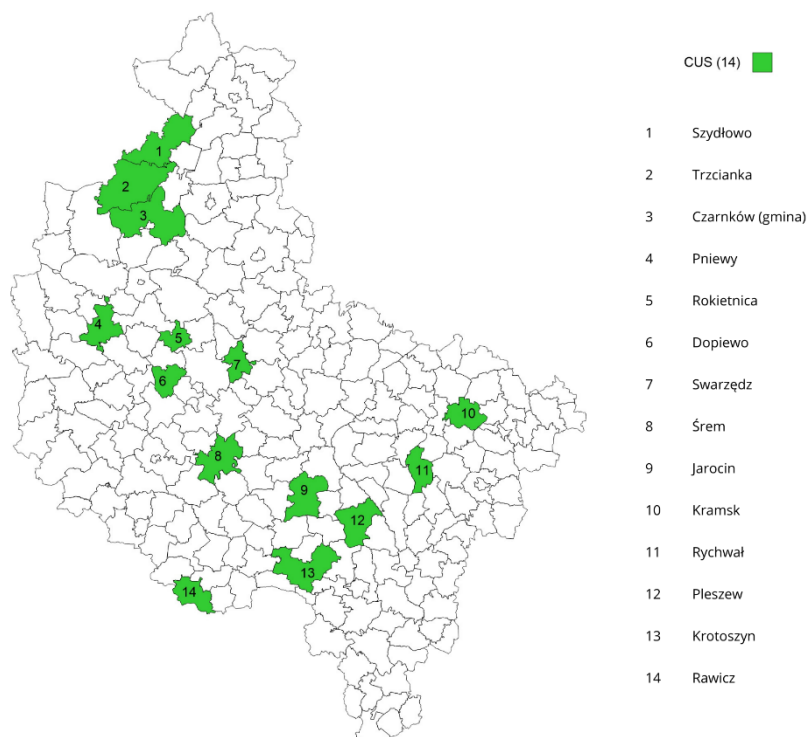

Źródło: Sprawozdanie OZPS za 2025 r.

1.4. Centra usług społecznych

W 2025 roku liczba CUS utrzymywała się na poziomie osiągniętym rok wcześniej, co oznacza, że w województwie wielkopolskim w dalszym ciągu funkcjonowało 14 [centrów usług społecznych](#).

Mapa nr 4 Liczba CUS w województwie wielkopolskim w 2025 roku (ujęcie gminne)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ROPS.

Ww. centra powstały w wyniku przekształcenia ośrodków pomocy społecznej na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Centrum jest realizatorem programu usług społecznych przyjętego przez gminę oraz zadań, o których mowa w art. 13 wyżej wymienionej ustawy.

Centrum Usług Społecznych (CUS), obok realizacji dotychczasowych zadań właściwych dla ośrodków pomocy społecznej, rozszerza zakres swojej działalności o nowe formy wsparcia kierowane do mieszkańców. Usługi te świadczone są zgodnie z zasadami powszechności dostępu, poszanowania podmiotowości odbiorców, zapewnienia wysokiej jakości, kompleksowości oddziaływań, współpracy międzysektorowej, pomocniczości oraz wzmacniania więzi społecznych.

W katalogu oferowanych przez CUS usług, realizowanych bezpośrednio lub zleczanych podmiotom zewnętrznym, znajdują się między innymi: wsparcie psychologiczne i psychiatryczne, w tym dedykowane dzieciom i młodzieży, organizacja grup wsparcia dla opiekunów osób niesamodzielnych oraz osób z niepełnosprawnościami, działania pomocowe skierowane do osób doświadczających przemocy, usługi transportowe dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami, przeciwdziałające wykluczeniu komunikacyjnemu, inicjatywy na rzecz ochrony zdrowia i utrzymania sprawności fizycznej osób starszych, a także wsparcie dla rodzin oraz systemu pieczy zastępczej.

Przekształcenie ośrodka pomocy społecznej w Centrum Usług Społecznych stanowi dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej proces o dwojakim charakterze — z jednej strony stwarza nowe możliwości rozwojowe, z drugiej zaś generuje istotne wyzwania organizacyjne i funkcjonalne. Transformacja ta wiąże się nie tylko z koniecznością reorganizacji struktur instytucjonalnych lecz przede wszystkim z rozszerzeniem katalogu odbiorców usług, obejmującym także osoby dotychczas niekorzystające ze wsparcia systemu pomocy społecznej.

Istotnym walorem modelu CUS jest jego orientacja na potrzeby mieszkańców wspólnoty lokalnej oraz rozwój usług odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby społeczne na poziomie gminy. W konsekwencji instytucja ta przestaje być postrzegana wyłącznie jako podmiot świadczący pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, a zyskuje charakter ogólnodostępnej platformy wsparcia, ukierunkowanej na wzmacnianie dobrostanu całej społeczności lokalnej.

1.5. Działalność organizacji pozarządowych na terenie województwa wielkopolskiego

W 2025 roku Samorząd Województwa Wielkopolskiego ogłosił otwarte konkursy ofert skierowane do organizacji pozarządowych na realizację zadań publicznych. Część z tych zadań była wdrażana za pośrednictwem Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu i dotyczyła wspierania przedsięwzięć z zakresu pomocy społecznej, stanowiących kompetencje samorządu województwa. W ramach wskazanego obszaru dofinansowanie przyznano 39 ofertom, na łączną kwotę 2 000 000 zł.

Ponadto w 2025 roku kontynuowano realizację projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe w ramach umów wieloletnich, rozstrzygniętych w 2024 roku. Łączna wartość środków przeznaczonych na realizację tych przedsięwzięć wyniosła 397 000 zł.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu dokonał również 7 000 000 zł pomiędzy 53 projekty realizowane w obszarze rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami. Finansowanie to pochodziło ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, pozostających w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego w 2025 roku.

Tabela nr 1 Zadania i kwota ich dofinansowania w konkursie wspierania zadań publicznych Województwa Wielkopolskiego z dziedziny pomocy społecznej w 2025 roku (projekty jednoroczne)

Nazwa zadania	Liczba dofinansowanych ofert	Kwota dofinansowania w zł
Otwarty konkurs ofert na realizację w formie wspierania zadań publicznych Województwa Wielkopolskiego z dziedziny pomocy społecznej w obszarze działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym w 2025 roku	8	400 000,00
Otwarty konkurs ofert na realizację w formie wspierania zadań publicznych Województwa Wielkopolskiego z dziedziny pomocy społecznej w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w 2025 roku	7	400 000,00
Otwarty konkurs ofert na realizację w formie wspierania zadań publicznych Województwa Wielkopolskiego z dziedziny pomocy społecznej w obszarze wspierania osób z ograniczoną sprawnością w 2025 roku	6	400 000,00
Otwarty konkurs ofert na realizację w formie wspierania zadań publicznych Województwa Wielkopolskiego z dziedziny pomocy społecznej w obszarze pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób w 2025 roku	2	200 000,00
Otwarty konkurs ofert na realizację w formie wspierania zadań publicznych Województwa Wielkopolskiego z dziedziny pomocy społecznej, w obszarze pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, w zakresie działalności na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w 2025 roku	12	650 000,00
Otwarty konkurs ofert na realizację w formie wspierania zadań publicznych Województwa Wielkopolskiego z dziedziny pomocy społecznej w obszarze działalności na rzecz migrantów w 2025 roku	4	150 000,00
RAZEM:	39	2 000 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uchwał Zarządu Województwa Wielkopolskiego w zakresie rozstrzygnięć otwartych konkursów ofert na realizację w formie wspierania zadań publicznych Województwa Wielkopolskiego z dziedziny pomocy społecznej w 2025 roku (rops.poznan.pl) oraz wkładu ROPS do Raportu o stanie województwa wielkopolskiego za 2025 rok (materiały wewnętrzne).

Wielkopolskie organizacje pozarządowe wymagają systematycznego i wielowymiarowego, wykraczającego poza aspekt finansowy. Istotne znaczenie ma również zapewnienie dostępu do narzędzi organizacyjnych, zaplecza eksperckiego i usług doradczych. Takie kompleksowe wsparcie pozwala sektorowi pozarządowemu rozwijać się w sposób zrównoważony, osiągać samodzielność finansową i pełnić rolę równorzędnego partnera wobec administracji publicznej oraz sektora prywatnego.

2. Lokalna pomoc społeczna

2.1. Świadczenia pieniężne i niepieniężne (w tym odpłatność gmin za pobyt w DPS)

W 2025 roku **78 166 os. pobierało świadczenia z systemu pomocy społecznej**, które zostały przyznane decyzją administracyjną, **było to o prawie 1,7% osób więcej niż w 2024 roku** (76 825 świadczeniobiorców w 2024 roku). Ten niewielki wzrost jest prawdopodobnie związany z rewaloryzacją progów kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Progi te uległy podwyższeniu w 2025 roku, od 1 stycznia 2025 roku kryterium dochodowe wynosi 1 010 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 823 zł dla osoby w rodzinie.

Progi kryterium dochodowego w pomocy społecznej w 2025 roku (dochód na osobę według typu gospodarstwa domowego) wynosiły:

1 010 zł

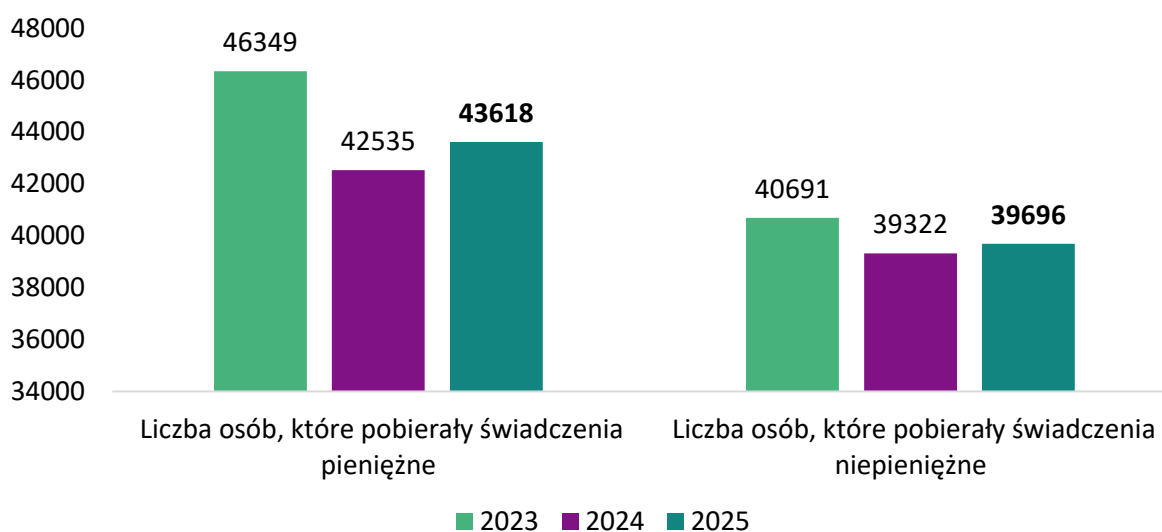
na osobę prowadzącą 1-osobowe gospodarstwo domowe

823 zł

na osobę w rodzinie

Zmiana w liczbie klientów pomocy społecznej przekłada się na zmiany w liczbie osób pobierających świadczenia pieniężne i niepieniężne.

Wykres nr 2 Liczba osób, które pobierały świadczenia pieniężne i niepieniężne w latach 2023-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MRIPS-03 za lata 2023-2025 r.

W 2025 roku, w porównaniu do 2024 roku, zwiększyła się liczba osób pobierających poszczególne typy świadczeń, o 1 083 os. pobierające świadczenia pieniężne (↑ o 2,5%) i o 374 osoby pobierające świadczenie niepieniężne (↑ o 1,0%).

55,8% świadczeniobiorców pobierało świadczenie pieniężne (↑ o 1 083 os.)
43 618 os.

Pomoc społeczna w ostatnich latach opierała się w znacznej mierze na realizacji świadczeń niepieniężnych. Co prawda zarówno w 2025 roku, jak i w 2024 roku, nieco więcej osób pobierało świadczenie pieniężne, jednak analizując liczbę świadczeń okazuje się, że zrealizowano zdecydowanie więcej świadczeń niepieniężnych, w roku oceny było to 6 461 763 świadczeń niepieniężnych vs. 399 130 świadczeń pieniężnych.

W 2025 roku przyznano³:

6 461 763 świadczeń niepieniężnych

399 130 świadczeń pieniężnych

W 2024 roku przyznano⁴:

6 268 140 świadczeń niepieniężnych

382 541 świadczeń pieniężnych

W roku oceny, w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano zarówno wzrost liczby osób pobierających świadczenia niepieniężne (o 0,9%), jak i wzrost liczby przyznanych świadczeń (o 3,1%).

2.2. Świadczenia pieniężne realizowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej/Centra Usług Społecznych

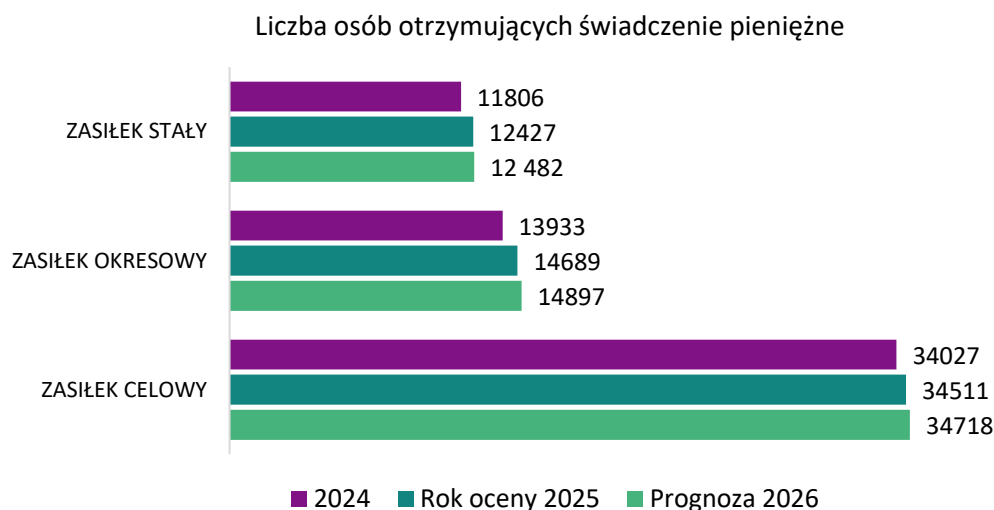
Do trzech podstawowych typów zasiłków w pomocy społecznej należą: [zasiłek stały](#), [zasiłek okresowy](#) i [zasiłek celowy](#).

W 2025 roku wzrosła liczba osób pobierających wszystkie wymienione rodzaje świadczeń: w przypadku zasiłku stałego o 5,3% (621 os.), zasiłku okresowego o 5,4% (756 os.), zasiłku celowego o 1,4% (484 os.).

³ Raport graficzny nr 10 w sprawozdaniu OZPS za 2025 „liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej”.

⁴ Raport graficzny nr 10 w sprawozdaniu OZPS za 2024 „liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej”.

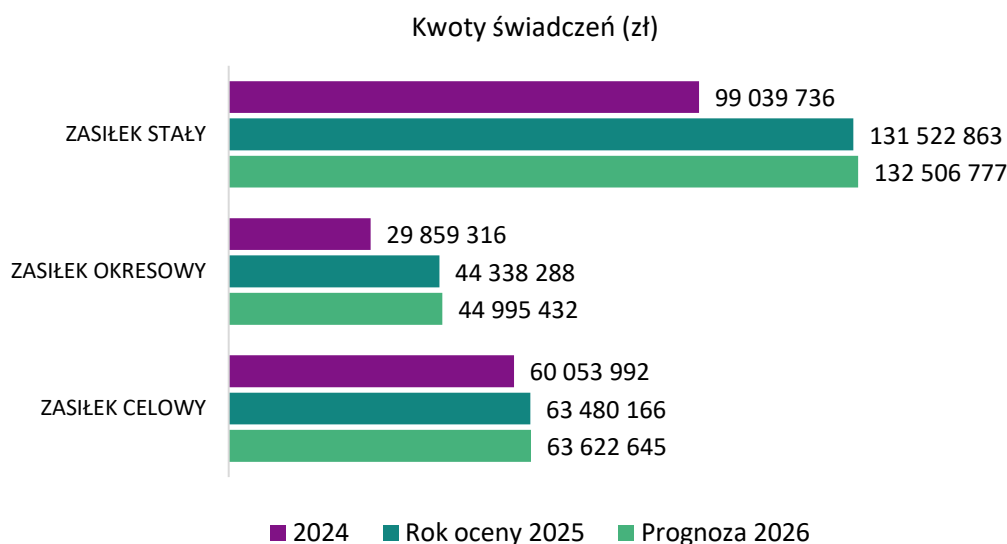
Wykres nr 3 Liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne w latach 2024-2025 oraz prognozy na 2026 rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

W roku oceny wzrosły również kwoty wydatkowane na wszystkie wymienione formy świadczeń pieniężnych: w przypadku zasiłku stałego o 32,8% (32 483 127 zł), zasiłku okresowego o 48,5% (14 478 972 zł), natomiast zasiłku celowego o 5,7% (3 426 174 zł).

Wykres nr 4 Kwoty świadczeń pieniężnych w latach 2024-2025 oraz prognozy na 2026 rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

2.2.1. Zasiłek stały

W 2025 roku zasiłek stały wypłacono **12 427 os.** (↑ o 621 os.) na łączną kwotę **131 522 863 zł** (↑ o 32 483 127 zł). Prognozy na 2026 rok zakładają wzrost liczby osób pobierających zasiłek stały o 55 os. i zwiększenie nakładów finansowych na ten cel o 983 914 zł.

Analizując sytuację wewnątrzregionalną w 2025 roku w porównaniu do 2024 roku, w przypadku zasiłku stałego wzrost liczby osób pobierających ten typ zasiłku odnotowano w 128 wielkopolskich gminach (o 823 os.), spadek liczby świadczeniobiorców nastąpił w 71 gminach (o 202 os.), w 27 gminach liczba osób pobierających zasiłek stały pozostała na tym samym poziomie.

W 2025 roku:

28,5%

osób otrzymujących świadczenia pieniężne to osoby pobierające zasiłek stały

15,9%

osób otrzymujących jakiegokolwiek świadczenia z pomocy społecznej to osoby pobierające zasiłek stały

89,5%

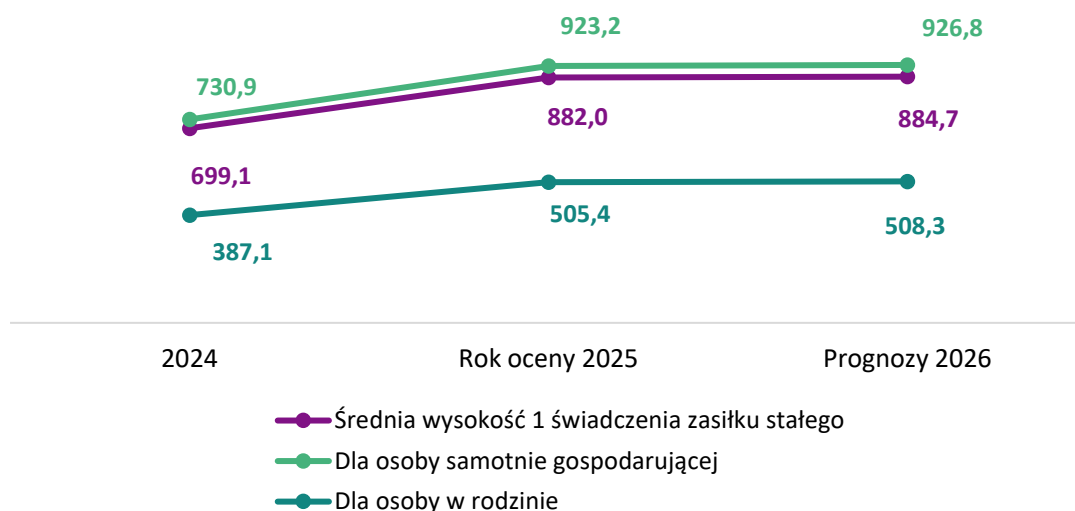
osób otrzymujących zasiłek stały to osoby samotnie gospodarujące

Zdecydowaną większość osób pobierających zasiłek stały w 2025 roku (89,5%) stanowiły osoby samotnie gospodarujące. W ciągu ostatnich kilku lat odsetek osób samotnie gospodarujących wśród pobierających ten typ świadczenia sukcesywnie wzrastał, jedynie w roku oceny odnotowano nieznaczny spadek (90,4% w 2024, 89,7% w 2023, 88,6% w 2022, 87,7% w 2021, 86% w 2020 roku).

Średniomiesięczna wysokość 1 świadczenia zasiłku stałego w 2025 roku wynosiła 882,0 zł.

Na poniższym wykresie przedstawiono średnią miesięczną kwotę zasiłku obliczoną dla osoby w rodzinie i osoby samotnie gospodarującej.

Wykres nr 5 Średnia miesięczna wysokość zasiłku stałego ogółem, dla osoby samotnie gospodarującej oraz osoby w rodzinie w województwie wielkopolskim w latach 2024-2025 i prognozy na 2026 rok (zł)

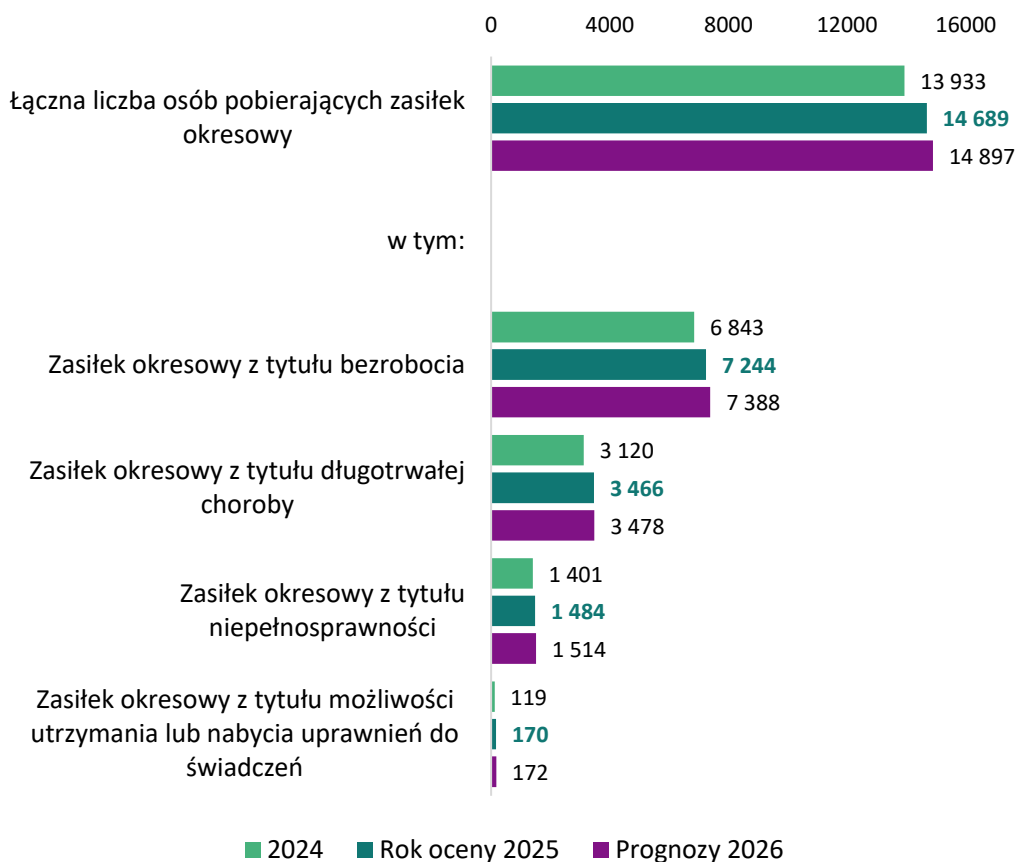
Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

Średnia wartość zasiłku stałego była wyższa dla osób samotnie gospodarujących, w porównaniu ze średniomiesięczną kwotą wypłacaną dla osób w rodzinie. W 2025 roku wzrosła wysokość zasiłku stałego – maksymalna kwota wynosiła 1 229 zł, minimalna kwota zasiłku wynosiła 100 zł. W 2024 roku maksymalna kwota zasiłku stałego wynosiła 1 000 zł miesięcznie, a minimalna nie mogła być niższa niż 100 zł.

2.2.2. Zasiłek okresowy

Z danych zawartych w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej wynika, że w 2025 roku [zasiłek okresowy](#) przyznano **14 689 osobom** (↑ o 756 os.). Łącznie na zasiłki okresowe w pomocy społecznej w 2025 roku **przeznaczono 44 338 288 zł** i była to **kwota wyższa o 14 478 972 zł niż w 2024 roku**. Prognoza dotycząca zasiłku okresowego na rok 2026 zakłada 2,8% wzrost liczby świadczeniobiorców przy 2,9% wzroście wydatków na to świadczenie.

Wykres nr 6 Liczba osób otrzymujących zasiłek okresowy ogółem i poszczególne typy zasiłków w latach 2024-2025 oraz prognozy na 2026 rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

Wojewódzki bilans dotyczący liczby osób pobierających zasiłek okresowy wskazuje na wzrost liczby świadczeniobiorców w 2025, w porównaniu do 2024 roku, o 756 osób (5,4%). Wzrost świadczeniobiorców nastąpił we wszystkich typach zasiłku okresowego.

3 typy zasiłku okresowego, z których w 2025 roku korzystało najwięcej świadczeniobiorców to:

Zasiłek okresowy z tytułu **bezrobocia (7 244 os.,**

↑ o 401 os.)

Zasiłek okresowy z tytułu **długotrwałej choroby**

(3 466 os., ↑ o 346 os.)

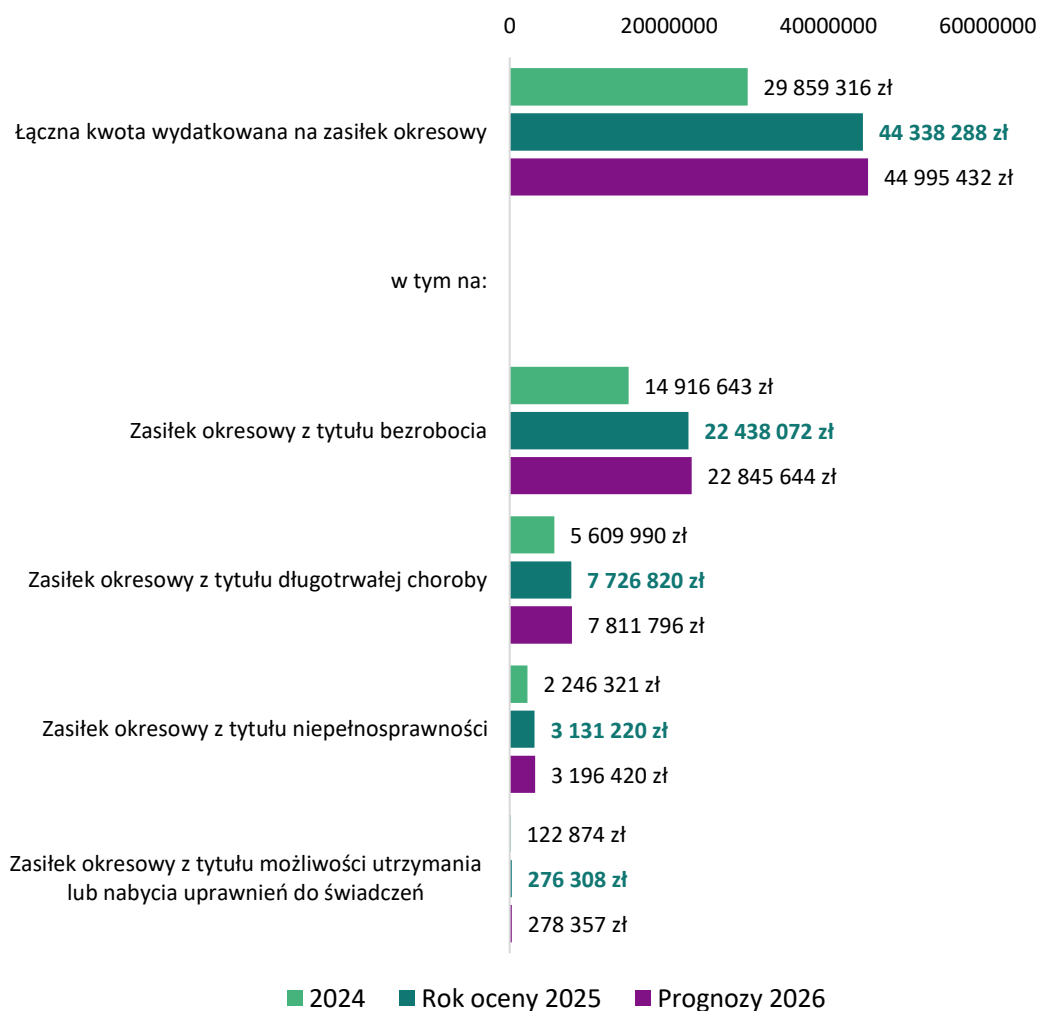

Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności

(1 484 os., ↑ o 83 os.)

Wydatki na zasiłek okresowy w 2025 roku wzrosły aż o 48,5% i wyniosły 44 338 288 zł, co jest spowodowane głównie przez wzrost kryteriów dochodowych uprawniających do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz wzrost liczby świadczeniobiorców. Nieco ponad 50% kwoty wydatkowanej na świadczenie zostało wypłacone w ramach zasiłku okresowego z tytułu bezrobocia. W porównaniu do innych typów tego świadczenia, korzystało z niego najwięcej osób.

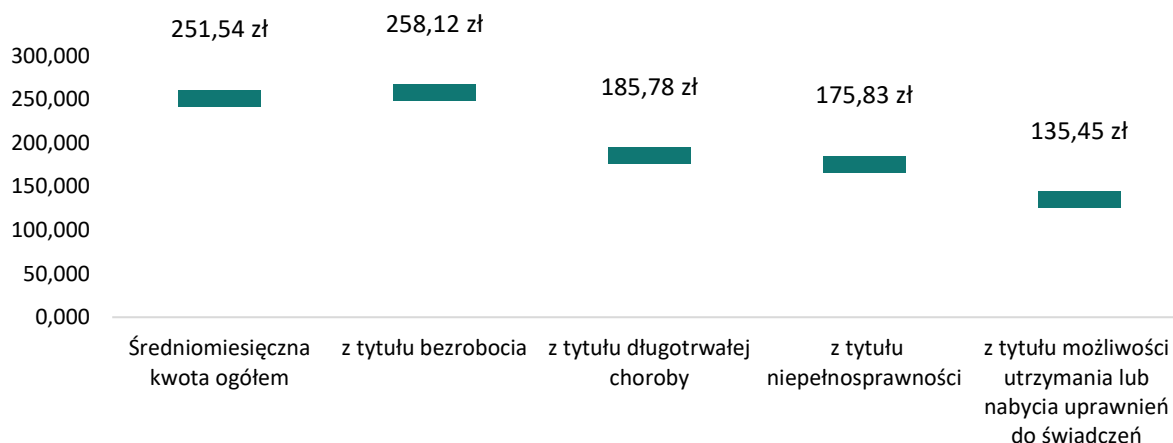
Wykres nr 7 Wydatki na zasiłek okresowy ogółem i poszczególne typy zasiłków w latach 2024-2025 oraz prognozy na 2026 rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

Średniomiesięczną wysokość zasiłku okresowego w poszczególnych jego typach przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres nr 8 Średniomiesięczna wysokość świadczenia zasiłku okresowego ogółem i poszczególnych jego typów w 2025 roku

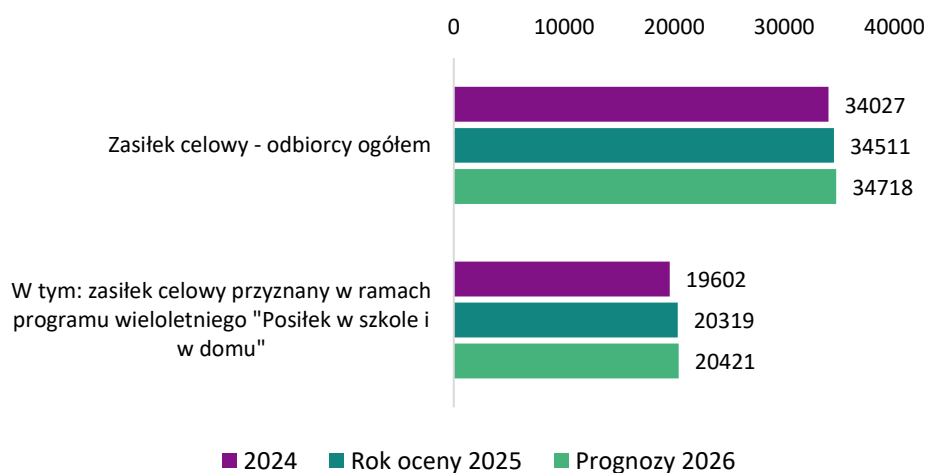

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

2.2.3. Zasiłek celowy

W 2025 roku **zasiłek celowy** przyznano **34 511 osobom** (↑ o 536 os., tj.1,6%) **na kwotę 63 480 166 zł** (↑ o 3 456 702 zł). Prognozy sporządzone przez gminy na 2026 rok zakładają dalszy wzrost liczby osób pobierających ten typ świadczenia o 207 os., przy wzroście środków przeznaczonych na ten cel o 142 479 zł.

Wykres nr 9 Liczba osób otrzymujących zasiłek celowy w latach 2024-2025 oraz prognozy na 2026 rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

W 2025 roku osoby pobierające zasiłek celowy przyznany w ramach programu dożywiania stanowią 59% wśród ogółu osób pobierających ten rodzaj świadczenia. Warto zauważyć, że w porównaniu do 2024 roku, w roku 2025 liczba świadczeniobiorców tego zasiłku wzrosła o 536 os. (1,6%).

Wzrost nastąpił również w przypadku liczby osób, które pobierały zasiłek celowy w ramach programu dożywiania – o 717 osób (3,7%).

W roku oceny zasiłek celowy wynikający z art. 39a ust. 1-2 ustawy o pomocy społecznej wypłacono **10 osobom w wysokości 250 zł** (w 2024 roku świadczenie to otrzymała 1 osoba w kwocie 9 000 zł).

Środki finansowe wydatkowane na wypłaty zasiłków celowych w województwie wielkopolskim w 2025 roku wyniosły 63 480 166 zł, z czego w ramach zasiłków celowych w wieloletnim programie dożywiania wypłacono 55,6% tej kwoty.

Średniomiesięczna wysokość zasiłku celowego w 2025 roku wyniosła 153,28 zł.

Wykres nr 10 Liczba osób otrzymujących zasiłek celowy oraz łączna wartość zasiłków wypłaconych w latach 2024-2025 oraz prognozy na 2026 rok

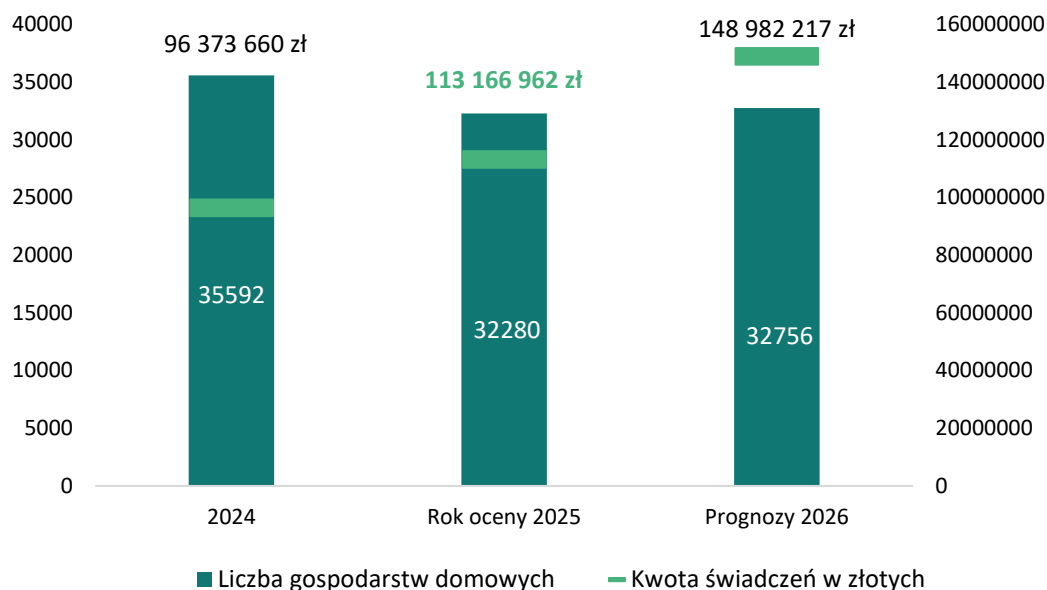
Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

2.2.4. Dodatek mieszkaniowy

W 2025 roku w 211 gminach (↓ o 1 gminę) wypłacano dodatki mieszkaniowe 32 280 gospodarstwom domowym (↓ o 3 312 gospodarstw domowych) w kwocie 113 166 962 zł (↑ o 16 793 302 zł).

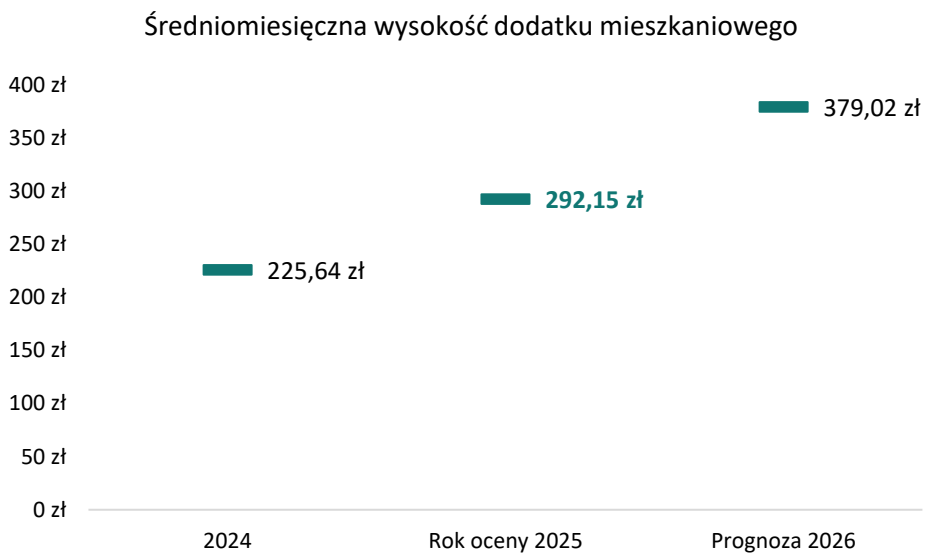
Średniomiesięczna wysokość dodatku mieszkaniowego w 2025 roku wyniosła 292,15 zł.

Wykres nr 11 Liczba gospodarstw domowych otrzymujących dodatek mieszkaniowy oraz łączna wartość dodatków wypłaconych w latach 2024-2025 oraz prognoza na 2026 rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

Wykres nr 12 Średnia miesięczna wysokość 1 świadczenia dodatku mieszkaniowego w latach 2024-2025 i prognoza na 2026 rok (zł)

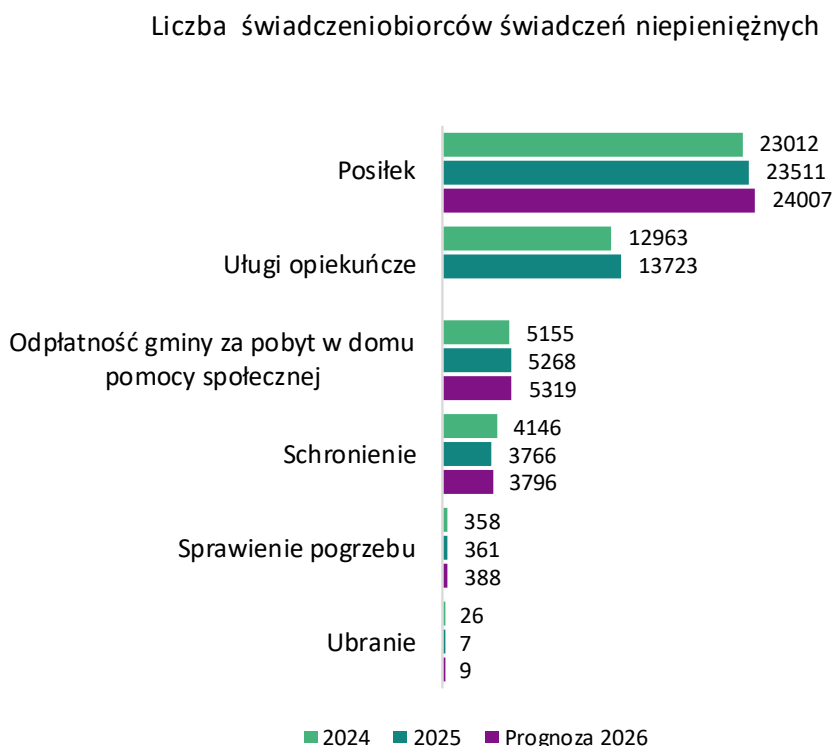
Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

2.3. Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej

W 2025 roku świadczenie niepieniężne otrzymało 39 708 os. (↑ o 1%) i podobnie jak w ubiegłych latach, największa grupa osób skorzystała ze świadczenia niepieniężnego w formie posiłku.

- Osoby otrzymujące świadczenie niepieniężne stanowiły 50,7% ogółu świadczeniobiorców.
- Spadek liczby świadczeniobiorców dotyczył liczby osób korzystających ze schronienia i świadczeń w postaci ubrania.
- W przypadku sprawienia pogrzebu liczba osób wzrosła, natomiast odnotowano spadek kosztów tego zdania.
- Usługi opiekuńcze, posiłek i odpłatność gminy za pobyt w DPS są tymi rodzajami świadczeń niepieniężnych, w przypadku których wzrosła zarówno liczba świadczeniobiorców, jak i kwota wydatkowana na ich sfinansowanie.

Wykres nr 13 Liczba osób otrzymujących w latach 2024-2025 wybrane rodzaje świadczeń niepieniężnych oraz prognozy na 2026 rok (brak prognoz w przypadku usług opiekuńczych)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

2.3.1. Posiłek

Posiłek jest formą świadczenia podstawowego i w świetle ustawy o pomocy społecznej jest to zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. W 2025 roku świadczenie w postaci posiłku było realizowane w 98,6% gmin. W zależności od sytuacji poszczególnych mieszkańców i możliwości gmin, świadczeniobiorcy mogli skorzystać z przygotowanego posiłku lub otrzymać zasiłek celowy przyznany w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”.

W 2025 w porównaniu z 2024 o nieco ponad 2% (↑ 499 os.) wzrosła liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłku (z 23 012 os. do 23 511) oraz kwota świadczeń na ten cel - o blisko 11% (z 31 196 429 zł do 34 577 279 zł).

Finansowanie posiłków dla zdecydowanej większości osób korzystających z tej formy wsparcia – 82,5% (podobnie jak w latach ubiegłych), pochodziło z programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”. Należy jednak odnotować, że udział środków pochodzących z Programu jest mniejszy niż w latach poprzednich. Ponad 57% kwoty przeznaczonej na posiłki, wydatkowano na sfinansowanie posiłków dla dzieci. Z programu wieloletniego w 2025 roku skorzystały 223 gminy.

76,5% ogółu korzystających z posiłku
w 2025 roku stanowiły dzieci
o 1,2 % zmalała liczba dzieci otrzymujących to świadczenie

2.3.2. Odpłatność gminy za pobyt w Domach Pomocy Społecznej

Kolejną, pod względem wielkości, grupą korzystającą ze świadczeń niepieniężnych są osoby przybywające w domach pomocy społecznej, którym gmina opłacała pobyt w tej placówce w 2025 roku.

Od roku 2012 można obserwować stały wzrost liczby osób, których pobyt w [Domach Pomocy Społecznej](#) był finansowany w całości lub częściowo przez gminę zamieszkania. **Z powodu pandemii COVID (wstrzymanie przyjęć nowych mieszkańców do DPS) w 2021 roku po raz pierwszy od 2012 roku zaobserwowano spadek tej liczby. W 2025 roku w porównaniu do 2024 liczba takich osób wzrosła o 2,1% (z 5 155 os. do 5 268 os.).**

3

wielkopolskie gminy nie ponosiły odpłatności za pobyt mieszkańców w DPS

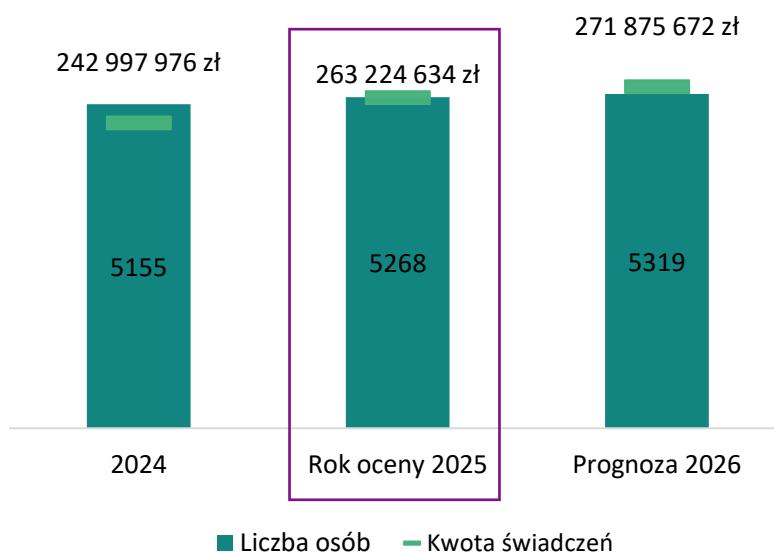
W 2025 roku wielkopolskie gminy za pobyt **5 268 osób** (↑ o 113 os.) w DPS poniosły odpłatność w wysokości **263 224 634 zł**, co oznacza **8% wzrost kosztów w porównaniu z rokiem 2024**. Prognozy na 2026 rok mówią o blisko 1% wzroście liczby osób (o 51 os.) przy 3% wzroście nakładów finansowych na ten cel. Średniomiesięcznie gminy wydatkują 4 163,89 zł na współfinansowanie pobytu jednego mieszkańca w DPS.

Wydatki w gminach związane z odpłatnością za pobyt mieszkańca w DPS są bardzo zróżnicowane. Zależą m.in. od:

- liczby mieszkańców, którym gmina współfinansuje pobyt w DPS,
- wysokości kwoty dopłaty do średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w DPS, im mniej tego kosztu pokrywa sam mieszkaniec i jego rodzina, tym większe finansowanie spoczywa na gminie,
- ilości miesięcy w ciągu roku, w których gmina dofinansowywała pobyt mieszkańca w DPS.

Analizując poziom rocznych wydatków w poszczególnych gminach, kształtował się on od **43 594 zł** (współfinansowanie pobytu 1 mieszkańca) – co stanowiło najniższą kwotę dofinansowania pobytu w 2025 roku, do **32 085 318 zł** (współfinansowanie pobytu 578 mieszkańców) – najwyższa kwota dofinansowania pobytu w 2025 roku.

Wykres nr 14 Odpłatność wielkopolskich gmin za pobyt w DPS i liczba osób, którym gmina całkowicie lub częściowo opłacała pobyt w DPS w latach 2024-2025 oraz prognoza na 2026 rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

Przedstawiciele gmin, w analizowanym obszarze, zwracają uwagę na następujące kwestie:

- „Bezspornie, **liczba osób wymagających opieki całodobowej w gminach wzrasta**”.
- Zwiększają się koszty wydatkowane na dofinansowanie pobytu mieszkańców w DPS, gdyż **rośnie kwota średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w DPS**. W 2025 roku kwoty te wynosiły od kilku do nawet kilkudziesięciu tysięcy złotych, w zależności od lokalizacji i typu placówki⁵.
- **Wydatki na DPS stanowią stały coroczny, coraz wyższy koszt dla gminy**, a wobec faktu starzenia się społeczeństwa należy spodziewać się dalszego wzrostu kosztów.
- Z uwagi na rosnące koszty ponoszone na odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej i trendy demograficzne kilka gmin rozważa utworzenie gminnych DPS. W 2025 roku na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonowały dwie takie placówki.
- Długi czas oczekiwania na miejsce w DPS dotyczy w szczególności osób oczekujących na skierowanie do domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych.

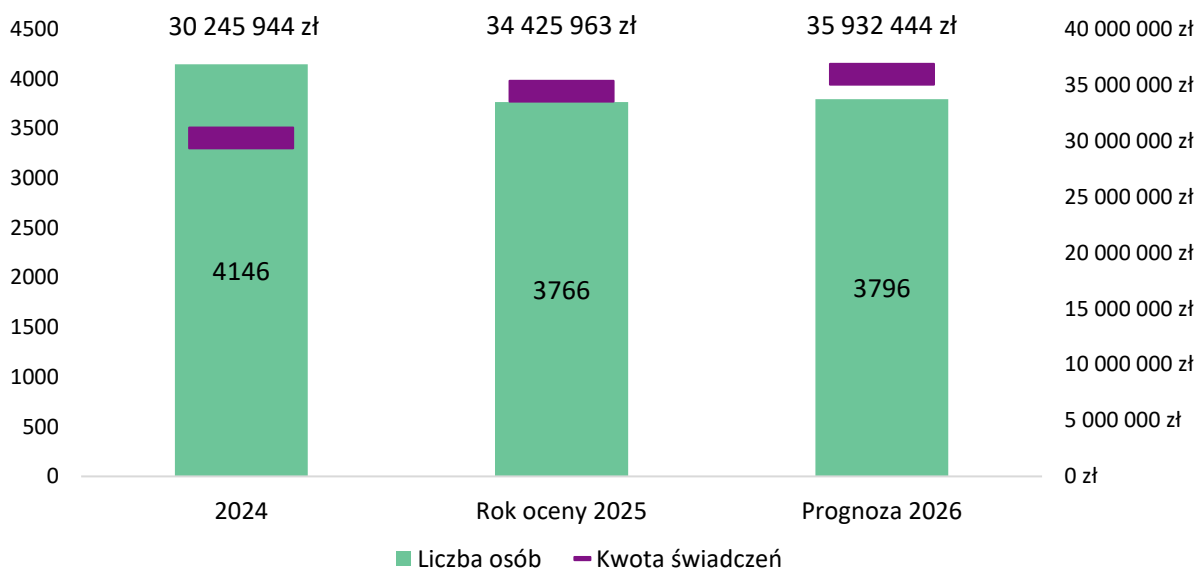
Aktualność zachowuje wniosek formułowany w poprzednich edycjach OZPS, zgodnie z którym w perspektywie długoterminowej konieczne będzie wdrożenie systemowych rozwiązań mających na celu zabezpieczenie mieszkańców przed ryzykiem niesamodzielności, a także redefinicja modelu finansowania usług opiekuńczych realizowanych w ramach systemu pomocy społecznej. Potrzeba ta nabiera szczególnego znaczenia w kontekście systematycznego wzrostu wydatków ponoszonych przez gminy na świadczenie usług opiekuńczych, w tym usług całodobowych. W obszarze polityki opiekuńczej niezbędne jest również wypracowanie kompleksowej odpowiedzi na wyzwania związane z rolą opiekuna nieformalnego. Oznacza to konieczność opracowania i wdrożenia zróżnicowanych form wsparcia skierowanych do opiekunów rodzinnych, którzy w znacznym stopniu przejmują obowiązki opiekuńcze wobec osób niesamodzielnych. W tym kontekście istotny pozostaje postulat zgłaszany przez jedną z gmin, dotyczący „konieczności dywersyfikacji form wsparcia opiekuńczego, w tym usług świadczonych w miejscu zamieszkania, opieki dziennej oraz opieki wytchnieniowej”.

2.3.3. Udzielenie schronienia

W 2025 roku pomoc w postaci schronienia otrzymało 3 766 os. (↓ o 380 os.), na pomoc wydatkowano 34 425 963 zł (↑ o 4 180 019 zł), prognozy na 2026 rok zakładają podobny poziom udzielania wsparcia w postaci schronienia. Osoby korzystające ze schronienia stanowią prawie 10% wśród świadczeniobiorców niepieniężnych.

⁵ [Portal samorządowy artykuł dot. opłat za pobyt w DPS](#), dostęp na: 12.05.2026 r.

Wykres nr 15 Liczba osób korzystających w latach 2024-2025 ze wsparcia w postaci udzielenia schronienia oraz prognozy na 2026 rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

Przedstawiciele gmin, w kontekście problemu bezdomności zwracają uwagę na kilka kwestii:

- Rosnące koszty pobytu w schroniskach stają się motywacją do uruchamiania alternatywnych rozwiązań (mieszkań treningowych, wspomaganych, zwiększenie liczby lokali socjalnych).
- Pracownicy zwracają uwagę na kilka grup osób w kryzysie bezdomności, które w sposób szczególny wymagają uwagi i pilnego wsparcia. Są to **osoby młode w kryzysie bezdomności, kobiety w kryzysie bezdomności, osoby w kryzysie bezdomności po hospitalizacji**.
- Grupą, która powinna podlegać monitoringowi i wczesnej interwencji są osoby zagrożone utratą mieszkania (np. przez zadłużenie).

2.4. Aktywność projektowo-konkursowa jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

Gminy i powiaty, poza realizacją obowiązkowych zadań ustawowych, podejmowały również dodatkowe inicjatywy ukierunkowane na poprawę jakości życia mieszkańców. Zgodnie z art. 18 ust. 6 oraz art. 20 ust. 3 Ustawy o pomocy społecznej, do obowiązków gmin i powiatów należy również realizacja programów pomocy społecznej zleconych przez administrację rządową. Programy te mają na celu wspieranie osób, rodzin oraz grup społecznych w utrzymaniu godnego poziomu życia. W związku z tym w niniejszej części opracowania przedstawiono działania samorządów województwa wielkopolskiego w zakresie realizacji wybranych programów rządowych.

Rządowy program wspierania rodziny „Asystent rodziny 2025”

Celem Programu jest pomoc w realizacji zadań wykonywanych przez asystentów rodziny w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz w ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Program został uchwalony 14 października 2025 roku i został podzielony na dwie części, pierwsza obejmowała dofinansowanie dodatków do wynagrodzenia asystentów rodziny, a druga część kosztów wynagrodzenia w okresie styczeń - grudzień 2025 roku. Łączna kwota przeznaczona na ww. działanie nie przekraczała w skali kraju 70 milionów złotych⁶.

Z danych zamieszczonych na stronie⁷ Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej wynika, że w 2025 roku w województwie wielkopolskim dofinansowano wynagrodzenia asystentów rodziny na kwotę 6 195 298,75 złotych, natomiast dodatki w wysokości 608 290,32 złotych. Łącznie z dodatkowych środków w ramach programu skorzystały 202 wielkopolskie gminy.

Rządowy program wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej w 2025⁸

W 2025 roku kontynuowano Rządowy program wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej, którego celem było wsparcie powiatów w realizacji zadań własnych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Wsparcie z Funduszu Pracy przeznaczone było na pokrycie wynagrodzenia z pochodnymi dla zawodowych rodzin zastępczych, prowadzących rodzinny dom dziecka, rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. Łączna kwota przeznaczona na ww. działanie nie przekraczała w skali kraju 38 milionów złotych. Według danych ministerialnych wielkopolskie powiaty na ww. cel otrzymały 2 999 125 złotych⁹.

Wieloletni Program „Senior+”

W latach 2021-2025 jednostki samorządu terytorialnego mogły ubiegać się o uzyskanie środków finansowych na:

- jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie lub wyposażenie placówki prowadzonej w formie Klubu Senior+ lub Dziennego Domu Senior,
- zapewnienie funkcjonowania już istniejących placówek.

⁶[Konkurs Asystent Rodziny 2025](#), dostęp na: 27.04.2026 r.

⁷[Wyniki konkursu](#), dostęp na: 27.04.2026 r.

⁸[Rządowy program wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej w 2025](#), dostęp na: 27.04.2026 r.

⁹[Rozstrzygnięcie konkursu](#), dostęp na: 27.04.2026 r.

W 2025 roku, w ramach modułu I dofinansowanie uzyskały 4 wielkopolskie gminy, tj. Połajewo i Witkowo na utworzenie lub wyposażenie Klubu „Senior+” oraz Nowe Skalmierzyce i Krzemieniewo na utworzenie lub wyposażenie Dzienny Dom Senior+.

Z kolei 34 gminy otrzymały dofinansowanie działalności istniejących placówek. Łącznie w 2025 roku wsparcie otrzymały 34 ośrodki, w tym 15 Klubów „Senior+” oraz 19 Dziennych Domów „Senior+”¹⁰.

Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością

Celem Programu rządowego jest wprowadzenie usługi asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. W 2025 roku dofinansowanie ze środków Funduszu Solidarnościowego na realizację programu przyznano 167 wielkopolskim samorządom. Łączna kwota przewidziana na realizację Programu z Funduszu w województwie wielkopolskim wyniosła 75 719 788,41 złote¹¹.

Centra opiekuńczo-mieszkalne¹²

W 2025 roku dofinansowanie z programu przeznaczone było na prowadzenia działalności w ramach centrów. Wsparcie pieniężne na funkcjonowanie otrzymały trzy samorzady, które we wcześniejszych latach utworzyły COM z dotacji Ministerstwa, tj.: m. Kalisz, oraz gminy Zagórów i Łęka Opatowska. Łączna kwota na działalność ze środków Funduszu Solidarnościowego dla ww. JST wyniosła 3 856 584 złote.¹³

Opieka wytchnieniowa

Głównym celem Programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad:

1. dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności,
2. osobami niepełnosprawnymi posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573, z późn. zm.),

¹⁰[Programu Wieloletniego „Senior+” rozstrzygnięcie konkursu](#), dostęp na: 28.04.2026 r.

¹¹ [Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej wyniki](#), dostęp na 05.05.2026 r.

¹² Głównym celem [Programu jest: pomoc dorosłym osobom niepełnosprawnym ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub orzeczeniem traktowanym na równi z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych](#) (Dz. U. z 2021 r. poz. 573, z późn. zm.), poprzez zapewnienie usług zamieszkiwania w formie pobytu całodobowego lub pobytu dziennego, dostęp na 21.05.2026 r.

¹³ [Wyniki konkursu programu](#), dostęp 05.05.2026 r.

poprzez możliwość uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej.

Przedstawiciele administracji rządowej pozytywnie rozpatrzyli wnioski 147 wielkopolskich samorządów, na łączną kwotę 17 896 141,67 złotych.¹⁴

Posiłek w szkole i w domu¹⁵

W programie udział wzięło 225 wielkopolskich gmin. Składa się on z trzech modułów: pierwszy moduł to wsparcie i posiłek adresowany do dzieci i młodzieży, drugi to posiłek adresowany do osób starszych, niepełnosprawnych i chorych, a trzeci moduł zakłada doposażenie i poprawę standardu już działających stołówek (mających własną kuchnię i jadalnię) lub doposażenie tych, które nie działają tak, aby mogły zostać uruchomione lub stworzenie nowych, a także wsparcie adaptacji i wyposażenia pomieszczeń przeznaczonych do spożywania posiłków, czyli jadalni. Program przewiduje otrzymanie przez osoby uprawnione pomocy w formach:

- posiłku,
- świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności,
- świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

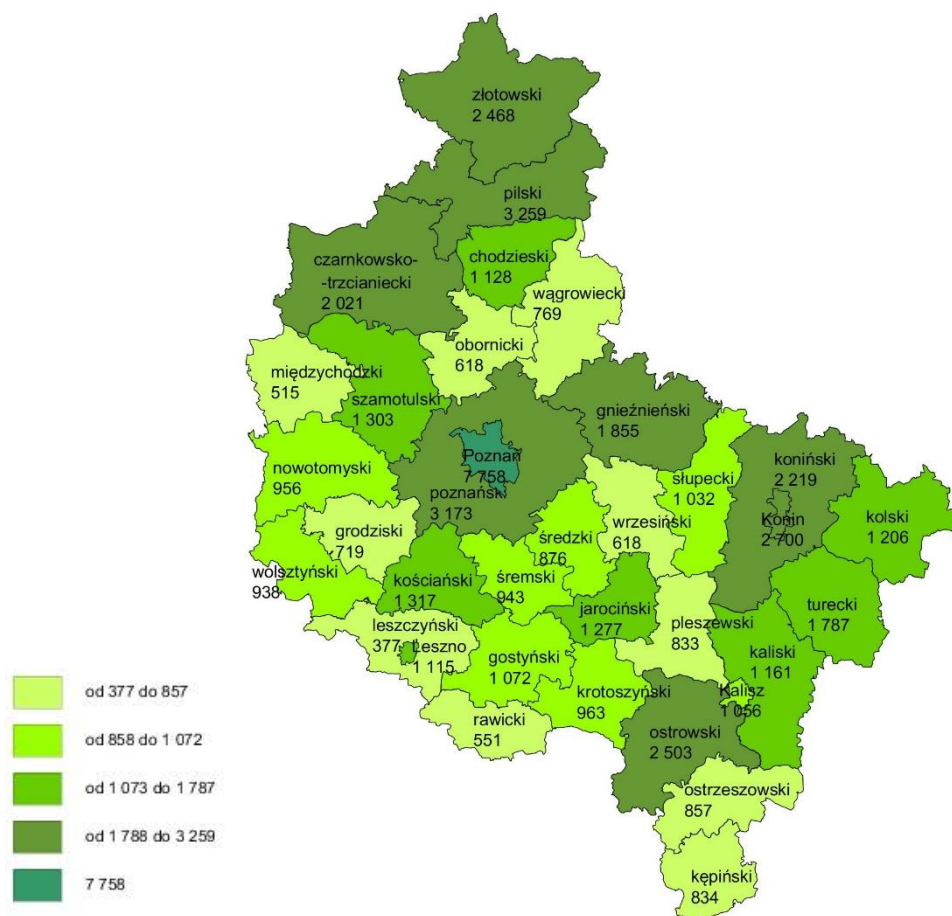
Ogółem z pomocy w dożywianiu skorzystało **52 777** mieszkańców (↓ o 5 750 os.) województwa wielkopolskiego, z czego 40,2 to mieszkańcy wsi. Programem objęto **25 554 dzieci** (↓ o 3 290 dzieci) do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej. **Z posiłku** w ramach programu skorzystało **22 680 21 032 osób** (39,85% z liczby objętych programem), w tym **5 727 dzieci** do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej i **12 348 uczniów** do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej. Pomoc w formie zasiłku celowego otrzymały **38 199** (72,3% z liczby osób objętych programem).

Koszt realizacji programu na terenie województwa wielkopolskiego wyniósł w 2025 roku ogółem **67 445 494 zł** (↑ o 3 428 163 zł), z czego **28 360 364 zł** (42%) to środki własne gmin, a **39 085 130 zł** stanowiła dotacja z budżetu państwa (58%).

¹⁴ [Opieka wytchnieniowa](#) dostęp na 05.05.2026 r.

¹⁵ [Posiłek w domu i w szkole - założenia](#), dostęp na 05.05.2026 r.

Mapa nr 5 Liczba osób objętych programem „Posiłek w szkole i w domu” w 2025 roku

Źródło: z Sprawozdanie z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2025 r.

Najliczniej z programu „Posiłek w szkole i w domu” skorzystali mieszkańcy gmin zlokalizowanych na terenie powiatów: m. Poznania (7 732 os.), pilskiego (3 055 os.), poznańskiego (2 997 os.), m. Konin (2 725 os.), konińskiego (2 397 os.), ostrowskiego (2 345 os.) oraz złotowskiego (2 281 os.).

W sprawozdaniu została wykazana również szacunkowa osób wymagających dożywiania, a nie objętych programem, w 2024 r. było to **130 osób (↑ o 55 os.)**, w tym **91 dzieci**. Jako główny powód tej sytuacji wskazano niechęć tej grupy do skorzystania z tej formy pomocy (110 osób). Ponad 60% osób, które nie skorzystały ze wsparcia w formie posiłku zamieszkiwały tereny wiejskie.

Oprócz powyższych, gminy brały udział również w takich programach jak: Korpus Wsparcia Seniorów, Dofinansowanie Wynagrodzeń Pracowników Jednostek Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej, Dofinansowanie Wynagrodzeń Pracowników Jednostek Organizacyjnych Pomocy Społecznej w Postaci Dodatku Motywacyjnego, Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej,

Projekty finansowane ze środków UE

Jednostki samorządu terytorialnego, oprócz programów rządowych, pozyskują również dodatkowe finansowanie na realizację działań m.in. w ramach projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

W 2025 roku wszystkie powiatowe centra pomocy rodzinie kontynuowały udział w projekcie partnerskim we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Poznaniu w zakresie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej. Celem projektów było m. in. wsparcie w formie szeroko rozumianych usług wychowanków rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, rodziców zastępczych i osób usamodzielnianych. Z drugiej strony, projekty miały wesprzeć, (w ramach działań ROPS) pracowników systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej poprzez organizację wydarzeń, sieciowanie, upowszechnianie wiedzy za pomocą modeli, w tym pracy z usamodzielnianymi wychowankami.

Część ośrodków pomocy społecznej z terenu województwa wielkopolskiego w 2025 roku brała udział w projekcie, którego celem jest rozwój Wielkopolskiej Sieci Centrów Usług Społecznych poprzez przekształcenie ośrodków pomocy społecznej w centra usług społecznych. Dzięki realizacji m.in. ww. projektu mieszkańcy czternastu samorządów mogli skorzystać z oferty 14 CUS.

Ośrodki pomocy społecznej we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej brały udział w zakresie budowy wielkopolskiego systemu teleopieki. Do końca 2025 roku podpisano umowy z 35 wielkopolskimi gminami. W projekcie świadczone są usługi teleopieki, gminy wspierane są w rozwijaniu nowych form pomocy społecznej skierowanych do osób starszych, usług profilaktycznych, a tym samym w procesie deinstytucjonalizacji.

Warto również w tym miejscu podkreślić, że pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej aktywnie biorą udział w procesie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji zawodowych poprzez udział w projektach realizowanych przez ROPS dofinansowanych ze środków UE, budżetu państwa lub środków SWW.

3. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

3.1. Struktura kadry socjalnej

Dane dotyczące kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i CUS dotyczą tylko tych pracowników, którzy realizują zadania na podstawie zapisów ustawy o pomocy społecznej lub są wsparciem organizacyjnym¹⁶.

11 170 osób tworzyło kadrę jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej w 2025 roku

W skład kadry jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej w województwie wchodziło pracownicy ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie i centrów usług społecznych, dodatkowo pracownicy służb wojewody realizujący zadania z zakresu pomocy społecznej, regionalnego ośrodka polityki społecznej, klubów integracji społecznej, domów pomocy społecznej, placówek specjalistycznego poradnictwa, ośrodków interwencji kryzysowej, ośrodków wsparcia.

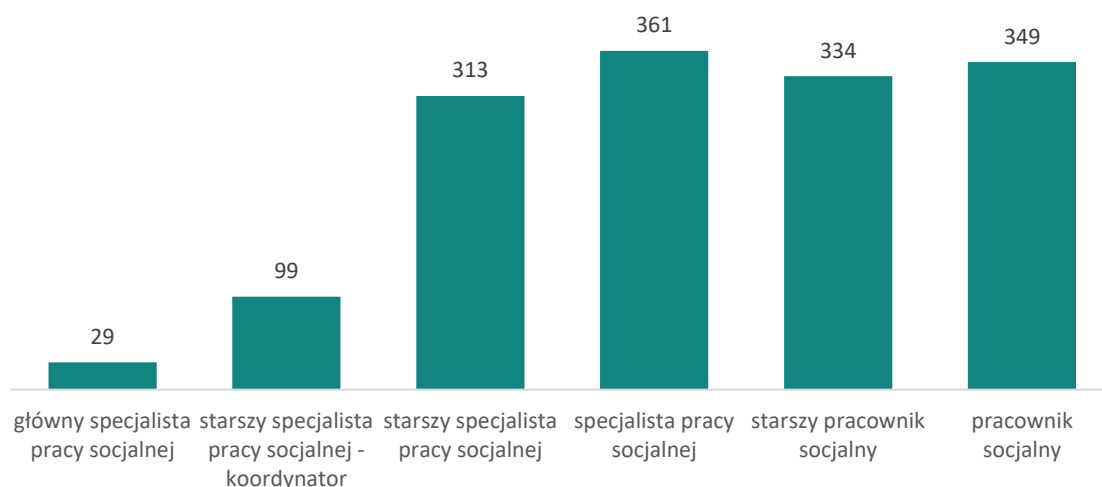
5 058 pracowników stanowiło kadrę wielkopolskich OPS, CUS, PCPR w 2025 roku

z czego niespełna 1/3 to pracownicy socjalni

W przeliczeniu na pełne etaty dane prezentowały się następująco: 4 851 etatów, w tym pracownicy socjalni realizujący zadania na podstawie ustawy o pomocy społecznej zatrudnieni są w ramach 1 533 etatów.

¹⁶ Do 2017 roku dane dotyczące kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej pozyskiwano ze sprawozdania Ocena Zasobów Pomocy Społecznej. W związku ze zmianą formularza od 2018 roku ww. dane pozyskiwano ze sprawozdania resortowego MRPIPS-03, a od 2021 ze sprawozdania MRPIPS-06. W niniejszym opracowaniu dalej korzysta się z danych ze sprawozdania MRiPS-06, jednak po zmianie objaśnień w sprawozdaniu ujmowani są teraz pracownicy, których zadania wg kierowników jednostek są bezpośrednio związane z zapisami ustawy o pomocy społecznej lub wykonują zadania obsługowe jednostki. Nie wykazuje się pracowników, którzy pracują na podstawie innych ustaw niż ustawa o pomocy społecznej.

Wykres nr 16 Struktura stanowisk pracowników socjalnych w OPS i CUS (wykonujących zadania na podstawie ustawy o pomocy społecznej)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-06 za 2025 r.

W 2025 roku pracę terenową w rejonach opiekuńczych wykonywało 1 445 pracowników socjalnych OPS i CUS. Dodatkowo w ośrodkach pracowało łącznie 36 aspirantów pracy socjalnej.

3.2. Dostępność kadry socjalnej

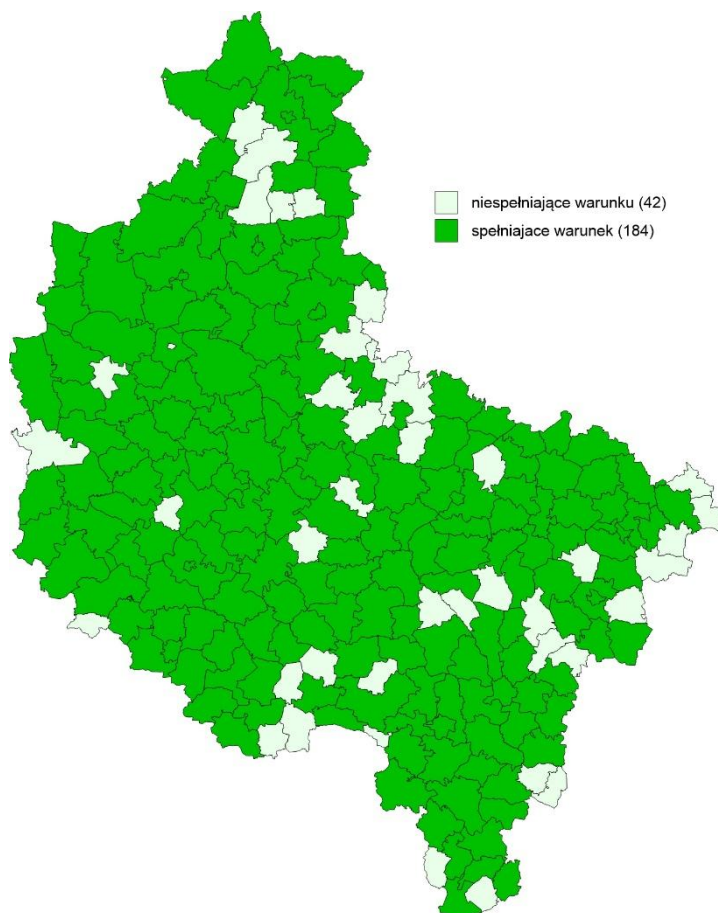
Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej nakłada na ośrodki pomocy społecznej obowiązek zatrudniania pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby mieszkańców (1 pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze na 2 000 mieszkańców gminy) lub do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną (1 pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze na 50 środowisk). Ponadto ośrodek powinien zatrudniać **nie mniej niż 3 pracowników socjalnych**, nawet w przypadku, gdy wcześniej wymienione wskaźniki są przez gminę osiągnięte.

184

wielkopolskie gminy zatrudniały
minimum 3 pracowników socjalnych

W 2025 roku ten wymóg ustawowy nie był spełniony w 42 gminach województwa wielkopolskiego (↑ 2 gminy). Gminy, które nie zatrudniają minimalnej liczby pracowników są rozproszone na terenie całego województwa. Najmniej takich gmin jest w środkowej części województwa, w okolicach miasta Poznań.

Mapa nr 6 Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej w 2025 roku – zatrudnienie minimum 3 pracowników socjalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRiPS-06 za 2025 r.

Średnia wartość wskaźnika „1 pracownik socjalny na 2 000 mieszkańców” w województwie wielkopolskim wyniosła w 2023 roku 0,86.

55,7%

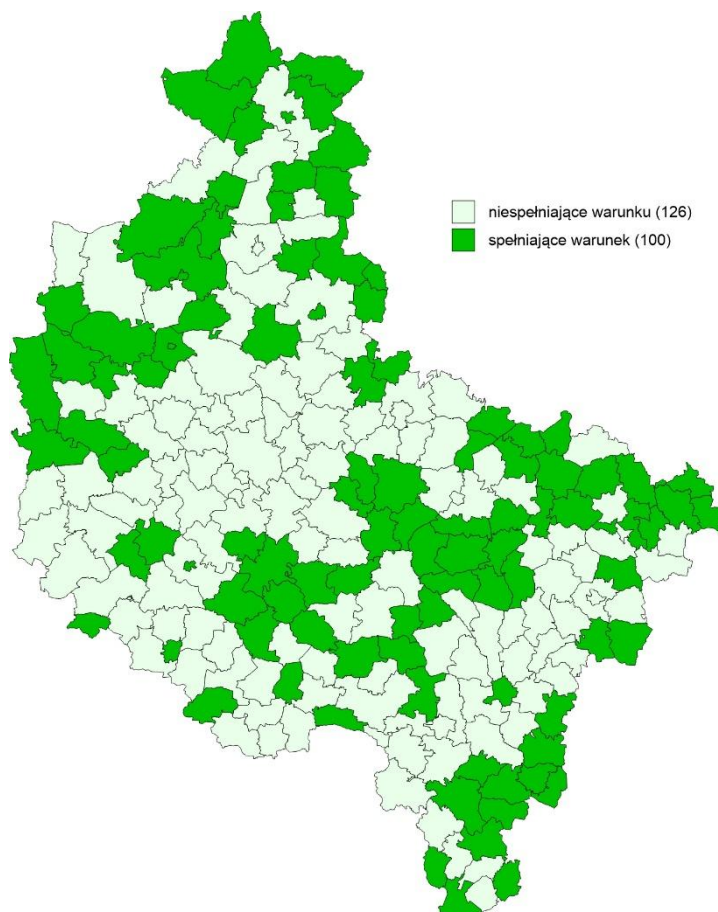
wielkopolskich gmin (126 z 226) nie spełniło warunku zatrudnienia 1 pracownika socjalnego w przeliczeniu na 2 000 mieszkańców

W porównaniu z rokiem poprzednim sytuacja ta uległa poprawie, ponieważ ubyły 4 gminy niespełniające ww. warunku (↓ 4 gminy).

Wśród gmin, które nie spełniały warunku, najniższą wartości wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych w roku oceny osiągnęły następujące gminy: Gniezno - gmina (0,27), Kórnik (0,37), Suchy Las (0,38), Stęszew (0,39), Komorniki (0,43). Są to gminy zlokalizowane wokół dużych miast, gdzie

obserwuje się tendencje wzmożonego osiedlania ludności, zarówno z miast sąsiadujących jak i innych części województwa, często są to mieszkańcy o stosunkowo dobrej sytuacji materialnej, którzy nie korzystają z pomocy społecznej. Część z wyżej wymienionych samorządów figuruje w rankingach najzamożniejszych gmin w kraju. Najwyższą wartość wskaźnika osiągnęły natomiast: Powidz (2,7), Rychtal (2,26), Orchowo (2,24), Wapno (2,23) Sieraków (1,83).

Mapa nr 7 Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej w 2025 roku (Liczba pracowników socjalnych w przeliczeniu na pełen etat x 2000/liczba mieszkańców gminy i miasta na prawach powiatu)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRiPS-06 za 2025 r. i danych GUS za 2024 r.

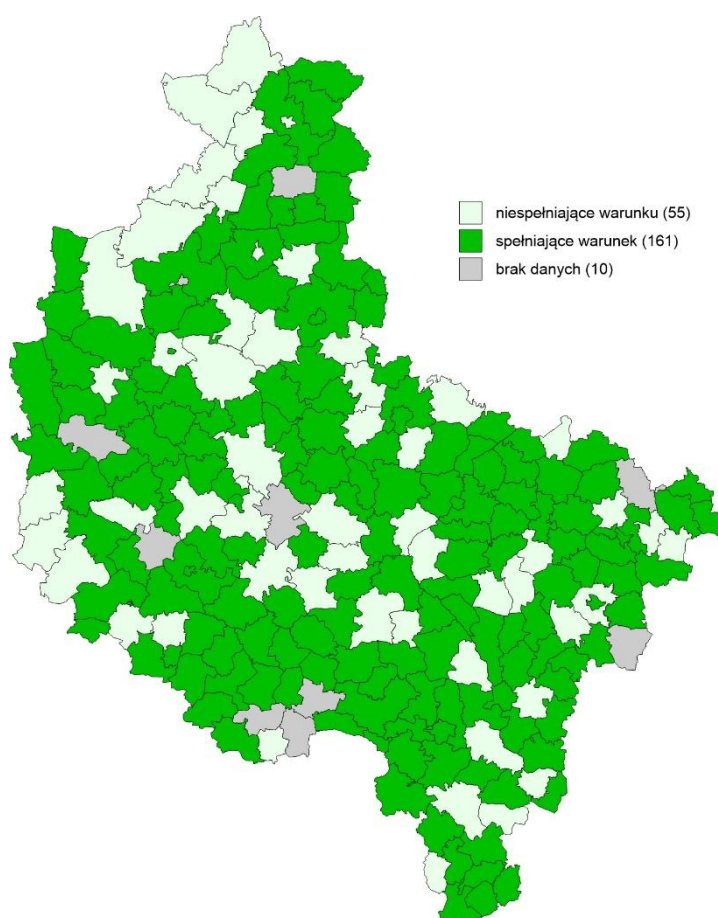
W związku z tym, że wskaźnik „1 pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze na 2000 mieszkańców gminy” nie do końca oddaje rzeczywistą dostępność pracowników socjalnych, ze względu na występujące między gminami różnice w faktycznej liczbie osób objętych pomocą społeczną, gminy zamiennie stosują wskaźnik „1 pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze na 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną”.

1,25

średnia wartość wskaźnika dostępności kadry socjalnej dla rodzin i osób korzystających z pracy socjalnej w wielkopolskich gminach i miastach na prawach powiatu

Nie oznacza to jednak, że wymóg ustawy we wszystkich gminach był spełniony. Na terenie województwa **55 gmin nie spełniało tego wymogu**, wyłączając 10 gmin, które wykazały wartość „0” w rubryce sprawozdania, gdzie ujmuje się liczbę środowisk objętych pracą socjalną.

Mapa nr 8 Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej w 2025 roku (Liczba pracowników socjalnych w przeliczeniu na pełen etat/liczba rodzin objętych pracą socjalną gminy i miasta na prawach powiatu x 50)

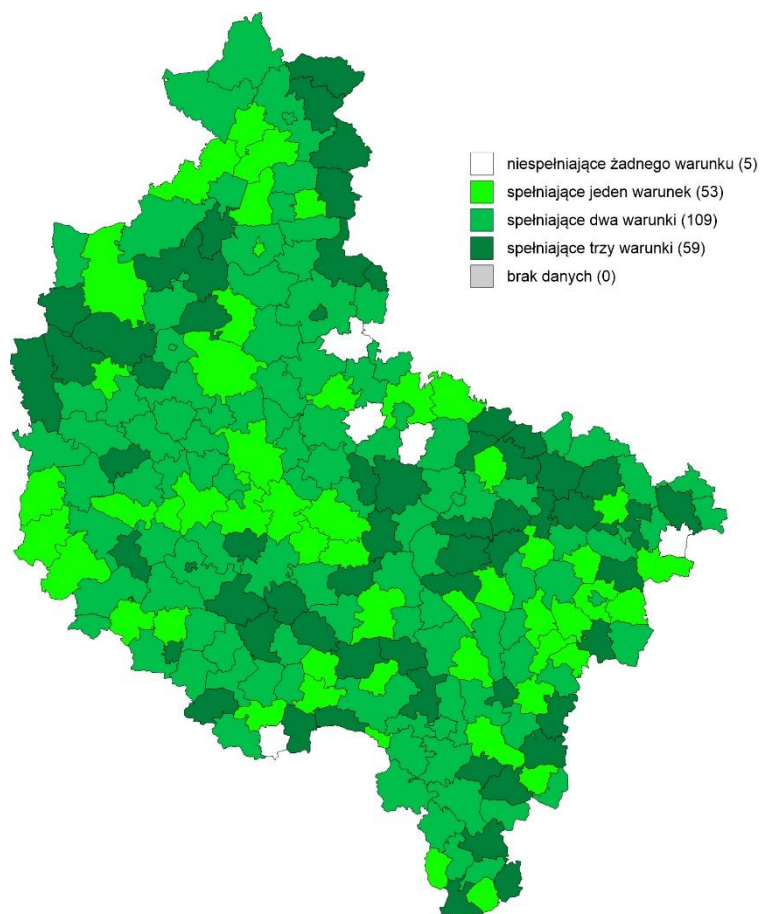

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRiPS-06 i MRiPS-03 za 2025 r.

Podkreślić jednak należy, że i ten wskaźnik nie oddaje rzeczywistego obciążenia pracą pracowników socjalnych, ponieważ nie ujmuje się w nim tych osób, które nie zostały objęte pracą socjalną, a otrzymały świadczenie z pomocy społecznej. Ze znaczną częścią osób, które zgłaszają się do gminy w celu otrzymania pomocy, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy, aby ustalić sytuację życiową osoby (rodziny) i zakres niezbędnego wsparcia. Często pomoc ogranicza się jedynie

do przyznania świadczeń z pomocy społecznej, co wiąże się z pracą administracyjno-biurową, którą niejednokrotnie wykonuje pracownik socjalny. Zastanawiającym jest fakt, iż w niektórych gminach jest liczba rodzin objętych pracą socjalną jest na tak niskim poziomie, w niektórych nie odnotowane są wcale. Stąd znaczne zróżnicowanie wartości analizowanego wskaźnika, który w przypadku części gmin osiąga wartości skrajnie wysokie bądź skrajnie niskie. **W związku z tym, aby wskaźnik „1 pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze na 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną” rzeczywiście dostarczał informacji nt. dostępności pracownika socjalnego i pracy socjalnej, niezbędne jest oddzielenie pracy socjalnej od udzielanych świadczeń.** Na chwilę obecną, analizę dostępności kadry socjalnej należy prowadzić łącznie w oparciu o opisane wyżej wskaźniki oraz dane dotyczące korzystających z różnych form pomocy i wsparcia. Na poniższej mapie zaprezentowane zostały dane dotyczące spełniania wszystkich trzech wyżej opisanych wymogów dotyczących dostępności kadry pracy socjalnej.

Mapa nr 9 Spełnianie wszystkich warunków dostępności kadry pracy socjalnej w 2025 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRiPS-06 za 2025 r.

Przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej podkreślali potrzebę systematycznego podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, a także pozostałych pracowników sektora pomocy społecznej.

Wskazywano, iż szkolenia, kursy oraz inne formy doskonalenia zawodowego stanowią istotny element warunkujący utrzymanie wysokiej jakości świadczonych usług oraz zwiększenie efektywności funkcjonowania systemu pomocy społecznej.

Często akcentowano również konieczność zapewnienia pracownikom dostępu do superwizji oraz zagwarantowania środków finansowych na jej realizację, zwłaszcza w odniesieniu do pracowników socjalnych i asystentów rodziny. Superwizja jest postrzegana jako istotne narzędzie wspierające przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu oraz podnoszenia jakości pracy z klientem i efektywności podejmowanych oddziaływań pomocowych.

Nadal formułowane są postulaty dotyczące zwiększenia nakładów finansowych przeznaczanych przez samorządy na wynagrodzenia pracowników socjalnych. Zdaniem przedstawicieli JOPS obecny poziom wynagrodzeń pozostaje nieadekwatny zarówno do wymagań kwalifikacyjnych, jak i do zakresu realizowanych obowiązków oraz poziomu odpowiedzialności zawodowej. Dodatkowym problemem, szczególnie widocznym w mniejszych jednostkach, jest brak jasno sprecyzowanych ścieżek rozwoju i awansu zawodowego, co po części ma zmienić nowelizacja ustawy o pomocy społecznej.

Zwracano uwagę na narastające trudności związane z pozyskaniem nowych pracowników socjalnych. Niska atrakcyjność zawodu, wynikająca z relatywnie niskiego prestiżu społecznego, wysokiego poziomu obciążenia psychicznego oraz niewystarczającego poziomu wynagrodzeń, skutkuje ograniczonym zainteresowaniem podejmowania pracy w tym sektorze. Jednostki, które nie spełniają ustawowych standardów zatrudnienia, wskazują na konieczność zwiększenia budżetów, szczególnie w kontekście sytuacji dużych miast, gdzie konkurencyjny rynek pracy sprzyja odpływowi młodych pracowników do innych, bardziej atrakcyjnych sektorów.

W kontekście stale rosnącej liczby zadań realizowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, którym towarzyszy znaczne obciążenie obowiązkami administracyjno-biurokratycznymi, przedstawiciele JOPS wskazywali, iż przy obecnym stanie zatrudnienia możliwości prowadzenia pogłębionej pracy socjalnej są istotnie ograniczone. Pomimo tych trudności kadra podejmuje stałe działania na rzecz podnoszenia własnych kompetencji, dążąc do sprostania zmieniającym się wymaganiom systemowym i społecznym.

4. Klienci pomocy społecznej – grupa osób z kategorii wysokiego ryzyka socjalnego

4.1. Ubóstwo

Według wspólnej metodologii przyjętej dla wszystkich krajów Unii Europejskiej, tj. wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu transferów społecznych dla województwa wielkopolskiego w 2024 roku wyniósł 13,3% i był on niższy od wskaźnika dla kraju, który wyniósł 13,8%. Województwo wielkopolskie było jednym z siedmiu regionów, w których wskaźnik ten osiągał wartość niższą niż średnia w kraju. Warto przy tym dodać, że próg zagrożenia ubóstwem przekładał się na dochody osiągnane w skali roku dla jednoosobowego gospodarstwa domowego poniżej 32 488 zł, a w przypadku rodziny składającej się z 2 osób dorosłych i 2 dzieci poniżej 68 225 zł.¹⁷

13,3% wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu transferów społecznych

Z kolei według danych GUS zasięg ubóstwa w 2024 roku w Polsce prezentował się następująco¹⁸:

- 5,2% osób w Polsce żyło poniżej progu ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji),
- 13,3% osób w Polsce żyło poniżej progu relatywnej granicy ubóstwa,
- 2,6% osób w Polsce żyło poniżej progu „ustawowej” granicy ubóstwa.

¹⁷ Dochody i warunki życia ludności Polski – raport z badania EU-SILC 2024, GUS Warszawa 2025 pod red. P. Łysoń.

¹⁸ Zasięg zagrożenia ubóstwem ekonomicznym w Polsce w 2024 r., GUS 2024.

4.2. Osoby i rodziny korzystające z pomocy i wsparcia w systemie pomocy społecznej

Kategoria osób, którym udzielono pomocy i wsparcia jest kategorią najszerszą i najliczniejszą. Obejmuje ona osoby, które otrzymały świadczenia pieniężne i niepieniężne z pomocy społecznej przyznane decyzją, jak również pomoc bezdecyzyjną oraz pracę socjalną.

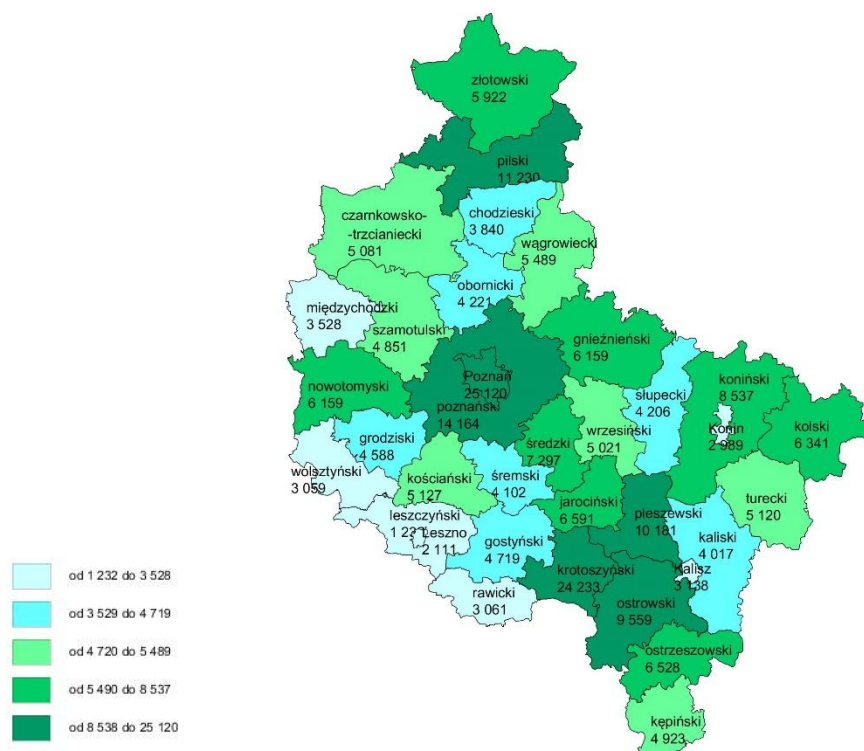
6,7%

232 444 ↑ osób

ogółu ludności województwa otrzymało pomoc i wsparcie z wielkopolskich gmin i powiatów w 2025 roku

Wśród tych osób znalazły się również takie, które zostały objęte poradnictwem specjalistycznym, osoby kierowane do domów pomocy społecznej, osoby z niepełnosprawnościami korzystające ze środków PFRON, dzieci przebywające w pieczy zastępczej oraz usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej.

Mapa nr 10 Liczba osób, którym w 2025 roku udzielono pomocy i wsparcia w Wielkopolsce (ujęcie powiatowe)

Źródło: Sprawozdanie OZPS za 2025 r.

Najwięcej osób zostało objętych pomocą i wsparciem wielkopolskich jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w powiatach: m. Poznania (25 120 os.), krotoszyńskim (21 876 os.), ostrowskim (6 932 os.) i pleszewskim (6 092 os.).

4.3. Świadczeniobiorcy w systemie pomocy społecznej – profil demograficzny

W 2025 r. [wywiad środowiskowy](#) przeprowadzono w **74 659 rodzinach** (↑ o 1 713 rodzin).

W części sprawozdania dot. świadczeniobiorców wykazywane są jedynie te osoby, które świadczenie otrzymały na podstawie decyzji administracyjnej, w oparciu o ustawę o pomocy społecznej.

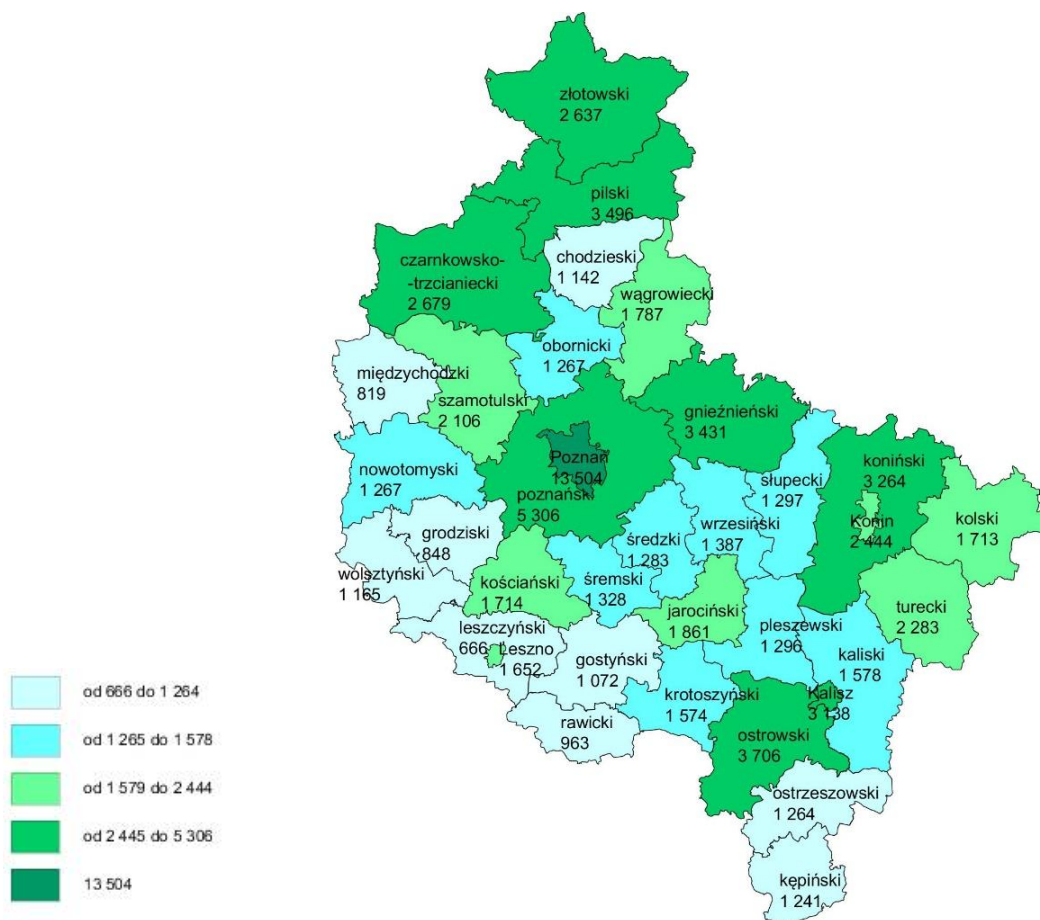
2,2% ogółu Wielkopolan
78 166 osób **61 239 rodzin** skorzystało ze świadczeń pomocy społecznej w 2025 roku

W ciągu ostatnich lat liczba świadczeniobiorców w województwie wielkopolskim sukcesywnie malała, jednak w **roku oceny odnotowano jej wzrost**, który jest prawdopodobnie związany z rewaloryzacją progów kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Progi te uległy podwyższeniu w 2025 roku, od 1 stycznia 2025 roku kryterium dochodowe wynosi 1 010 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 823 zł dla osoby w rodzinie. Pamiętać jednak należy, że pomimo podwyższenia kwot uprawniających do pobierania zasiłków z pomocy społecznej, nadal spora grupa osób wymagających wsparcia nie kwalifikuje się do uzyskania pomocy z uwagi na przekroczone kryteria dochodowe.

33,6% osób, którym udzielono pomocy i wsparcia, to osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej

Najwięcej świadczeń pomocy społecznej zostało wypłaconych w powiatach: m. Poznań (13 504 os.), m. Kalisz (3 138 os.), m. Konin (2 444 os.), pilskim (1 949 os.), gnieźnieńskim (1 949 os.) i ostrowskim (1 871 os.).

Mapa nr 11 Liczba osób, którym w 2025 roku przyznano świadczenie z pomocy społecznej (ujęcie powiatowe)

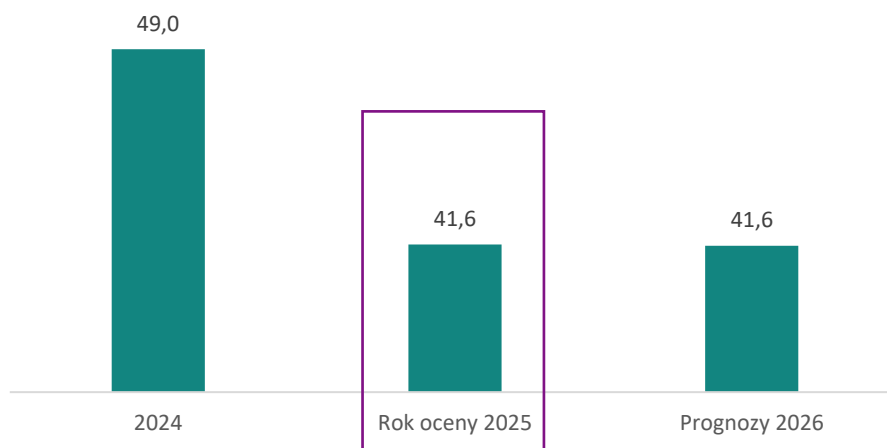
Źródło: Sprawozdanie MRPiPS-03 za 2025 r.

41,6%

To odsetek osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej

W roku 2025 zmniejszył się odsetek osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, czyli zarejestrowanych w systemach pomocy społecznej w ciągu ostatnich 36 miesięcy przez co najmniej 18 miesięcy, co wskazuje na napływ do systemu nowych osób potrzebujących wsparcia.

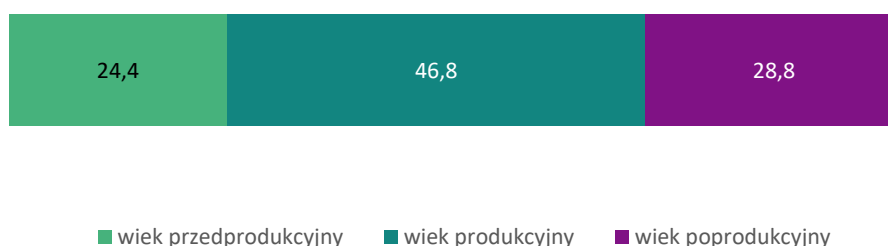
Wykres nr 17 Odsetek osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogóle świadczeniobiorców, w latach 2024-2025 oraz prognozy na 2026 rok (w%).

Źródło: Sprawozdanie OZPS za 2025 r.

Niemal połowę świadczeniobiorców w 2025 roku stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (46,8%), 24,4% stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym, natomiast 28,8% osoby w wieku poprodukcyjnym. W ostatnich latach obserwujemy stały wzrost odsetka świadczeniobiorców w wieku starszym (o 0,5 p. p. w porównaniu z rokiem ubiegłym).

Wykres nr 18 Wiek świadczeniobiorców pomocy społecznej (w%)

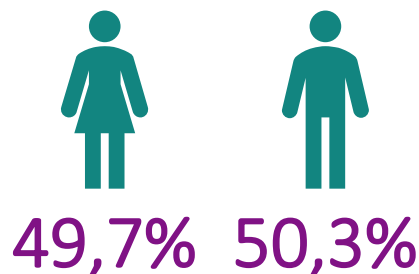

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

W przypadku osób niepełnoletnich decyzja administracyjna przyznająca świadczenie wystawiana była na jednego z rodziców/opiekunów, w tym szczególnym przypadku do grupy świadczeniobiorców zaliczony był zarówno rodzic/opiekun, jak i osoba niepełnoletnia, de facto pobierająca świadczenie. W znacznej mierze osoby niepełnoletnie otrzymywały świadczenie w formie dożywiania. Wśród osób w wieku poprodukcyjnym dominowały świadczenia w postaci usług opiekuńczych oraz dofinansowań do pobytu w domu pomocy społecznej.

Z analizy danych dotyczących płci świadczeniobiorców wynika, że ze świadczeń pomocy społecznej w 2025 roku nieco częściej korzystali mężczyźni (50,3%).

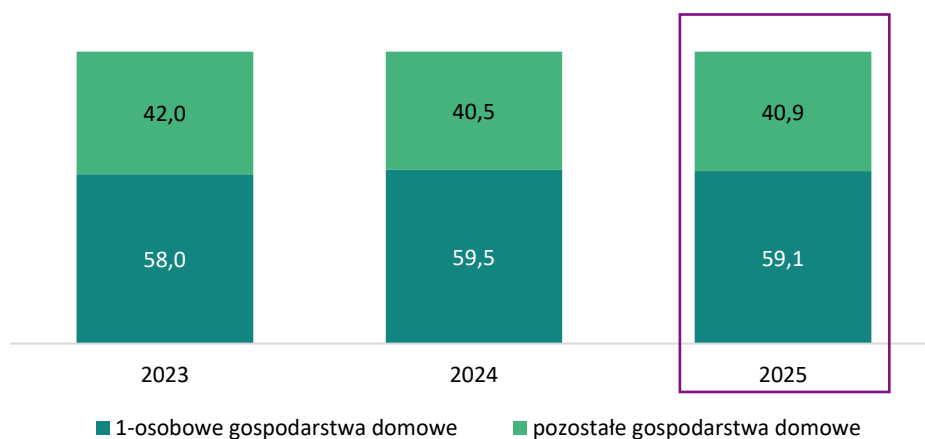
Rysunek nr 5 Płeć świadczeniobiorców pomocy społecznej (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

Od kilku lat rośnie sukcesywnie odsetek klientów pomocy społecznej tworzących jednoosobowe gospodarstwa domowe. Począwszy od roku 2018 kategoria ta stała się liczniejsza niż pozostałych gospodarstw domowych, natomiast w roku oceny jego wartość nieco spadła o 0,4 p. p., w porównaniu z rokiem poprzednim (59,1% z 59,5%).

Wykres nr 19 Struktura gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej, ze względu na liczbę osób je zamieszkujących (w %).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MRPiPS-03 za lata 2023-2025.

W grupie wszystkich gospodarstw domowych otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej 19,8% to 1-osobowe gospodarstwa domowe emerytów i rencistów (wzrost o 0,5 p. p. w porównaniu z ubiegłym rokiem).

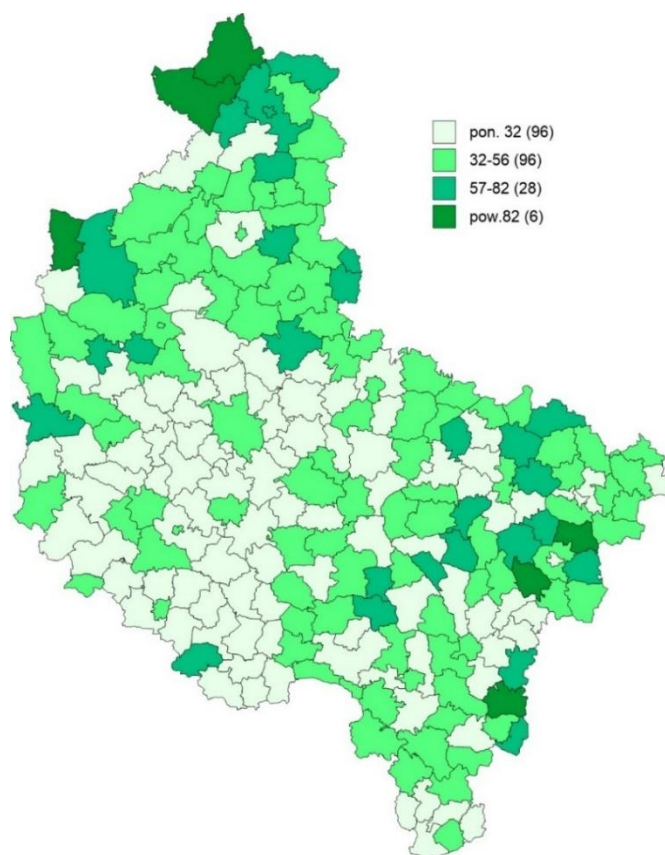
19,8%

To jednoosobowe gospodarstwa domowe emerytów i rencistów wśród wszystkich gospodarstw domowych otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej

4.4. Deprywacja lokalna

Wraz ze wzrostem liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej **wzrosła również średnia wartość wskaźnika** **deprywacji lokalnej w województwie wielkopolskim**, co sygnalizuje relatywnie gorszą sytuację życiową mieszkańców gmin – w roku oceny wyniosła 35,1, co oznacza wzrost o 2,9 p. p. w porównaniu do roku poprzedniego.

Mapa nr 12 Wskaźnik deprywacji lokalnej gmin w 2025 roku (Liczba osób w rodzinach, którym przyznano pomoc x1000)/liczba mieszkańców gminy)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL oraz Sprawozdania MRiPS-03 za 2025 r.

Najwyższe wartości wskaźnika deprywacji lokalnej w roku 2025 wystąpiły w gminach: Malanów, p. turecki (97,1), Brudzew, p. turecki (87,6) i Okonek, p. złotowski (79,1). W tym zestawieniu znalazły

się także gminy z powiatów: czarnkowsko-trzcianeckiego, kaliskiego, konińskiego, chodzieskiego nowotomyskiego i jarocińskiego.

Tabela nr 2 Gminy o najwyższym wskaźniku deprywacji w 2025 roku w Wielkopolsce

współczynnik deprywacji lokalnej	gmina	typ gminy	powiat	pozycja w rankingu wśród wielkopolskich gmin
97,1	Malanów	wiejska	turecki	226
87,6	Brudzew	wiejska	turecki	225
79,1	Okonek	miejsko-wiejska	złotowski	224
76,2	Jastrowie	miejsko-wiejska	złotowski	223
74,4	Krzyż Wielkopolski	miejsko-wiejska	czarnkowsko-trzcianecki	222
74,1	Brzeziny	wiejska	kaliski	221
73,3	Kramsk	wiejska	koniński	220
71,7	Margonin	miejsko-wiejska	chodzieski	219
69,0	Miedzichowo	wiejska	nowotomyski	218
67,4	Kotlin	wiejska	jarociński	217

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL oraz Sprawozdania MRiPS-03 za 2025 r.

Z kolei najniższy udział świadczeniobiorców w ogólnej liczbie ludności wystąpił w gminach: Osieczna, p. leszczyński (8,6), Żelazków, p. kaliski (10,5) i Rozdrażew, p. krotoszyński (10,8). W tej grupie znalazły się również gminy należące do powiatów: szamotulskiego, poznańskiego, gnieźnieńskiego i leszczyńskiego.

Tabela nr 3 Gminy o najniższym wskaźniku deprywacji w 2025 roku w Wielkopolsce

współczynnik deprywacji lokalnej	gmina	typ gminy	powiat	pozycja w rankingu wśród wielkopolskich gmin
8,6	Osieczna	miejsko-wiejska	leszczyński	1
10,5	Żelazków	wiejska	kaliski	2
10,8	Rozdrażew	wiejska	krotoszyński	3
11,8	Duszniki	wiejska	szamotulski	4
12,6	Kórnik	miejsko-wiejska	poznański	4
12,7	Łubowo	wiejska	gnieźnieński	6
12,7	Rydzyzna	miejsko-wiejska	leszczyński	7
12,8	Komorniki	wiejska	poznański	8
12,8	Swarzędz	miejsko-wiejska	poznański	8
13,1	Dopiewo	wiejska	poznański	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL oraz Sprawozdania MRiPS-03 za 2025 r.

4.5. Powody udzielenia pomocy i wsparcia

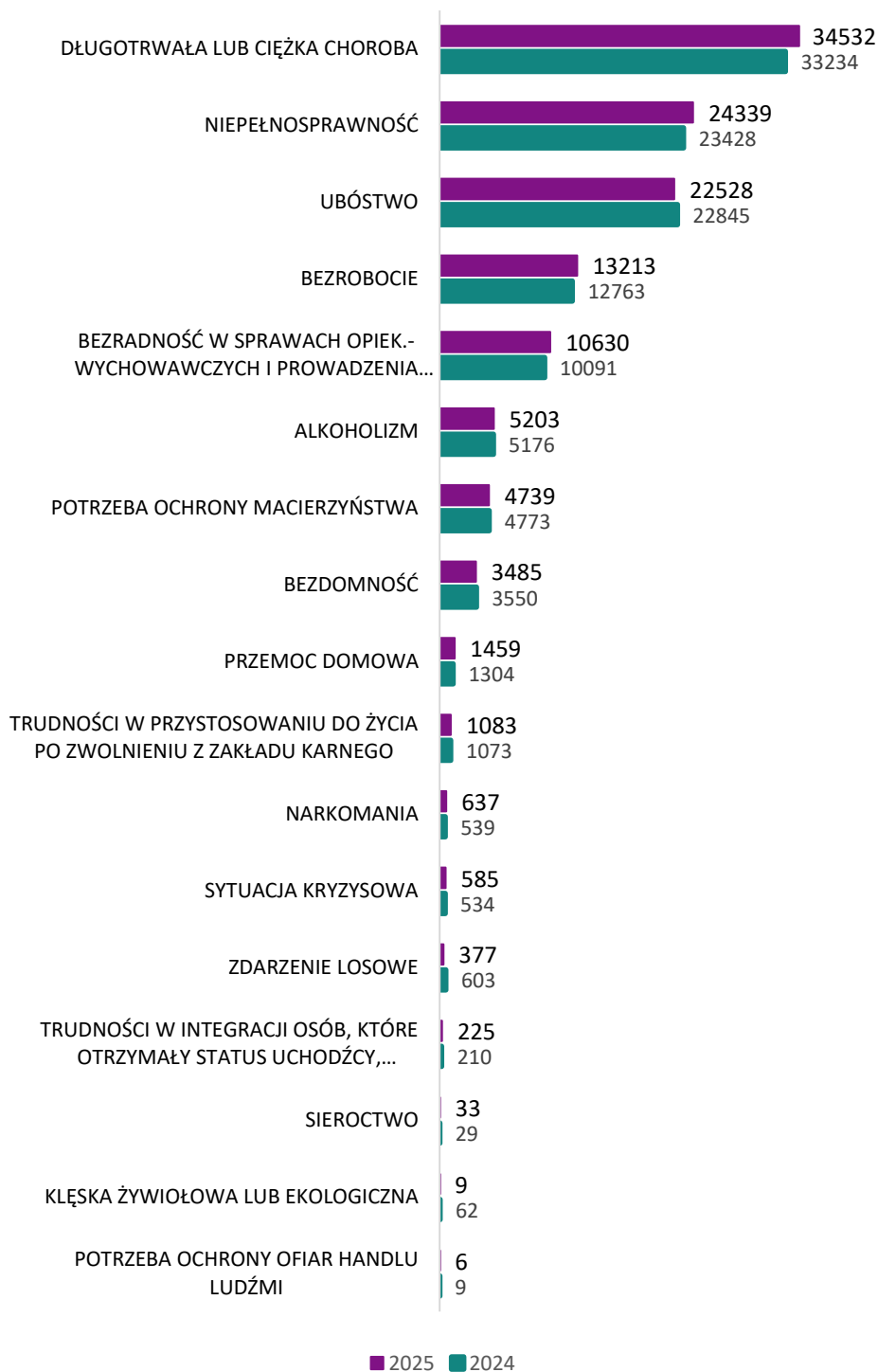
Na przestrzeni kilku ostatnich lat czterema głównymi powodami udzielania pomocy i wsparcia w województwie wielkopolskim pozostawały niezmiennie: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. Zmienna była natomiast ich kolejność na tej liście w poszczególnych latach.

Główne powody udzielania pomocy i wsparcia w województwie wielkopolskim w 2025 roku:

Od kilku lat głównym powodem korzystania z pomocy społecznej w województwie wielkopolskim jest długotrwała lub ciężka choroba w rodzinie (to aż 41,8% wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną), natomiast na drugie miejsce zakwalifikowała się w roku oceny niepełnosprawność, następnie ubóstwo i bezrobocie. W stosunku do ubiegłego roku widoczny jest wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy z uwagi na długotrwałą lub ciężką chorobę, niepełnosprawność i bezrobocie, natomiast niewielki spadek dotyczył liczby rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa.

Wykres nr 20 Powody udzielania pomocy i wsparcia w latach 2024-2025 (wg liczby rodzin korzystających)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MRiPS-03 za lata 2024-2025.

4.6. Placówki kierowane do osób z grup podwyższonego ryzyka socjalnego

Do placówek oferujących wsparcie osobom należącym do grupy podwyższonego ryzyka socjalnego zaliczyć możemy:

Centra integracji społecznej

Według danych wojewódzkich w 2025 roku działalność prowadziło 30 Centrów Integracji Społecznej, które swoim wsparciem objęły **1 391 uczestników** zajęć (↑ o 70 os.). W roku oceny udział w zajęciach rozpoczęło 858 osób, a ukończyło 658 uczestników. Jednym z celów przyświecających działalności CIS jest reintegracja zawodowa ich uczestników które uczestników. W 2025 roku zatrudnienie u pracodawcy udało się podjąć 134 osobom, 1 podjęła samodzielną działalność gospodarczą, 2 podjęły działalność gospodarczą w formie spółdzielni socjalnej, 1 została skierowana do pracy w ramach zatrudnienia wspieranego, 4 podjęły staż zawodowy, z kolei 27 osób nabyło prawo do świadczeń emerytalnych lub rentowych.

Kluby integracji społecznej

W roku oceny na terenie województwa wielkopolskiego działały **23 Kluby Integracji Społecznej**, przy czym w dwóch klubach nie odnotowano żadnego uczestnika zajęć. Kluby Integracji Społecznej udzieliły wsparcia **1 401 osobom** (↓ o 137 os.). Udział w zajęciach klubów zakończyło 1 155 osób, przy czym status absolwenta uzyskało 157 osób. Spośród 244 osób, które ukończyły zajęcia w KIS, 78 podjęło zatrudnienie u pracodawcy (w tym 50 kobiet), 81 zostało skierowanych do CIS, a 119 do prac społecznie użytecznych.

Noclegownie i schroniska dla osób w kryzysie bezdomności

Według wojewódzkiego sprawozdania MRiPS-06 pod koniec 2025 roku na terenie województwa wielkopolskiego działało **8 noclegowni** (↑ o 1), w sześciu gminach: m. Poznań (2), m. Konin, Kępno, m. Koło, Krotoszyn, Śrem, m. Złotów **oraz 7 schronisk dla osób w kryzysie bezdomności** (↓ o 1), które zlokalizowane były w Gnieźnie (gm. miejska), Koninie, Pile, Śremie, Wrześni, Lesznie, Poznaniu. Z oferty wcześniej wymienionych placówek (noclegowni i schronisk) skorzystało ogółem **1 647 osób** (↓ o 180 os.) na 545 dostępnych miejsc. Dodatkowo, wsparcie tej grupie osób oferowane było poprzez działalność 3 ogrzewalni (bez zmian z rokiem poprzednim), z których skorzystało 1 040 osób (↑ o 16 os.). Ogrzewalnie zlokalizowane były w miastach na prawach powiatu: Konin, Poznań oraz mieście Piła. W roku oceny w województwie wielkopolskim niedostępne były noclegowanie dla osób w kryzysie bezdomności z usługami opiekuńczymi.

Wiele działań skierowanych to tej grupy beneficjentów systemu pomocy społecznej nie jest ujmowane w sprawozdawczości resortowej. W związku nie jest możliwe przedstawienie w formie ilościowej działalności chociażby NGO kierujących wsparcie do osób w kryzysie bezdomności np. w formie posiłku, pomocy medycznej czy innych usług społecznych taki jak np. pomocy w formie odzieży lub udostępniania łazienki, czy schronienia działającego na zasadzie grup wspólnotowych.

5. Wsparcie rodziny i systemu pieczy zastępczej

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku, liczba rodzin zamieszkująca województwo wielkopolskie wyniosła 987 479, z czego 73% (721 441 rodzin) stanowiły rodziny z dziećmi. Wśród rodzin z dziećmi dominującym modelem rodziny w 2021 roku, biorąc pod uwagę liczbę dzieci, były rodziny z 1 dzieckiem (52,8%) lub z 2 dziećmi (36,8%). Samodzielni rodzice z dziećmi stanowili 29% wśród rodzin z dziećmi. Przeciętna liczba dzieci w rodzinie w województwie wielkopolskim wynosiła 1,6. W 2021 roku, w porównaniu do danych z NSP z 2011 roku, o 23 352 rodziny spadła liczba rodzin z dziećmi.

Rodziny z dziećmi korzystające w 2025 roku z pomocy społecznej stanowiły 22,4% (18 491 rodzin) spośród wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną (82 665 rodzin). Wśród rodzin z dziećmi w systemie pomocy społecznej, 68,1% posiadało 1-2 dzieci. W 2025 r. z pomocy społecznej korzystało 7 529 rodzin niepełnych, z czego 76,1% to rodziny niepełne z 1-2 dziećmi. Rodzin wielodzietnych (3+) w systemie pomocy społecznej było 5 892 (7,1% spośród ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej).

Współczesne rodziny borykają się z wieloma problemami wynikającymi z głębokich przemian społeczno-kulturowych, jak np. ze spadkiem liczby zawieranych małżeństw, niskim współczynnikiem dzietności, wzrastającym odsetkiem urodzeń pozamałżeńskich, małżeństw zakończonych rozwodem, rodzin niepełnych, rodzin nuklearnych czy rekonstruowanych, które generują szereg wyzwań wymagających udzielenia wsparcia ze strony instytucji publicznych, w postaci różnorodnych usług oraz świadczeń wspomagających rodziny w przezwyciężaniu ich kryzysów. Należy przy tym pamiętać, że dysfunkcja rodziny biologicznej jest główną przyczyną umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, a około jedna trzecia dzieci w niej przebywających, została tam umieszczona z powodu niezaradności opiekuńczo-wychowawczej ich rodziców.

5.1. Wsparcie rodzin w kryzysie

Praca z rodziną, u której zdiagnozowano problemy opiekuńczo-wychowawcze jest zadaniem asystenta rodziny. Od 1 stycznia 2017 roku, na mocy ustawy z 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, wprowadzono nowe zadania dla asystentów rodziny – mają oni koordynować wsparcie dla rodziców, którzy oczekują narodzenia nieuleczalnie chorego dziecka.

356 asystentów rodziny (↑ o 6 os.)
pracowało w 2025 roku

4 822 rodziny objęte
asystenturą w **220** wielkopolskich gminach

W 2025 roku, podobnie jak w poprzednich latach, zdecydowana większość gmin (190 spośród 226) zatrudniała od 1 (148 gmin) do 2 asystentów rodziny (42 gminy).

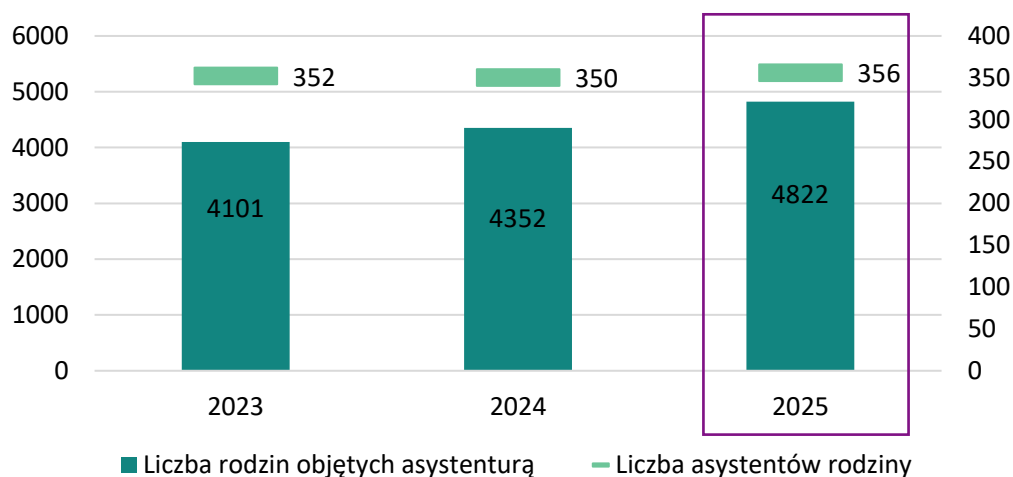
6 spośród 226 wielkopolskich gmin w 2025 roku nie zatrudniało
asystenta rodziny

13 rodzin średniorocznie współpracowało z asystentami rodziny

Zaznaczyć przy tym należy, że liczba rodzin, z którymi w 2025 roku pracował asystent rodziny, jest wartością uśrednioną. Asystent rodziny może w pewnych okresach pracować z większą¹⁹ lub mniejszą liczbą rodzin, w zależności od stopnia złożoności problemów w rodzinie.

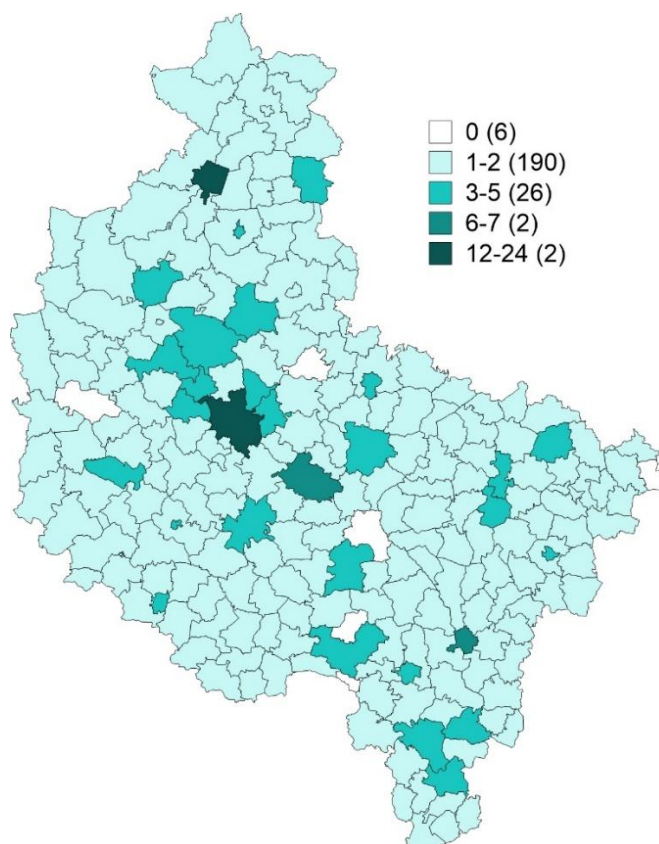
Zatrudnienie asystentów rodziny w ostatnich latach oscyluje na podobnym poziomie, od roku 2023, w którym zatrudnione na tym stanowisku były 352 osoby, ich liczba w 2025 roku zwiększyła się o 4 osoby. Wzrosła za to liczba rodzin, z którymi asystenci pracowali w ciągu danego roku, w 2023 roku było to 4101 rodzin, a w 2025 r. już 4822.

¹⁹ Jednak nie więcej niż z 15 rodzinami w tym samym czasie (art. 15 ust. 4 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

Wykres nr 21 Liczba asystentów rodziny i liczba rodzin objętych asystenturą w latach 2023-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w II półroczu 2025 roku.

Na poniższej mapie zaprezentowano skalę zatrudnienia asystentów rodziny w poszczególnych gminach.

Mapa nr 13 Liczba asystentów rodziny zatrudnionych w gminach województwa wielkopolskiego w 2025 roku (stan na 31 grudnia)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w II półroczu 2025 roku.

45,3%

rodzin otrzymujących pomoc z tytułu bezradności
w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (10 630 rodzin)
było objętych wsparciem asystenta rodziny (4 822 rodziny)
w 2025 roku.

Oznacza to, że w dalszym ciągu liczba asystentów rodziny jest zbyt mała w stosunku do potrzeb wynikających z liczby rodzin wymagających wsparcia z powodu problemów w opiece i wychowaniu dziecka.

Zgodnie z zapisami ustawy, wpieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Asystent rodziny nie jest jedyną formą wsparcia, jakie oferowane jest w gminach w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Rodzina, jeśli gmina dysponuje taką ofertą, może otrzymać również wsparcie instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, m.in. placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających.

 Rodziny wspierające są często powoływane w celu udzielenia pomocy konkretnej rodzinie, w związku z czym ich liczba ulega zmianie każdego roku. W województwie wielkopolskim ta forma wsparcia nie była w ogóle obecna, rodziny wspierające nie zostały powołane na terenie żadnej z gmin.

5.2. Placówki wspierające rodziny

W województwie wielkopolskim pod koniec 2025 roku funkcjonowały **4 jednostki specjalistycznego poradnictwa o zasięgu powiatowym** (1 – w Poznaniu i 3 – w Lesznie), które udzieliły wsparcia 499 osobom²⁰.

Pod koniec 2025 roku w województwie wielkopolskim funkcjonowało również **16 ośrodków interwencji kryzysowej** prowadzonych przez powiaty lub na ich zlecenie. Z ich usług skorzystało 2 587 osób. Dodatkowo, na terenie województwa działają **3 Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej** (w ramach zadania zleconego powiatom z zakresu administracji rządowej), w p. jarocińskim, krotoszyńskim i Poznaniu.

W 2025 roku funkcjonowały także **2 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży** (p. jarociński i poznański), z pomocy których skorzystały 58 osób.

²⁰ Według sprawozdania MRPiPS-06 za 2025 rok.

Wiele jednostek (gminnych i powiatowych) zauważa potrzebę tworzenia [placówek wsparcia dziennego](#) dla dzieci i młodzieży, jako jednego z elementów systemu wsparcia rodzin z dziećmi. Działalność placówek wsparcia dziennego (skierowana do dzieci i rodziców) oraz ściślejsza współpraca gmin z rodzinami biologicznymi może umożliwić utrzymanie dzieci w rodzinach biologicznych lub gdy jest to możliwe, powrót tych, które są już w pieczy zastępczej.

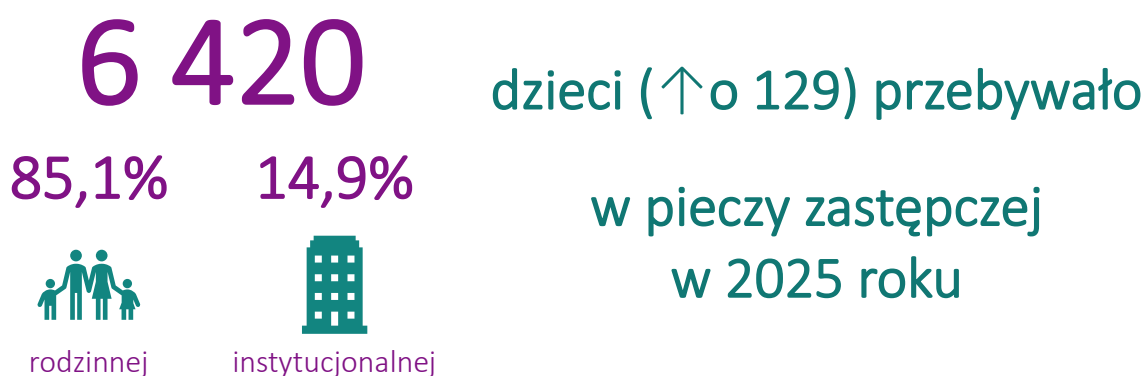
123 placówki wsparcia dziennego (↓ o 8)

W roku oceny na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonowały 123 placówki wsparcia dziennego – 122 o zasięgu gminnym i 1 – o zasięgu powiatowym. Z ich oferty w 2025 roku skorzystało 2 033 dzieci. 73 placówki prowadzone były w formie opiekuńczej, 39 w specjalistycznej oraz 12 w formie pracy podwórkowej prowadzonej przez wychowawcę (zadania placówek mogą być łączone). Ta forma wsparcia była dostępna w zaledwie 41 gminach województwa wielkopolskiego.

5.3. Piecza zastępcza

5.3.1. Rodzinna piecza zastępcza

Ze sprawozdania z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wynika, że:

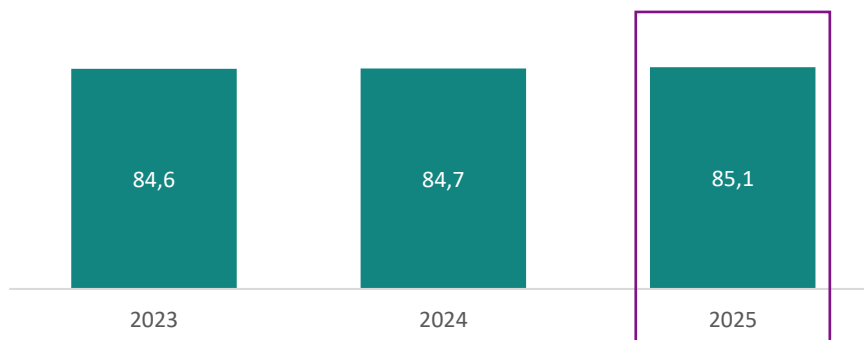

3 460 rodzin zastępczych w województwie wielkopolskim (↑ o 82)

5 464 dzieci (↑ o 133) przebywało w rodzinach zastępczych

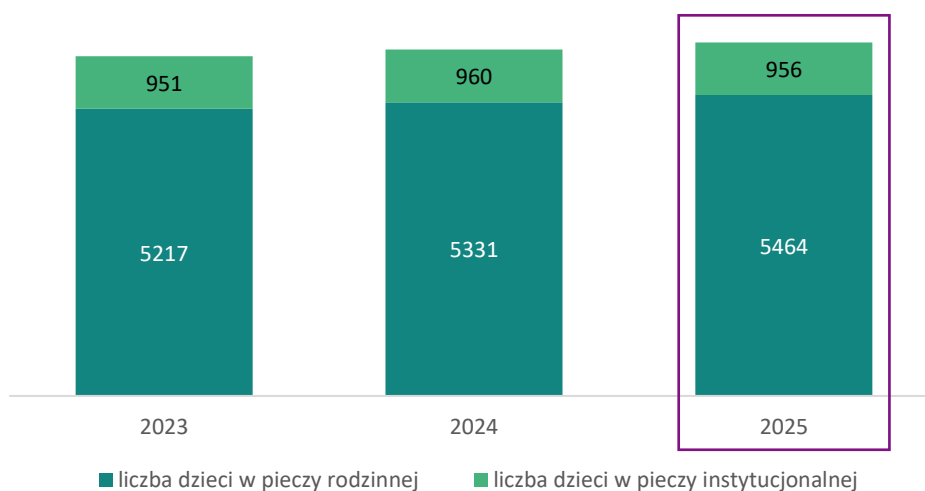
W roku oceny zanotowano rosnący odsetek dzieci umieszczanych w rodzinnych formach pieczy zastępczej (💡 **rodzinną pieczą zastępczą**), o 0,4 p. p. w porównaniu z rokiem ubiegłym, jak również spadek liczby dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (wzrost o 1,3 p. p. w analogicznym okresie).

Wykres nr 22 Odsetek dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej w latach 2023-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za lata 2023-2025.

Wykres nr 23 Liczba dzieci przebywających w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej w latach 2023-2025

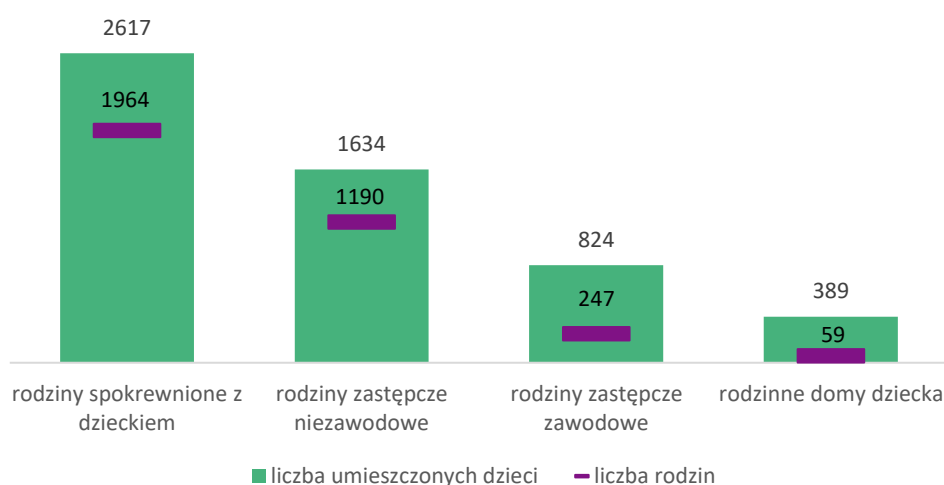

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za lata 2023-2025.

W 2025 roku w Wielkopolsce funkcjonowało **1 964 rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem** (↑ o 38 rodzin), w których wychowywało się **2 617 dzieci** (↑ o 36 dzieci). Zanotowano również wzrost

liczby **rodzin zastępczych niezawodowych** – **1 190** w roku 2025 (↑ o 18 rodzin), które zapewniły opiekę 1 634 dzieciom. Z danych wynika, że w roku oceny **zwiększyła się również liczba rodzin zastępczych zawodowych** (z 230 do 247), co jest dobrą informacją, ze względu na występujące w tym zakresie spore deficyty. Pod koniec 2025 roku przebywało w nich 824 dzieci. W roku oceny zmniejszyły się za to nieznacznie liczby **placówek pogotowia rodzinnego** – **z 31 do 30** (130 dzieci umieszczonych) oraz **rodzin zastępczych specjalistycznych** – **z 25 do 23 rodzin** (59 dzieci umieszczonych). Nieznacznie wzrosła za to liczba **rodziny domów dziecka** – **z 50 do 59**, a liczba dzieci tam przebywających wyniosła w roku oceny 389 dzieci (↑ o 45 dzieci).

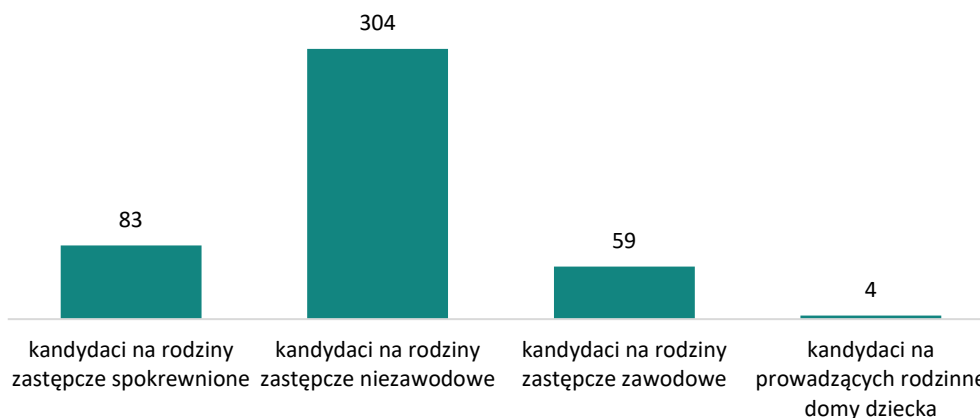
Wykres nr 24 Rodziny zastępcze i dzieci w nich przebywające w 2025 roku, w podziale na typy rodzin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za II półrocze 2025 r.

W 2025 roku zostało przeszkolonych 450 kandydatów do prowadzenia rodzin zastępczych (↓ o 29 kandydatów), z czego zdecydowana większość to kandydaci na prowadzenie rodzin zastępczych niezawodowych (304).

Wykres nr 25 Kandydaci przeszkoleni w 2025 roku do prowadzenia rodzin zastępczych, w podziale na typy rodzin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za I i II półrocze 2025 r.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej może mieć pod opieką maksymalnie 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

182
z 2 701

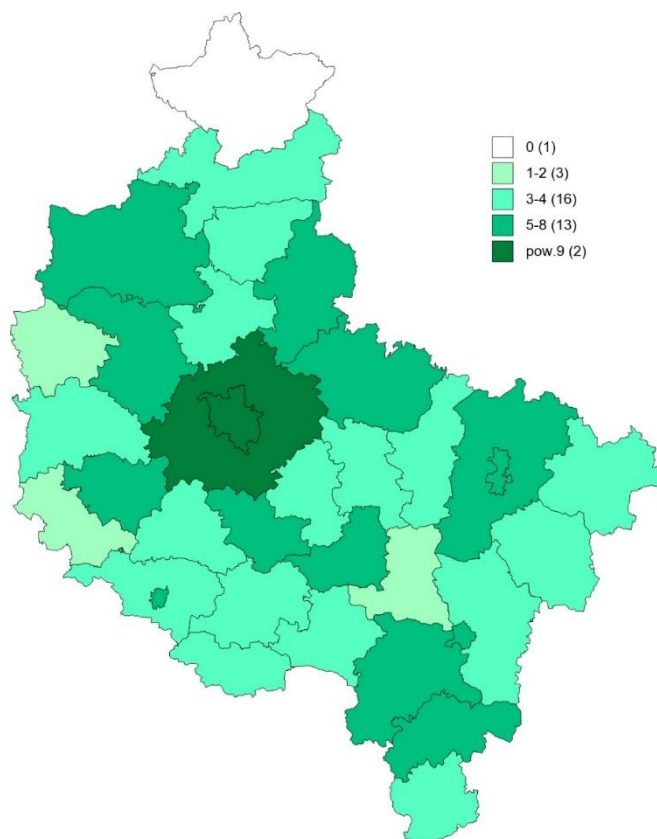
koordynatorów (↑ o 11 os.)
pracowało
rodzinami zastępczymi

78,1%

odsetek rodzin objętych wsparciem koordynatora
(↑ o 5,0 p. p.)

Pod koniec 2025 roku koordynatorzy nie działali jedynie w p. złotowskim, natomiast najwięcej było ich zatrudnionych w powiatach: m. Poznań (33), poznańskim (11) i gnieźnieńskim (8).

Mapa nr 14 Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w województwie wielkopolskim w 2025 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za II półrocze 2025 r.

5.3.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Uzupełnieniem rodzinnej pieczy zastępczej jest instytucjonalna piecza zastępcza.

W ostatnich latach obserwujemy coroczny przyrost liczby placówek, związany z koniecznością dostosowania ich warunków do wymogów ustawowych, ale również powolny wzrost liczby wychowanków pieczy instytucjonalnej. W 2024 roku ta tendencja wyhamowała i odnotowano nieznaczny spadek liczby placówek, a ich liczba w 2025 roku pozostała bez zmian. W placówkach przebywało 956 dzieci.

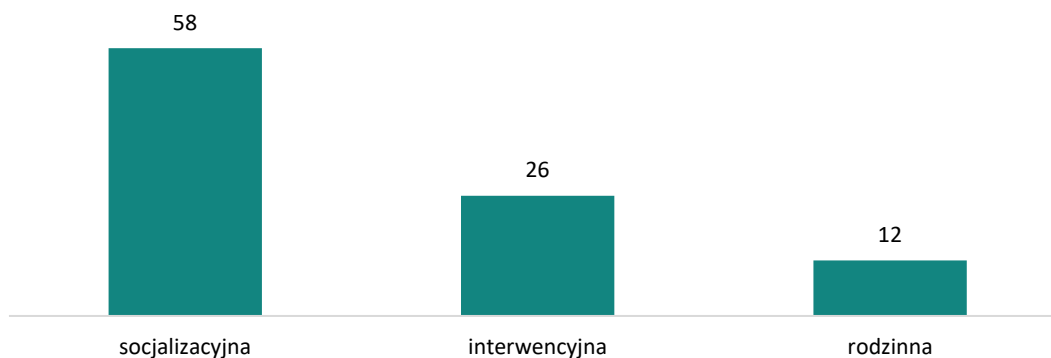
72

Placówki opiekuńczo-wychowawcze zapewniały opiekę

956 dzieciom (↓ o 4)

W roku 2025 w województwie wielkopolskim funkcjonowały 72 placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym 58 pełniło rolę socjalizacyjną, 26 – interwencyjną i 12 – rodzinną. Nie działała niestety żadna placówka o charakterze specjalistyczno-terapeutycznym. Warto podkreślić, że placówki mogą łączyć poszczególne zadania.

Wykres nr 26 Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w podziale na typ w województwie wielkopolskim w 2025 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za II półrocze 2025 r.

Obecnie na terenie Wielkopolski nie funkcjonuje regionalna placówka terapeutyczna ani ośrodki preadopcyjny. W związku z powyższym brakuje możliwości zapewnienia specjalistycznej opieki i wsparcia dzieciom znajdującym się w szczególnej sytuacji zdrowotnej i społecznej, a które nie mogą być umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej lub oczekują na przysposobienie. W placówkach tych świadczona być powinna specjalistyczna opieka medyczna i rehabilitacyjna dostosowana do potrzeb dzieci.

Z zestawienia kosztów, jakie samorządy powiatowe wydatkują na poszczególne rodzaje pieczy zastępczej wynika, że **średniomiesięczny koszt utrzymania 1 wychowanka placówki opiekuńczo-wychowawczej wyniósł w 2025 roku 14 940,7 zł.** Dla porównania, kwota wydatkowana na utrzymanie 1 wychowanka w rodzinnej pieczy zastępczej jest ponad sześciokrotnie niższa – i w 2025 roku wyniosła **2 308,0 zł.**

Rysunek nr 6 Średni miesięczny koszt utrzymania 1 wychowanka w placówce opiekuńczo-wychowawczej oraz w rodzinnej pieczy zastępczej (w zł)

2 308,0 zł

rodzinna

14 940,7 zł

instytucjonalna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za I i II półrocze 2025 r.

5.3.3. Usamodzielnienie wychowanków pieczy zastępczej

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną przysługuje pomoc na usamodzielnienie.

488

pełnoletnie osoby opuściły pieczę zastępczą w 2025 roku
(↓ o 35)

Wśród osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą 335 osób było z pieczy rodzinnej, a 153 – z instytucjonalnej. Dodatkowo, 49 pełnoletnich osób opuściły instytucje, o których mowa w art. 88 ust.1 ustawy o pomocy społecznej, tj. domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę oraz młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Na wsparcie usamodzielnianych wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej w 2025 roku przeznaczono ogółem 5 510 870 zł., a instytucjonalnej – 2 201 794 zł.

Najczęściej udzielaną formą świadczeń jest niezmiennie pomoc na kontynuowanie nauki (59,9% łącznej kwoty), następnie na usamodzielnienie (30,7%) oraz na zagospodarowanie (9,4%).

6. Wsparcie osób starszych

Według szacunków Głównego Urzędu Statystycznego, województwo wielkopolskie w 2024 roku zamieszkiwało 866 630 osób w wieku 60 lat i więcej, co stanowiło niecałe 25% ogółu ludności województwa (ogół ludności województwa w 2024 roku – 3 479 986 os.). Warto zaznaczyć, że grupa starszych seniorów 80+ wśród osób 60+ w 2023 roku stanowiła 14,3% (123 727 os.). Prognozy demograficzne wskazują, iż w 2060 roku na terenie województwa będzie zamieszkiwać ponad 1,1 miliona osób w wieku 60+, co będzie stanowić 37% mieszkańców województwa. Ogólna liczba mieszkańców województwa zmaleje, w porównaniu do 2024 roku, do 2 997 907 os. (spadek o 482 079 os.). W 2060 roku odsetek osób w wieku 80 lat i więcej ma wynieść prawie 30%.

Sytuacja demograficzna, w szczególności rosnący udział najstarszych seniorów w populacji osób po 60. roku życia, generuje istotne i wielowymiarowe wyzwania dla systemu pomocy społecznej, ochrony zdrowia oraz zabezpieczenia społecznego. Wraz z przechodzeniem do kolejnych kategorii wieku obserwuje się wzrost odsetka osób z niepełnosprawnościami; wśród populacji w wieku poprodukcyjnym co trzecia osoba była dotknięta niepełnosprawnością prawną lub biologiczną. Wskazuje to na konieczność równoległego prowadzenia działań ukierunkowanych zarówno na wzmacnianie aktywności społecznej i kulturalnej seniorów, jak i na rozwój wsparcia pielęgnacyjnego, opiekuńczego oraz wspomagającego codzienne funkcjonowanie osób starszych. Szczególnej uwagi wymagają osoby niesamodzielne, cierpiące na choroby otępienne i zaburzenia poznawcze, osamotnione oraz prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe. Niezbędne jest również objęcie wsparciem opiekunów nieformalnych osób starszych, w tym członków rodzin, sąsiadów i znajomych, którzy w związku z długotrwałym sprawowaniem opieki są szczególnie narażeni na występowanie zjawiska wypalenia opiekuńczego. Jak wynika z wniosków PolSenior2 w 90% przypadków seniorów pomoc dla nich udzielana jest przez członków rodziny.

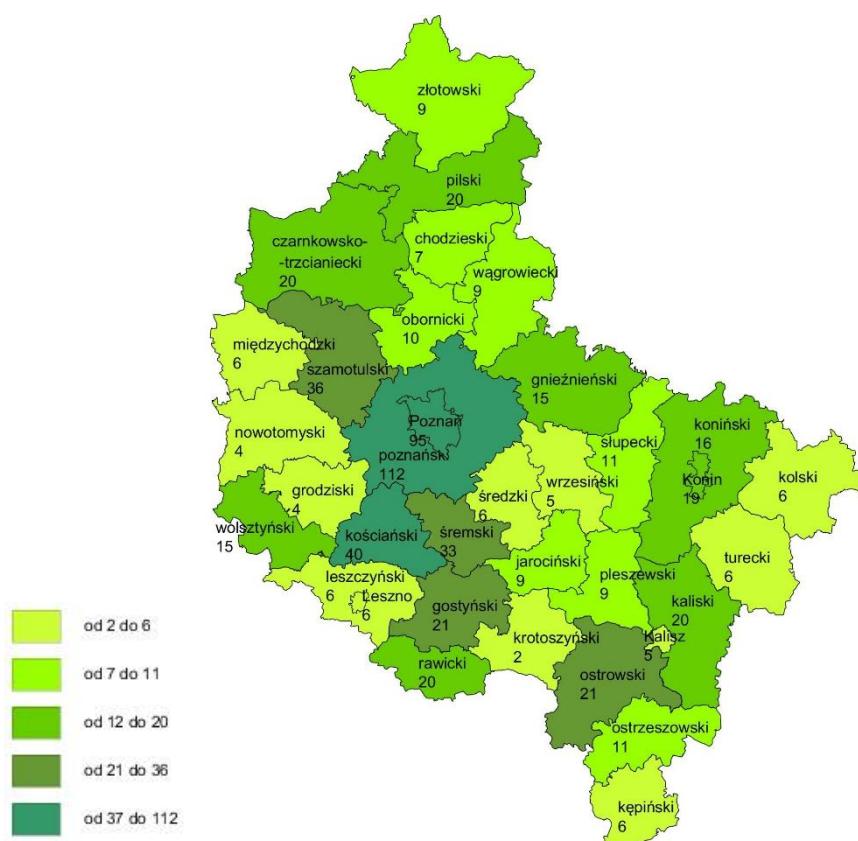
Rodziny emerytów i rencistów korzystające w 2025 roku z pomocy społecznej stanowiły 27,7% (22 953 os.) ogółu rodzin korzystających ze wsparcia systemu. W 71% były to 1-osobowe gospodarstwa domowe (1-osobowe gospodarstwa domowe emerytów i rencistów stanowiły 33,5% ogółu 1-gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej). Skład osobowy 20% rodzin emerytów i rencistów w 2025 roku stanowiły 2 osoby, można domniemywać, że w większości przypadków obie osoby były w wieku emerytalnym.

6.1. Dienne usługi środowiskowe

W ramach oferty dla starszych Wielkopolan w regionie funkcjonuje **640 klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów** (↑ o 31). W roku oceny nieco ponad **27,4% wielkopolskich gmin nie posiadało na swoim terenie klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów** (62 gmin).

W roku 2025 w Wielkopolsce działało **45** **Dziennych domów pomocy (DDP)** (bez zmian), z czego 41 prowadzonych było przez JST (36 gmin i 1 powiat). Z oferty DDP skorzystało łącznie 2 174 os. (↓ o 415 os.).

Mapa nr 15 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów w Wielkopolsce w 2025 roku (ujęcie powiatowe)

Źródło: Sprawozdanie OZPS za 2025 r.

6.2. Usługi opiekuńcze o charakterze podstawowym, specjalistyczne usługi opiekuńcze i usługi sąsiedzkie, finansowane przez gminę w ramach zadań własnych²¹

Dane do opisu zagadnienia świadczenia usług opiekuńczych przez wielkopolskie samorządy gminne zostały zaczerpnięte ze sprawozdań resortowych MRiPS-03 za 2025 rok i MRiPS-06 za 2025 rok.

211 gmin realizowało usługi opiekuńcze (podstawowe i specjalistyczne) (↓ o 2)
dla **13 723** osób (↑ o 760)

Informacje ogólne na temat usług opiekuńczych realizowanych w 2025 roku, w województwie wielkopolskim:

- W 2025 roku **13 723 os.** (↑ o 760 os.) skorzystały z **3 946 681 godzin usług** (↑ 169 454 godz.), na które wydatkowano **165 544 504 zł** (↑ 23 279 0613 zł).
- W 2025 roku, wśród 13 723 os. (↑ o 760 os.) korzystających z usług opiekuńczych: **355 os.** (↓ o 33 os.) skorzystało ze **specjalistycznych usług opiekuńczych**, a **436 os.** (↑ o 186 os.) z **usług sąsiedzkich**. Nowelizacja ustawy o pomocy społecznej z 1 listopada 2023 roku wprowadziła **nową formę realizacji usług opiekuńczych, tzw. usługi sąsiedzkie**, które obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgniacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji oraz w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
- W 2025 roku spośród 3 946 681 godz. usług opiekuńczych, **około 2% stanowiły usługi specjalistyczne (73 161 godziny), podobnie jak usługi sąsiedzkie (81 316 godziny)**. Usługi sąsiedzkie stają się coraz bardziej popularną formą wsparcia.
- **Średniomiesięczna liczba godzin usług opiekuńczych przypadająca na 1 osobę w 2025 roku wynosiła 23,9 godz.**, a w 2024 roku 24,3 godz. Spada więc intensywność realizacji tego typu wsparcia, mimo wzrostu nakładu kosztów na to zadanie.

²¹ W tej części OZPS analizowane są usługi opiekuńcze o charakterze podstawowym, usługi specjalistyczne (bez specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi) i usług sąsiedzkich. Informacje o specjalistycznych usługach opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi znajdują się w części poświęconej wsparciu osób z ograniczoną sprawnością.

- W 2025 roku średni koszt 1 godziny usługi opiekuńczej, ponoszony przez gminę, wyniósł 41,94 zł.
- W 2025 roku, spośród 226 gmin województwa wielkopolskiego, **210 gmin** świadczyło podstawowe usługi opiekuńcze (↓ o 1 gminę), w tym **41 gmin** świadczyło usługi sąsiedzkie (↑ o 4 gminy). **28 gmin** (↓ o 1 gminę) świadczyło specjalistyczne usługi opiekuńcze.
- **W 2025 roku 751 pracowników (725,61 etaty) realizowało usługi opiekuńcze w ramach OPS i CUS**, w 2024 roku takich pracowników było **721** (694,96 etaty). W 2025 roku 4,3% (32 pracowników) spośród osób zatrudnionych do wykonywania usług opiekuńczych realizowało specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Tabela nr 4 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze (z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi)

	2025 (↑↓ W PORÓWNANIU DO 2024)	USŁUGI OPIEKUŃCZE PODSTAWOWE (W TYM USŁUGI SĄSIEDZKIE)	SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE
	Liczba gmin realizujących dany typ usługi	210 (↓ o 1 gminę)	28 (↓ o 1 gminę)
	Liczba osób korzystających w ciągu roku	13 368 os. (↑ o 793 os.)	355 os. (↓ o 33 os.)
	Liczba świadczeń w ciągu roku	3 873 520 godz. (↑ o 169 497 godz.)	73 161 godz. (↓ o 43 godz.)
	Wysokość wydatkowanych środków finansowych w ciągu roku	160 516 848 zł (↑ o 22 845 990 zł)	5 027 656 zł (↑ o 433 623 zł)
	Średniomiesięczna liczba usług przypadająca na 1 osobę korzystającą	↓ 24,14 godz. (24,5 godz. w 2024 roku)	↑ 17,17 godz. (15,7 godz. w 2024 roku)
	Średni koszt 1 godz. usługi ponoszony przez gminę	↑ 41,43 zł (37,2 zł w 2024 roku)	↑ 68,72 zł (62,8 zł w 2024 roku)
	Liczba osób realizujących usługi opiekuńcze	719 os. (693,61 etatów) (↑ o 32 os. ↑ 32,65 etatów)	32 os. (32 etaty) (↓ o 2 os. ↓ 2 etaty)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MRIPS-03 i MRIPS-06 za 2025 r.

6.3. Usługi o charakterze całodobowym

Zasób instytucjonalny oferujący wsparcie seniorów tworzą w szczególności:

Domy pomocy społecznej (DPS)

Według sprawozdań gmin i powiatów, w roku 2025 w województwie wielkopolskim działały **63 domy pomocy społecznej**, oferujące łącznie 6 401 miejsc (↑ o 10 miejsc). Z ich oferty w roku oceny skorzystało łącznie **6 294 osób** (↑ o 23 os.), a umieszczonych zostało 1 067 os. (↓ o 29 os.). Osoby starsze mogą przebywać w każdym z rodzajów DPS, jednak typowych placówek dedykowanych osobom starszym funkcjonowało na terenie województwa 11 (w tym 4 placówki o typie łączonym). Większość mieszkańców DPS w województwie to osoby powyżej 60 r.ż., w 2025 roku było ich 63,9% w ogóle mieszkańców placówek (↑ o 0,4 p. p.). W roku oceny odsetek osób nieopuszczających łóżek wyniósł 16,1% (↑ o 3 p. p.).

63,9% mieszkańców DPS to osoby powyżej 60 roku życia

16,1% mieszkańców DPS to osoby nieopuszczające łóżek

Dodatkowo, według danych ze sprawozdania MPiPS-05 w roku 2025 na terenie województwa funkcjonowało 49 (↑ o 3) placówek całodobowej opieki prowadzone w ramach działalności statutowej i gospodarczej, które liczyły 1 665 mieszkańców (↑ o 172 os.).

Wartość wskaźnika zaspokojenia potrzeb miejsc w domach pomocy społecznej w 2025 roku wzrosła w stosunku do roku ubiegłego o 0,7 p. p. (stosunek liczby osób umieszczonych w stosunku do sumy osób oczekujących i umieszczonych) i wyniosła **0,76**. Na umieszczenie w DPS nadal oczekuje 326 osób (↓ o 166 os.).

Rodzinne Domy Pomocy (RDP)

W 2025 roku na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonowało 5 rodzinnych domów pomocy (bez zmian w stosunku do roku poprzedniego), w których zamieszkiwało 40 osób (↑ o 7 os.). Rodzinne Domy Pomocy prowadzone były na zlecenie gmin: m. Poznań (2), Miasteczko Krajeńskie (1), Pniewy (1) i Łęka Opatowska (1).

Mieszkania treningowe i wspomagane

W roku 2025 na terenie województwa wielkopolskiego w zasobach gmin i powiatów znajdowało się 208 **mieszkań treningowych i wspomaganych** (↑ o 24 mieszkania), z czego 91 to mieszkania treningowe, a 117 – wspomagane. W roku oceny skorzystało z nich łącznie 648 osób (↑ o 128 os.). Biorąc pod uwagę osoby, które potencjalnie mogą korzystać z tej formy wsparcia, liczba mieszkań i miejsc jest niewystarczająca. Należałoby je przede wszystkim **rozwijać w tych gminach i powiatach, w których mieszkania treningowe i wspomagane nie funkcjonują, a występuje w nich wysoki odsetek osób z niepełnosprawnością, osób w wieku poprodukcyjnym, a także liczba usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej**. Wymienione grupy są głównymi potencjalnymi adresatami usługi w formie mieszkań ze wsparciem.

Wielkopolskie JOPS dostrzegają konieczność poszerzenia w gminach katalogu usług dla seniorów, w szczególności dla osób wymagających opieki, pielęgnacji i wsparcia w formie usług opiekuńczych, w tym usług całodobowych. Powodem tego jest rosnąca grupa osób zależnych, które wymagają opieki (a którym rodzina nie może lub nie jest w stanie z różnych przyczyn jej zapewnić), a co za tym idzie wzrastają wydatki samorządów na ten cel. Pomysłów na rozwiązanie tej kwestii jest wiele, jednak elementem wspólnym większości z nich jest podjęcie takich działań, które utrzymają osobę starszą w dobrej kondycji, w miejscu zamieszkania, tak długo jak jest to możliwe. Stąd w Ocenie pojawiły się postulaty dotyczące tworzenia i utrzymania m.in. miejsc w dziennych domach pomocy społecznej, mieszkań komunalnych lub chronionych dla osób starszych z możliwością świadczenia usług opiekuńczych, klubów seniora, miejsc opieki wytchnieniowej czy usług opiekuńczych świadczonych w weekendy i dni wolne od pracy. Wraz z tworzeniem tych miejsc, konieczne jest wdrażanie (obok usług opiekuńczych) takich form wsparcia jak: poradnictwo dla seniorów (np. geriatryczne, psychologiczne, prawne), usługi asystenckie dla osób starszych z niepełnosprawnością, usługi zdrowotne (w tym rehabilitacyjne) oraz system teleopieki. Niektóre z jednostek wskazywały również na utrudniony dostęp na terenie swoich gmin do usług zdrowotnych takich jak opieka paliatywna. W związku z ograniczonymi możliwościami finansowymi wielkopolskie samorzady chętnie korzystają z programów rządowych (Senior+, Opieka 75+).

7. Wsparcie osób z ograniczoną sprawnością

Z danych Narodowego Spisu Powszechnego wynika, że liczba osób niepełnosprawnych (prawnie i biologicznie) w 2021 roku wyniosła 501 159 osób. W Polsce nie funkcjonuje jeden rejestr danych z dokładną liczbą osób z niepełnosprawnościami. Biorąc pod uwagę liczby z NSP wynika, że liczba osób z niepełnosprawnością oscyluje w granicach 14% w ogólnej liczbie mieszkańców województwa wielkopolskiego (3 479 986).

Analiza danych publikowanych przez GUS wskazuje, że niepełnosprawność jest czynnikiem zwiększającym ryzyko ubóstwa. Stopa skrajnego ubóstwa w gospodarstwach domowych bez osób z niepełnosprawnością wyniosła około 4,8%, przy czym w gospodarstwach, w których w skład wchodziła przynajmniej jedna osoba z niepełnosprawnością wynosiła 7%. Stan niedostatku oraz niepełnosprawność utrudnia korzystanie z różnych usług, w tym profilaktyki i opieki, które są dostępne na rynku publicznym i prywatnym.

Ponadto choroba i niepełnosprawność (24,9%) są jednymi z głównych przyczyn bierności zawodowej osób w wieku produkcyjnym w Polsce²². Wg danych GUS, na każdy 1 000 Wielkopolan przypada średnio 21,4 osób z niepełnosprawnością²³. Promowanie i wspieranie aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami na otwartym lub chronionym rynku pracy w połączeniu z usługami środowiskowymi sprzyja podejmowaniu niezależnego życia w społeczeństwie. Ma to szczególne znaczenie dla osób z ograniczoną sprawnością oraz ich rodzin/opiekunów, również w kontekście sprawowania opieki.

7.1. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnością

W roku oceny w ramach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami w sprawozdaniach powiatowych uwzględnione zostały następujące formy wsparcia: pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, turnusy rehabilitacyjne, zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny, dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki, dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika oraz działania realizowane w ramach programu „Aktywny samorząd”.

²² „Pracujący, bezrobotni i bierni zawodowo (wyniki wstępne Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności)”, s.8, GUS, luty 2025.

²³ Osoby zgłoszone do ubezpieczenia w ZUS przez płatników składek, które okazały orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności na 1 tys. ludności, w „Osoby niepełnosprawne w 2024 roku”, GUS październik 2025.

204 899 326 zł

Wysokość dofinansowania zadań z zakresu **rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych** realizowanych przez wielkopolskie powiaty w 2025 r.

Najliczniejsza grupa osób z niepełnosprawnościami, tj. 24 019 os. (↑ o 4 826 os.) skorzystała z **pomocy w zaopatrzeniu w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny**. Kwota dofinansowania na realizację tego zadania w 2025 roku wyniosła 34 874 805 zł (↑ o 3 261 513 zł).

Spora grupa osób z niepełnosprawnościami (13 230 os.) skorzystała również z dofinansowania 252 imprez (↓ o 6) w ramach zadania: **dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki**.

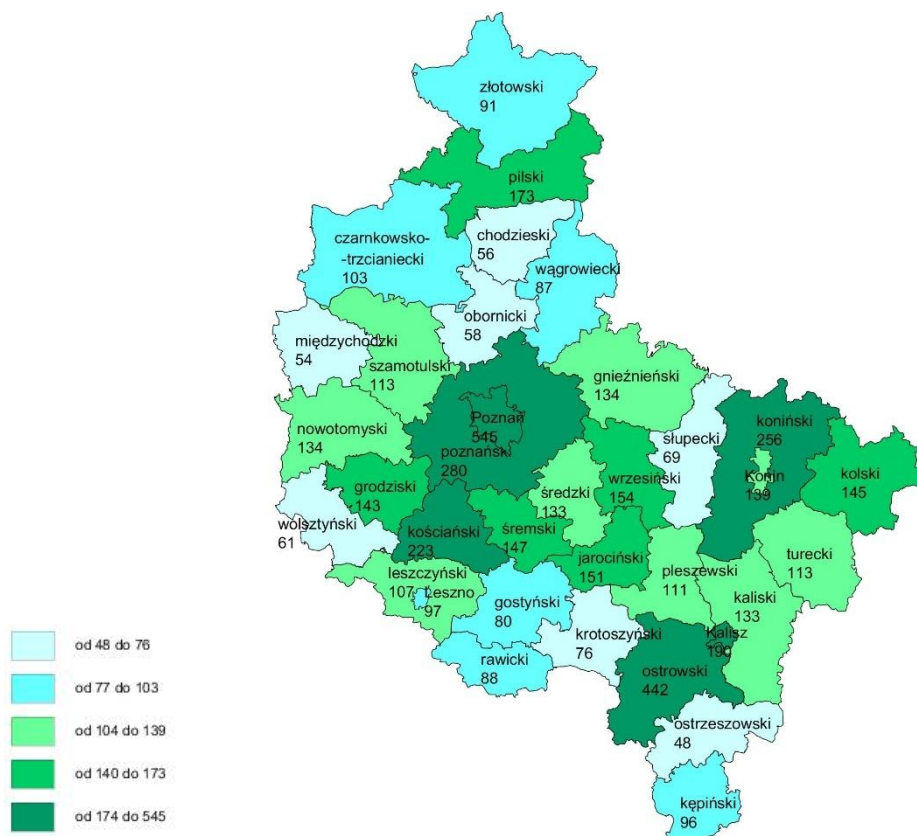
Ze wsparcia w postaci turnusów rehabilitacyjnych skorzystało 9 084 Wielkopolan (↓ o 861os.), na łączną kwotę 18 850 611 zł (↑ o 667 440 zł).

Z kolei **pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się** udzielona została 3 341 os., (↑ o 310 os.) w wysokości 18 017 745 zł (↑ o 1 414 285 zł).

Z nadesłanych sprawozdań wynika, że w 2025 r. z możliwości dofinansowania usług tłumacza migowego lub tłumacza-przewodnika skorzystały powiaty: m. Poznań, m. Kalisz, gnieźnieński i krotoszyński, na łączną kwotę 9 744 zł (↑ o 9 444 zł).

W ramach programu „Aktywny samorząd” w 2025 roku **7 459 osobom** z niepełnosprawnościami (↑ 836 os.) udzielono łącznie **5 030 świadczeń** (↑ o 1 175 świadczeń) **na kwotę 27 690 812 zł** (↑ o 4 937 684 zł). Najwięcej wypłacono ich w powiatach: m. Poznań (545), ostrowskim (442), poznańskim (280), konińskim (256) i kościańskim (223).

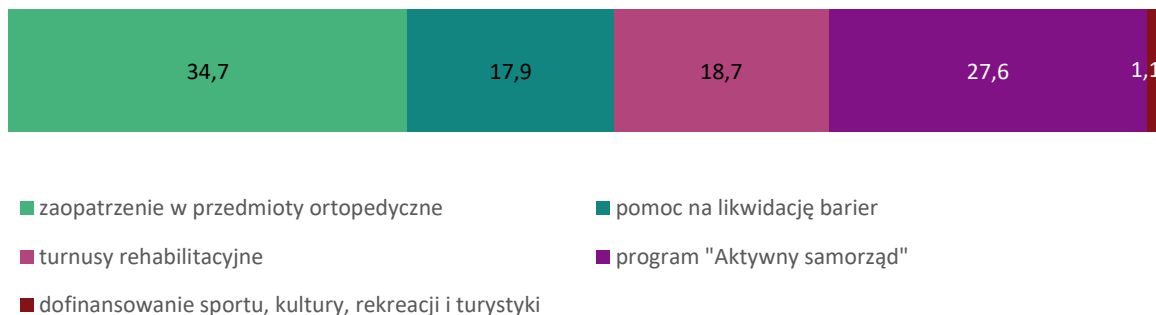
Mapa nr 16 Liczba świadczeń udzielonych w ramach programu „Aktywny samorząd” w 2025 roku

Źródło: Sprawozdanie OZPS za 2025 r.

Spośród opisanych powyżej zadań największą część budżetu stanowiło zaopatrzenie osób potrzebujących w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny – 34,9% oraz finansowanie związane z realizacją programu „Aktywny samorząd” – 25,1% budżetu.

Wykres nr 27 Struktura wydatków na zadania realizowane przez samorzady powiatowe w ramach rehabilitacji społecznej i zawodowej w 2025 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

7.2. Placówki oferujące wsparcie osobom z niepełnosprawnościami

Placówki oferujące wsparcie osobom z niepełnosprawnościami to przede wszystkim:

Domy pomocy społecznej (DPS)

Typy domów pomocy społecznej objęte analizą z uwagi na specyfikę odbiorców – osób z niepełnosprawnością, to w szczególności domy dla:

- osób przewlekle psychicznie chorych,
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- osób niepełnosprawnych fizycznie.

Na podstawie analizy statystyki resortowej można zaobserwować, że stacjonarna opieka całodobowa dla osób z niepełnosprawnością oraz przewlekle chorych psychicznie nie jest zapewniona we wszystkich powiatach. Zgodnie z danymi (MRiPS-05 za 2025 r.) w województwie wielkopolskim funkcjonowało 10 DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych (w tym 1 o zasięgu gminnym) oraz 20 DPS dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, przy czym z 5 placówek świadczyło wsparcie wyłącznie dla dzieci i młodzieży, a kolejne 2 zarówno do osób pełno- i niepełnoletnich. W województwie wielkopolskim nie ma już domu pomocy społecznej, który swoją działalnością obejmowałby osoby tylko z niepełnosprawnością fizyczną. Osoby te mogą zamieszkiwać dwie placówki całodobowe, które łączą ofertę i wspierają również osoby w podeszłym wieku. Na dzień 31 grudnia 2025 roku ww. domy pomocy społecznej świadczące usługi opieki długoterminowej dla osób przewlekle psychicznie chorych, dorosłych oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie dysponowały 2 781 miejscami (tak samo jak w roku poprzednim), a liczba ich mieszkańców wyniosła 2 760 osób. Z danych wynika również, że w 2025 roku w domu pomocy społecznej zamieszkało 206 osób, które zostały zakwalifikowane do ww. grup, natomiast 126 osób nadal oczekiwało na miejsce.

Warto podkreślić, że jedna placówka przeznaczona dla dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną świadczyła usługi krótkoterminowego pobytu w formie całodobowej lub dziennej. Dysponowała ona 18 miejscami, przy czym z jej oferty skorzystały 2 osoby.

Środowiskowe domy samopomocy

Według danych sprawozdania MRiPS-06 w 2025 roku w Wielkopolsce funkcjonowało **78 środowiskowych domów samopomocy**, które udzieliły wsparcia 2 965 os. (↑ o 2 os.) oraz **1 klub samopomocy** dedykowany tej grupie osób (15 osób skorzystało z takiego wsparcia w gminie

Kleszczewo). Środowiskowe kluby samopomocy kierowały swoją ofertę do osób z zaburzeniami psychicznymi, niepełnosprawnością intelektualną oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi. Ponad 64% ŚDS prowadzonych było przez jednostki samorządu terytorialnego, pozostałe przez inne podmioty działające na ich zlecenie. Łączna liczba gminnych środowiskowych domów samopomocy wyniosła 49 (w miastach Leszno oraz Konin zlokalizowane były po dwa ŚDS-y), natomiast powiatowych – 29, (przy czym w m. Poznań wsparcie dostępne było w 9 ŚDS-ach, w powiecie konińskim w trzech ośrodkach wsparcia oraz po 2 w powiecie ostrzeszowskim i wrzesińskim. Żaden z ŚDSów nie prowadził miejsc całodobowego okresowego pobytu.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Liczba warsztatów terapii zajęciowej od lat utrzymuje się na stałym poziomie. W województwie wielkopolskim w 2025 roku w nadal działało **89 warsztatów terapii zajęciowej**, które udzieliły wsparcia 3 261 osobom (↑ o 33 os.) 3 284 osobom (↑ o 23 os.) z ograniczoną sprawnością. Według danych z OZPS łączny koszt prowadzenia i utrzymania warsztatów w 2024 roku wyniósł 119 937 297 złotych, co oznacza wzrost o 14,2% w stosunku do roku poprzedniego. Z danych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wynika, że w opisywanym roku sprawozdawczym WTZ w województwie opuściły 152 osoby, przy czym zaledwie 8 z nich podjęło zatrudnienie.

Zakłady Aktywności Zawodowej

W Wielkopolsce funkcjonowało **9 zakładów aktywności zawodowej**: w Żerkowie, Pile, Liskowie, Koźminie Wlkp., Książenicach, Gołaszewie, Słupcy, Leonowie i Posadzie. Według sprawozdania z zakładów aktywności zawodowej za 2025 roku wielkopolskie ZAZ na koniec roku zatrudniały 619 osób niepełnosprawnych (↑ 38 os.), przy czym 355 osób legitymowało się orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu znacznym i 264 osoby w stopniu umiarkowanym.²⁴

W 2025 roku usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi realizowało 120 gmin – 53% spośród wszystkich wielkopolskich gmin (w 2024 roku – 118 gmin, 52,2% wielkopolskich gmin). Liczba korzystających z usług wyniosła 1 265 os. (↑ o 37 os.), średnio na 1 osobę przypadają ok. 20,2 godzin usług w miesiącu (w 2025 roku 21,5 godzin, w 2020 roku ok. 29 godzin). W ciągu całego 2025 roku zrealizowano 307 134 godzin usług, w tym zakresie nastąpił spadek w stosunku do 2024 roku o 7,6%.

²⁴ Sprawozdanie INF-ZPCh ZAZ II półrocze 2025 r.

W 2025 roku na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi wydatkowano 22 498 438 zł i w stosunku do 2024 roku nastąpił spadek wydatków na ten cel o 15,2%. W 2025 roku 1 godzina specjalistycznej usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi kosztowała 73,25 zł (w 2024 roku 79,85 zł).

Od 2020 roku obserwujemy systematyczny spadek średniej liczby godzin w przeliczeniu na jedną osobę korzystającą ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W tym roku, po raz pierwszy od wielu lat, nastąpił również spadek wartości kwoty świadczeń oraz średniej ceny za jedną godzinę świadczenia usług opiekuńczych.

Tabela nr 5 Usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi

	USŁUGI SPECJALISTYCZNE DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	2025 (↑↓ W PORÓWNIANIU DO 2024)
	Liczba gmin realizujących dany typ usługi	120 (↑ o 2 gmin)
	Liczba osób korzystających w ciągu roku	1 265 os. (↑ o 37 os.)
	Liczba świadczeń w ciągu roku	307 134 godz. (↓ o 25 379 godz.)
	Wysokość wydatkowanych środków finansowych w ciągu roku	26 554 273 zł (↓ o 4 045 835 zł)
	Średniomiesięczna liczba usług przypadająca na 1 osobę korzystającą	↓ 21,5 godz. (24,3 godz. w 2023 roku)
	Średni koszt 1 godz. usługi ponoszony przez gminę	↑ 79,85 zł (55,7 zł w 2023 roku)
	Liczba osób realizujących usługi opiekuńcze	23 os. (23 etaty) (↓ o 4 os. ↓ o 3,5 etatów)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MRIPS-03 za 2025 r.

8. Wsparcie migrantów

Szacowanie skali migracji, a w związku z tym podanie dokładnej liczby cudzoziemców zamieszkujących województwo wielkopolskie, z uwagi na różne statusy prawne legalizujące poszczególne formy pobytu

i różne rodzaje dokumentów umożliwiających pracę tym osobom na terenie Polski, jest trudnym zadaniem²⁵.

Z danych Wojewody Wielkopolskiego²⁶ wynika, że w 2025 roku dokumenty pobytowe posiadało 100 582 osoby (w tym najwięcej obywateli Ukrainy – 65 667). 63,0% osób posiadających dokumenty pobytowe stanowili mężczyźni. 52,8% spośród 100 582 osób stanowiły osoby w wieku 20-39 lat, 34,3% osoby w wieku 40-59 lat, najstarsze osoby w wieku powyżej 60 lat stanowiły 2,2%, a najmłodsze – poniżej 20 lat 10,8%. Dokumenty pobytowe w ramach pobytu stałego posiadało 7 122 osoby, w ramach pobytu czasowego 89 316 osób, a w ramach pobytu rezydenta długoterminowego UE 4 144 osoby.

Główny Urząd Statystyczny wyzacował, że **pod koniec lipca 2025 r. w Wielkopolsce, pracę wykonywało 116,7 tys. cudzoziemców (43,8 tys. kobiet i 72,9 tys. mężczyzn),** co stanowiło 11,0% pracujących obcokrajowców w skali kraju i trzecią lokatę w Polsce (po regionie Warszawskim Stołecznym z udziałem 20,8% i województwie dolnośląskim 12,0%)²⁷.

W Wielkopolsce w roku akademickim 2024/25 studiowało 9 891 cudzoziemców²⁸. Według danych Systemu Informacji Oświatowej, na dzień 30 września 2025 roku, dotyczących dzieci i młodzieży cudzoziemców w polskim systemie edukacji, do wielkopolskich szkół i przedszkoli uczęszczało 28 675 uczniów i 5 827 przedszkolaków²⁹.

Trwająca od 24 lutego 2022 roku wojna rozpoczęta przez Federację Rosyjską na terytorium Ukrainy, wpłynęła znacząco na sytuację życiową obywateli Ukrainy. W związku z wojną procesy migracyjne przebiegają dynamicznie., **Według stanu na 9.12.2025 roku w Wielkopolsce przebywało 86 335 obywateli Ukrainy ze statusem cudzoziemca UKR³⁰.**

Procesy migracyjne są dostrzegane przez samorządy na wszystkich szczeblach ze względu na ich wpływ na funkcjonowanie społeczności lokalnych. Zagadnienie związane z migracją w kontekście regionalnym pojawiło się zarówno w Strategii Rozwoju Wielkopolski do roku 2030, jak i w Strategii Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do roku 2030. Na poziomie regionalnym ważnym jest,

²⁵ Dane statystyczne pochodzą z baz Wojewody Wielkopolskiego oraz ze zbiorów Głównego Urzędu Statystycznego. GUS podjął się zadania oszacowania liczby cudzoziemców wykonujących pracę w Wielkopolsce.

²⁶ Dane za 2025 rok pochodzą z portalu migracje.gov.pl, dostęp: 15.04.2026 r.

²⁷ Opracowanie GUS – Praca eksperymentalna „Cudzoziemcy wykonujący pracę w Polsce w lipcu 2025 r.”, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, 2026.

²⁸ Rocznik Statystyczny Województwa Wielkopolskiego 2025, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2025, Tab. 3(60) Uczelnie w roku akademickim 2024/25, str. 95.

²⁹ https://dane.gov.pl/pl/dataset/1426,liczba-uczniow-cudzoziemcow-wedug-gmin/resource/1310882/table?page=1&per_page=20&q=&sort=, dostęp: 16.04.2026 r.

³⁰ Szczegółowe statystyki dot. osób zarejestrowanych w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy. Stan na 09.12.2025 r. <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr>, dostęp 16.04.2026 r.

aby projektowane przez instytucje działania uwzględniały potrzeby i możliwości nowych mieszkańców i mieszkanki województwa, zapraszając ich do korzystania, uczestnictwa lub współtworzenia oferty skierowanej do danej społeczności lokalnej. Istotne również jest, aby do współpracy na rzecz cudzoziemców zapraszać szerokie grono podmiotów z różnych sektorów, m.in. gminne biblioteki, miejskie i gminne domy kultury. Przyczyni się to do zwiększenia spójności społecznej i pozytywnie wpłynie na rozwój całego Regionu.

8.1. Pomoc społeczna świadczona migrantom

Osobami uprawnionymi do korzystania z pomocy społecznej – oprócz osób posiadających obywatelstwo polskie – są także cudzoziemcy, którzy mają miejsce zamieszkania i przebywają na terenie Polski m.in.:

- na podstawie zezwolenia na pobyt stały,
- zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej,
- w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej.

Cudzoziemcy, którzy otrzymali w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą mogą skorzystać z pomocy realizowanej przez okres do 12 miesięcy w ramach tzw. [indywidualnego programu integracji \(IPI\)](#) mającego na celu wspieranie procesu ich integracji.

254 os. tyłu cudzoziemców otrzymało wsparcie w powiatowych centrach pomocy rodzinie

W 2025 roku powiatowe centra rodziny udzieliły pomocy 254 (↑ o 60 os.) cudzoziemcom zamieszkującym województwo wielkopolskie (226 rodzin), w tym: 13 cudzoziemcom ze statusem uchodźcy (↓ o 13 os.), 230 z ochroną uzupełniającą (↑ o 73 os.), oraz 11 (bez zmian w stosunku do roku poprzedniego) przebywającym na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w związku z udzieleniem ochrony uzupełniającej), na łączną kwotę 2 810 589 2 087 298 zł (↑ o 723 291 zł).

W ramach tej kwoty 224 rodziny uzyskały pomoc na utrzymanie, 59 rodzin na naukę j. polskiego, a 50 rodzin – pracę socjalną, niezbędne poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne oraz pomoc w załatwianiu spraw w instytucjach i urzędach.

W roku oceny świadczenie z pomocy społecznej (wypłacane przez gminy) z powodu trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy zostało przyznane 225 rodzinom (↑ o 15 rodzin), liczącym 413 osób (↑ o 54 os.).

Ponadto, cudzoziemcy uprawnieni do korzystania z pomocy społecznej, jeśli znajdują się w trudnej sytuacji życiowej i spełniają kryteria objęcia ich wsparciem ze strony instytucji pomocy społecznej, mogą korzystać ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych pomocy społecznej na zasadach ogólnych, tak jak obywatele polscy.

8.2. Ośrodki wsparcia cudzoziemców

Na terenie województwa wielkopolskiego w 2025 roku nie funkcjonował żaden ośrodek dla cudzoziemców. W subregionach działają natomiast Centra Integracji Cudzoziemców, które mają być kompleksową formą pomocy integracyjnej dla cudzoziemców, zakładającą holistyczne wsparcie dla migrantów w ich środowisku lokalnym.

Centra Integracji Cudzoziemców

Obszar wsparcia migrantów w naszym kraju jest w przeważającej realizowany poprzez działalność organizacji pozarządowych. Jednak w ramach budowania struktur systemu wsparcia cudzoziemców na terenie województwa wielkopolskiego powstało 5 subregionalnych Centrów Integracji Cudzoziemców, które funkcjonują w Poznaniu, Kaliszu, Koninie, Lesznie i Pile.

W latach 2021-2023 Centra funkcjonowały pierwotnie w ramach projektu pn. „Budowanie struktur dla integracji w Polsce – etap II – pilotaż Centrów Integracji Cudzoziemców”, ze środków Funduszu Azylu, Migracji i Integracji dotyczącego pomocy migrantom, gdzie Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu był partnerem projektu (liderem projektu było Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, natomiast drugim partnerem województwo opolskie – WUP w Opolu). W 2024 roku z kolei Centra były finansowane z projektu „Wsparcie wielkopolskich migrantów”, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus oraz z budżetu państwa w ramach FEW na lata 2021 – 2027. Działanie FEWP.06.12 Integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich.

Centrum Integracji Cudzoziemców (CIC) stanowi kompleksową formę pomocy integracyjnej dla cudzoziemców, zakładającą holistyczne wsparcie dla migrantów w ich środowisku lokalnym. Jego funkcjonowanie jest oparte na koncepcji tzw. „jednego okienka” i polega na skupieniu w jednym miejscu różnorodnych usług adresowanych do cudzoziemców.

Oferta CIC to przede wszystkim:

- prowadzenie punktu informacyjnego, w którym migranci uzyskują niezbędne informacje w zakresie np. świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, zagadnień dotyczących rynku pracy, edukacji i innych,
- organizacja kursów języka polskiego i kursów adaptacyjnych,
- wsparcie doradców międzykulturowych,
- wsparcie prawne i psychologiczne,
- zajęcia animacyjne i integracyjne dla dzieci i dorosłych,
- rozwój kompetencji zawodowych,
- kampanie społeczne i działania na rzecz społeczności lokalnej.

W 2025 roku w ramach działalności Centrów Integracji Cudzoziemców przeprowadzono w sumie 649 wydarzeń, w tym warsztaty integracyjno-kreatywne, spacerki edukacyjno-kulturowe, spotkania z pracownikami ZUS czy US; 160 osób uczestniczyło w kursach języka polskiego, zrealizowano również cykliczne wsparcie prawnika (303 osoby), psychologa (213 osób), doradcy zawodowego (188 osób). Realizując swą rolę sieciującą, Centra Integracji Cudzoziemców przeprowadziły także pięć tzw. Okrągłych Stołów w subregionie kaliskim, konińskim, leszczyńskim, pilskim i poznańskim w szeroko pojętym obszarze osób z doświadczeniem migracji na rynku pracy. Dział Polityki Migracyjnej zorganizował także dwie konferencje: „Kompetencje międzykulturowe – nowe horyzonty w rozwoju pracownika socjalnego” we współpracy z WSCKUiZ oraz „Od zakotwiczenia do poczucia przynależności – jaka droga przed nami?”. Wydarzenia te zgromadziły w sumie ok 600 odbiorców - przedstawicieli instytucji, uczelni, NGO zaangażowanych w procesy integracji oraz pracodawców zatrudniających cudzoziemców”.

9. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego

Opisując część sprawozdania dotyczącą środków finansowych należy podkreślić, iż zawarte w niej dane pochodzą ze sprawozdań budżetowych gmin i powiatów (Rb-28 Sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych jednostki samorządu terytorialnego), a wydatki wyszczególnione w sprawozdaniu OZPS stanowią jedynie część wydatków ponoszonych przez JST w obszarze pomocy społecznej (uwzględniają m.in. kwoty świadczeń z pomocy społecznej, wydatki na usługi społeczne), polityki społecznej (uwzględniają m.in. wydatki na pieczę zastępczą, fundusz alimentacyjny, prowadzenie żłobków), działań prowadzonych na rzecz rodziny oraz ochrony zdrowia.

Kwota na realizację wybranych działań w zakresie pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej, wydatkowana w 2024 roku przez gminy i powiaty wyniosła 4 701 673 097 zł o 13,44% więcej (↑ 631 759 484 zł), aniżeli w 2023 roku. W budżetach ośrodków pomocy społecznej, centrów usług społecznych i powiatowych centrów pomocy rodzinie, znajdowało się 3 114 137 349 zł (↑ 455 297 138 zł), co stanowiło 66,2% (↑ o 0,9 p. p.) z całości tej kwoty.

Poniżej znajduje się prezentacja wysokości środków finansowych wydatkowanych w Wielkopolsce na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i polityki społecznej. Pod tabelą znajduje się analiza dominujących tendencji dotyczących wydatków samorządów gminnych i powiatowych w roku oceny.

Tabela nr 6 Środki finansowe przeznaczone w latach 2023, 2024 na wybrane wydatki w obszarze pomocy społecznej i polityki społecznej oraz prognozy na rok 2025 (zł)

WYSZCZEGÓLNIENIE WYDATKÓW		Rok 2024 (zł)	Rok oceny 2025 (zł)	Prognoza 2026 (zł)
OGÓŁEM				
OGÓŁEM (działy)	1	4 850 261 866	5 261 053 893	5 194 168 126
W tym: w budżecie OPS/PCPR	2	3 205 191 007	3 418 270 152	3 349 194 129
851 - OCHRONA ZDROWIA				
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	3	3 913 350	5 183 289	4 553 189
w tym: w budżecie OPS / PCPR	4	869 397	806 167	934 278
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	5	108 405 864	112 554 981	121 859 536
w tym: w budżecie OPS / PCPR	6	23 847 069	25 363 875	24 746 438
852 - POMOC SPOŁECZNA				
85202 - Domy pomocy społecznej	7	775 141 369	885 001 324	899 286 404
w tym: w budżecie OPS / PCPR	8	242 691 415	264 345 367	290 732 885
85203 - Ośrodki Wsparcia	9	119 100 384	151 113 523	148 714 852
w tym: w budżecie OPS / PCPR	10	15 672 862	22 991 445	24 185 859
85205 - Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	11	7 020 723	8 011 231	8 656 786

WYSZCZEGÓLNIENIE WYDATKÓW		Rok 2024 (zł)	Rok oceny 2025 (zł)	Prognoza 2026 (zł)
w tym: w budżecie OPS / PCPR	12	5 507 256	6 126 003	7 002 357
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej	13	9 022 378	11 781 301	11 781 301
w tym: w budżecie OPS / PCPR	14	8 763 091	11 320 991	11 561 359
85214 - Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	15	82 455 670	99 541 876	113 249 781
w tym: w budżecie OPS	16	80 796 483	97 206 274	110 857 931
85216 - Zasiłki stałe	19	98 947 356	131 668 064	132 629 646
w tym: w budżecie OPS	20	95 080 438	125 902 476	127 014 262
85218 - Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie	21	57 969 712	69 833 157	72 726 583
w tym: w budżecie PCPR	22	55 054 829	67 106 350	69 893 524
85219 - Ośrodki Pomocy Społecznej	23	472 482 661	555 199 349	580 666 107
w tym: w budżecie OPS	24	470 352 005	549 980 018	566 903 472
85220 - Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	25	14 256 325	18 702 470	24 048 483
w tym: w budżecie OPS / PCPR	26	6 359 277	9 338 478	12 109 192
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	27	163 636 783	188 189 211	201 999 444
w tym: w budżecie OPS / PCPR	28	87 717 825	104 138 908	115 046 506
85230 - Pomoc w zakresie dożywiania	29	60 639 111	66 779 167	70 368 641
w tym: w budżecie OPS	30	58 858 389	64 791 101	68 623 135
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	31	12 326 390	7 619 104	5 892 022
w tym: w budżecie OPS / PCPR	32	7 023 730	4 429 887	4 080 389
W tym (z wiersza 31): Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą)	33	3 558 317	3 550 233	1 617 230
w tym: w budżecie OPS / PCPR	34	2 213 875	2 487 434	1 605 793
85232 - Centra Integracji Społecznej	35	8 567 431	8 786 893	9 312 142
w tym: w budżecie OPS / PCPR	36	2 116 939	2 194 347	2 291 918
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	37	559 810	222 660	2 032
w tym: w budżecie OPS / PCPR	38	526 572	4 747	0
85295 - Pozostała działalność	39	143 365 482	101 023 329	113 677 219
w tym: w budżecie OPS / PCPR	40	95 083 821	51 998 277	55 534 447
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ				
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	41	44 021 850	49 243 577	50 318 033

WYSZCZEGÓLNIENIE WYDATKÓW		Rok 2024 (zł)	Rok oceny 2025 (zł)	Prognoza 2026 (zł)
w tym: w budżecie OPS / PCPR	42	25 300 148	25 618 239	26 288 238
85321 - Zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności	43	26 097 497	29 201 025	28 939 573
w tym: w budżecie dyspozycji OPS / PCPR	44	7 126 997	7 457 052	7 478 856
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	45	54 639 852	59 249 015	56 758 802
w tym: w budżecie OPS / PCPR	46	36 625 443	39 276 648	37 069 797
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	47	49 586 986	52 633 564	64 558 410
w tym: w budżecie OPS / PCPR	48	34 499 194	34 493 940	44 478 304
854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA				
85415 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	49	8 978 851	9 409 506	7 201 133
w tym: w budżecie OPS / PCPR	50	5 165 545	5 111 228	4 829 286
85416 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	51	8 101 868	9 322 965	10 477 188
w tym: w budżecie OPS / PCPR	52	172 246	173 592	175 627
855 - RODZINA				
85501 - Świadczenie wychowawcze	53	1 693 883	1 725 413	1 461 881
w tym: w budżecie OPS / PCPR	54	1 095 150	1 001 929	450 978
85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	55	1 762 302 850	1 832 582 267	1 572 513 733
w tym: w budżecie OPS / PCPR	56	1 454 438 141	1 516 808 536	1 310 152 799
85504 - Wspieranie rodziny	57	40 854 484	47 086 078	57 043 523
w tym: w budżecie OPS / PCPR	58	35 541 290	43 971 092	51 476 939
85516 - Tworzenie i funkcjonowanie żłobków	59	198 458 814	224 386 082	242 336 815
w tym: w budżecie OPS / PCPR	60	2 017 372	1 200	5 150
85516 - Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych	61	10 005 623	15 736 544	22 348 934
w tym: w budżecie OPS / PCPR	62	3 598 448	3 656 865	3 574 955
85516 - Dzienni opiekunowie	63	966 328	311 948	359 253
w tym: w budżecie OPS / PCPR	64	0	0	57600
85508 - Rodziny zastępcze	65	199 857 590	227 164 030	254 466 552
w tym: w budżecie OPS / PCPR	66	181 914 338	203 824 141	230 343 729
85510 - Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	67	132 186 794	149 178 644	171 872 670
w tym: w budżecie OPS / PCPR	68	40 865 173	44 355 198	51 753 024

WYSZCZEGÓLNIENIE WYDATKÓW		Rok 2024 (zł)	Rok oceny 2025 (zł)	Prognoza 2026 (zł)
85513 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne, zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów	69	33 894 251	34 429 953	31 657 783
w tym: w budżecie OPS / PCPR	70	28 671 987	28 649 497	26 385 217
85514 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem	71	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	72	0	0	0
85578 Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	73	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	74	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 r.

W 2025 roku, w porównaniu do 2024 roku, o 8,46% (410 792 027 zł więcej) wzrosła ogólna kwota na wydatki wykazane w tabeli budżetowej OZPS. Wzrost kwoty w 2025 roku, w porównaniu do 2024 roku, był spowodowany zwiększeniem kwot poszczególnych składowych budżetu pomocy społecznej m.in.:

- **Wzrostem kwoty wydatkowanej na przeciwdziałanie narkomanii** (rozdział 85153) – wydatkowano na ten cel więcej o 1 269 939 zł.
- **Wzrostem kwoty wydatkowanej na przeciwdziałanie alkoholizmowi** (rozdział 85154) – wydatkowano na ten cel więcej o 4 149 117 zł.
- **Wzrostem kwoty wydatkowanej na domy pomocy społecznej** (rozdział 85202) – wydatkowano na ten cel więcej o 109 859 955 zł.
- **Wzrostem kwoty wydatkowanej na ośrodki wsparcia** (rozdział 85203) – wydatkowano na ten cel więcej o 32 013 139 zł.
- **Wzrostem kwoty wydatkowanej na zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie** (rozdział 85205) – w skali województwa kwota na ten cel zwiększyła się o 990 508 zł.
- **Wzrostem kwoty wydatkowanej na składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej** (rozdział 85213) – w skali województwa kwota na ten cel wzrosła o 2 758 923 zł.

- Zwiększeniem się kwoty wydatkowanej na **zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz na ubezpieczenia emerytalne i rentowe** (rozdział 85214) – kwota wzrosła o 17 086 206 zł.
- Zwiększeniem się kwoty wydatkowanej na **zasiłki stałe** (rozdział 85216) – kwota wzrosła o 32 720 708 zł.
- Zwiększeniem się kwoty wydatkowanej na **działalność powiatowych centrów pomocy rodzinie, ośrodków pomocy społecznej i centrów usług społecznych** (rozdział 85218 i 85219) – więcej o 94 580 133 zł.
- Zwiększeniem się kwoty wydatkowanej na **Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej** (rozdział 85220) – więcej o 4 446 145 zł.
- Zwiększeniem się kwoty wydatkowanej na **usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze** (rozdział 85228) – więcej o 24 552 428 zł.
- Zwiększeniem się kwoty wydatkowanej na **pomoc w zakresie dożywiania** (rozdział 85230) – więcej o 24 552 428 zł.
- Zwiększeniem się kwoty wydatkowanej na funkcjonowanie **Centrów Integracji Społecznej** (rozdział 85232) – więcej o 219 462 zł.
- Zwiększeniem się kwoty na **pozostałą działalność w zakresie pomocy społecznej** (rozdział 85295) – więcej o 46 674 967 zł.
- Wzrostem kwoty wydatkowanej na **rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych** (rozdział 85311) – więcej o 5 221 727 zł.
- Wzrostem wydatków związanych z **funkcjonowaniem Zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności** (rozdział 85321) – więcej o 3 103 528 zł.
- Wzrostem wydatków w ramach **Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych** (rozdział 85324) – więcej o 4 609 163 zł
- Wzrostem wydatków w ramach **pozostałej działalności w zakresie polityki społecznej** (rozdział 85415) – więcej o 3 046 578 zł
- Wzrostem wydatków w ramach **pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym** (rozdział 85415) – więcej o 1 221 097 zł
- Wzrostem wydatków w ramach **pomocy materialnej dla uczniów o charakterze motywacyjnym** (rozdział 85416) – więcej o 430 655 zł
- Wzrostem wydatków na **wspieranie rodziny** (rozdział 85504) – więcej o 6 231 594 zł
- Wzrostem wydatków na **tworzenie i funkcjonowanie żłobków** (rozdział 85516) – więcej o 25 927 268 zł.

- **Wzrostem wydatków na tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych** (rozdział 85516) – więcej o 5 730 921 zł.
- **Wzrostem wydatków na pieczę zastępczą** (rozdział 85508 i 85510) – łącznie na pieczę rodzinną i instytucjonalną odnotowano wzrost o 44 298 290 zł.

10. Wnioski i rekomendacje

10.1. Korzystający z pomocy i wsparcia

W 2025 r. świadczenia z pomocy społecznej przyznano 78 166 os., co stanowiło 33,6% ogółu osób, którym udzielono pomocy i wsparcia. Z kolei pomocy i wsparcia ze strony JOPS (w tym również pomocy przyznanej bez decyzji i pracy socjalnej) doświadczyło 6,7% Wielkopolan, tj. 232 444 osób.

W ciągu ostatnich lat liczba świadczeniobiorców w województwie wielkopolskim sukcesywnie malała, jednak w **roku oceny odnotowano jej wzrost**, który jest prawdopodobnie związany z rewaloryzacją progów kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Progi te uległy podwyższeniu w 2025 roku, od 1 stycznia 2025 roku kryterium dochodowe wynosi 1 010 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 823 zł dla osoby w rodzinie. Pamiętać jednak należy, że pomimo podwyższenia kwot uprawniających do pobierania zasiłków z pomocy społecznej, nadal spora grupa osób wymagających wsparcia nie kwalifikuje się do uzyskania pomocy z uwagi na przekroczone kryteria dochodowe.

W roku 2025 zwiększył się odsetek osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, czyli zarejestrowanych w systemach pomocy społecznej w ciągu ostatnich 36 miesięcy przez co najmniej 18 miesięcy – z 49,0 w roku 2024 do 41,6 w roku oceny.

Należy systematycznie monitorować sytuację materialną gospodarstw domowych oraz **zabezpieczyć środki finansowe** na pomoc materialną w postaci świadczeń pieniężnych kierowanych do grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a także na pomoc niematerialną, realizowaną m.in. poprzez działania wykwalifikowanej kadry pomocy społecznej (np. asystenci rodziny) czy rozwój infrastruktury pomocy społecznej adresowanej do tej grupy.

Szczególną kategorią klientów pomocy społecznej, której należy zapewnić dedykowane wsparcie, są osoby starsze i samotne, tj. prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe.

Od kilku lat rośnie sukcesywnie odsetek klientów pomocy społecznej tworzących jednoosobowe gospodarstwa domowe. Począwszy od roku 2018 kategoria ta stała się liczniejsza niż pozostałych gospodarstw domowych, natomiast w roku oceny jego wartość nieco spadła o 0,4 p. p., w porównaniu z rokiem poprzednim (59,1% z 59,5%). W grupie wszystkich gospodarstw domowych otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej 19,8% to 1-osobowe gospodarstwa domowe emerytów i rencistów (wzrost o 0,5 p. p. w porównaniu z ubiegłym rokiem). W ostatnich latach

obserwujemy również stały wzrost odsetka świadczeniobiorców w wieku starszym – 28,8% (o 0,5 p. p. w porównaniu z rokiem ubiegłym).

W roku 2025 wraz ze wzrostem liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej wzrosła również średnia wartość wskaźnika deprivacji lokalnej w województwie wielkopolskim (stopień niezaspokojenia potrzeb mieszkańców wielkopolskich gmin wyrażony liczbą bezwzględną jako stosunek liczby osób w rodzinach, którym przyznano pomoc na każdy 1 000 mieszkańców gminy), co sygnalizuje relatywnie gorszą sytuację życiową mieszkańców gmin – w roku oceny wyniosła 35,1, co oznacza wzrost o 2,9 p. p. w porównaniu do roku poprzedniego.

Najwyższe wartości wskaźnika deprivacji lokalnej w roku 2025 zanotowano na północnych i wschodnich krańcach Wielkopolski, w szczególności na terenie gmin: Malanów, p. turecki (97,1), Brudzew, p. turecki (87,6) i Okonek, p. złotowski (79,1). W tym zestawieniu znalazły się także gminy z powiatów: czarnkowsko-trzcianieckiego, kaliskiego, konińskiego, chodzieskiego nowotomyskiego i jarocińskiego. Zaleca się zintensyfikowanie działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, zwłaszcza na terenach dotkniętych w największym stopniu deprivacją potrzeb.

Na przestrzeni kilku ostatnich lat czterema głównymi powodami udzielania pomocy i wsparcia w województwie wielkopolskim pozostawały niezmiennie: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba, zmienna była natomiast ich kolejność w poszczególnych latach. Od kilku lat głównym powodem korzystania z pomocy społecznej w województwie wielkopolskim jest długotrwała lub ciężka choroba w rodzinie (to aż 41,8% wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną), natomiast na drugie miejsce zakwalifikowała się w roku oceny niepełnosprawność, następnie ubóstwo i bezrobocie.

W stosunku do ubiegłego roku widoczny jest wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy z uwagi na długotrwałą lub ciężką chorobę, niepełnosprawność i bezrobocie, natomiast niewielki spadek dotyczył liczby rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa. W 2025 roku lista powodów wyglądała następująco: 1. Długotrwała lub ciężka choroba – 34 532 rodzin (↑ o 1 298 rodzin), 2. Niepełnosprawność – 24 339 rodzin (↑ o 911 rodzin), 3. Ubóstwo – 22 528 rodzin (↓ o 317 rodzin) 4. Bezrobocie – 13 213 rodzin (↑ o 450 rodzin). Zaleca się zintensyfikowanie działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, adresowanych do tych grup beneficjentów.

W 2025 roku wzrosła liczba osób pobierających wszystkie wymienione rodzaje świadczeń: w przypadku zasiłku stałego o 5,3% (621 os.), zasiłku okresowego o 5,4% (756 os.), zasiłku celowego o 1,4% (484 os.). Równolegle wzrosły również kwoty wydatkowane na wszystkie wymienione formy

świadczeń pieniężnych: w przypadku zasiłku stałego o 32,8% (32 483 127 zł), zasiłku okresowego o 48,5% (14 478 972 zł), natomiast zasiłku celowego o 5,7% (3 426 174 zł).

Wzrost liczby klientów jest wynikiem przede wszystkim obowiązywania w 2025 roku wzrostu progów kryterium dochodowego uprawniającego do pomocy społecznej (1 010 zł na osobę prowadzącą 1 - osobowe gospodarstwo domowe i 823 zł na osobę w rodzinie). Zmiana w liczbie klientów pomocy społecznej przekłada się na zmiany w liczbie osób pobierających świadczenia pieniężne i niepieniężne.

W 2025 roku zasiłek stały wypłacono 12 427 os. (↑ o 621 os.) na łączną kwotę 131 522 863 zł (↑ o 32 483 127 zł). Prognozy na 2026 rok zakładają wzrost liczby osób pobierających zasiłek stały o 55 os. i zwiększenie nakładów finansowych na ten cel o 983 914 zł.

Zasiłek stały przyznawany jest osobom będącym w najtrudniejszej sytuacji socjalnej i życiowej – osoba, aby otrzymać to świadczenie musi spełnić kryterium dochodowe oraz warunek bycia niezdolną do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności. 89,5% otrzymujących to świadczenie to osoby prowadzące 1-osobowe gospodarstwa domowe. W ciągu ostatnich kilku lat odsetek osób samotnie gospodarujących wśród pobierających ten typ świadczenia sukcesywnie wzrastał, jedynie w roku oceny odnotowano nieznaczny spadek (90,4% w 2024, 89,7% w 2023, 88,6% w 2022, 87,7% w 2021, 86% w 2020 roku).

10.2. Usługi socjalne

W 2025 roku 13 723 os. (↑ o 760 os.) skorzystały z 3 946 681 godzin usług opiekuńczych (↑ 169 454 godz.), na które wydatkowano 165 544 504 zł (↑ 23 279 0613 zł). W 2025 roku, wśród 13 723 os. (↑ o 760 os.) korzystających z usług opiekuńczych: 355 os. (↓ o 33 os.) skorzystało ze specjalistycznych usług opiekuńczych, a 436 os. (↑ o 186 os.) z usług sąsiedzkich.

Zapewnienie opieki środowiskowej w wielu gminach staje się obecnie jednym z kluczowych priorytetów polityki społecznej oraz działaniem szczególnie oczekiwanym przez mieszkańców. Jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane do wdrażania procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych poprzez rozwój świadczeń o charakterze profilaktycznym i środowiskowym. W odniesieniu do usług opiekuńczych należy podkreślić, że pełnią one istotną funkcję w opóźnianiu konieczności korzystania z całodobowych form opieki instytucjonalnej.

Realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych wiąże się jednak z wyższymi kosztami jednostkowymi świadczenia usług. W 2025 roku średni koszt jednej godziny specjalistycznej usługi opiekuńczej był o blisko 66% wyższy niż koszt podstawowej usługi opiekuńczej (68,72 zł wobec 41,43 zł). Jednocześnie

spośród 3 946 681 godzin usług opiekuńczych zrealizowanych w 2025 roku jedynie około 2% stanowiły usługi specjalistyczne (73 161 godzin).

Zauważalny jest również wyraźny wzrost zainteresowania jednostek samorządu terytorialnego sąsiedzkimi usługami opiekuńczymi, co może wskazywać na rosnące znaczenie regulacji ustawowych w zakresie organizacji i rozwoju tej formy wsparcia środowiskowego

W 2025 roku pomoc w postaci schronienia otrzymało 3 766 4 146 os. (↓ o 380 os.), a na ten cel wydatkowano 34 425 963 zł (↑ o 4 180 019 zł), prognozy na 2026 rok zakładają podobny poziom udzielania wsparcia. Osoby korzystające ze schronienia stanowią 9,5% wśród świadczeniobiorców niepieniężnych.

Przedstawiciele gmin, odnosząc się do problematyki bezdomności, wskazują, iż systematyczny wzrost kosztów pobytu w schroniskach dla osób w kryzysie bezdomności staje się istotnym czynnikiem motywującym jednostki samorządu terytorialnego do rozwijania alternatywnych form wsparcia mieszkaniowego. W szczególności dotyczy to tworzenia mieszkań treningowych i wspomaganych, a także zwiększania zasobu lokali socjalnych. Rozwiązania te wpisują się w model wsparcia ukierunkowany na usamodzielnienie osób doświadczających bezdomności oraz ograniczanie długotrwałej zależności od instytucjonalnych form pomocy.

Jednocześnie przedstawiciele gmin podkreślają, że szczególnej uwagi oraz pilnych działań interwencyjnych wymagają wybrane grupy osób pozostających w kryzysie bezdomności, w tym osoby młode, kobiety oraz osoby opuszczające placówki ochrony zdrowia po hospitalizacji. Są to grupy narażone na zwiększone ryzyko wykluczenia społecznego oraz trudności w reintegracji.

Ponadto wskazuje się na konieczność prowadzenia systematycznego monitoringu oraz wdrażania mechanizmów wczesnej interwencji wobec osób zagrożonych utratą mieszkania, między innymi z powodu zadłużenia. Podejmowanie działań profilaktycznych w tym obszarze może przyczynić się do ograniczenia skali bezdomności oraz zmniejszenia kosztów społecznych i ekonomicznych związanych z koniecznością zapewniania wsparcia interwencyjnego.

W 2025 roku wielkopolskie gminy za pobyt 5 268 osób (↑ o 113 os.) w DPS poniosły odpłatność w wysokości 263 224 634 zł, co oznacza 8% wzrost kosztów w porównaniu z rokiem 2024. Prognozy na 2026 rok zakładają prawie 1% wzrost liczby osób (o 51 os.) i 3% wzrost nakładów finansowych na ten cel.

Systematycznie wzrasta liczba osób wymagających całodobowej opieki instytucjonalnej. Zjawisko to znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w rosnących wydatkach jednostek samorządu terytorialnego przeznaczanych na dofinansowanie pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej (DPS). Wzrost obciążeń finansowych wynika przede wszystkim ze zwiększania się

średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w tego typu placówkach. W kontekście postępujących procesów demograficznych, w szczególności starzenia się społeczeństwa, należy przewidywać dalszy wzrost zapotrzebowania na całodobowe formy opieki, a tym samym dalsze zwiększanie kosztów ponoszonych przez samorządy lokalne.

W 2025 w porównaniu z 2024 o nieco ponad 2% (↑ 499 os.) wzrosła liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłku (z 23 012 os. do 23 511) oraz kwota świadczeń na ten cel zwiększyła się o blisko 11% (z 31 196 429 zł do 34 577 279 zł). Prawie 57% kwoty przeznaczonej na posiłki wydatkowano na sfinansowanie posiłków dla dzieci.

Posiłek stanowi jedną z podstawowych form świadczeń pomocy społecznej i zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. W 2025 roku świadczenie to było realizowane prawie we wszystkich gminach (za wyjątkiem trzech), co wskazuje na jego istotne znaczenie w systemie wsparcia społecznego.

Zakres i forma udzielanego wsparcia były uzależnione zarówno od sytuacji życiowej świadczeniobiorców, jak i możliwości organizacyjno-finansowych poszczególnych gmin. Osoby uprawnione mogły korzystać z przygotowanych posiłków lub otrzymać zasiłek celowy przyznawany w ramach wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”, którego celem jest ograniczanie zjawiska ubóstwa oraz zapewnienie wsparcia żywieniowego osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

10.3. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

Utrzymuje się tendencja spadkowa liczby mieszkań dostępnych w zasobie gminnych mieszkań komunalnych – w roku objętych oceną liczba mieszkań komunalnych spadła do 48 017 (↓ o 616 mieszkań).

Zaobserwowane zmiany w liczbie mieszkań komunalnych można wiązać przede wszystkim z możliwością wykupu lokali przez wieloletnich najemców przy jednoczesnym ograniczonym poziomie inwestycji gmin w rozwój zasobu mieszkaniowego. Redukcję gminnych zasobów mieszkaniowych należy ocenić negatywnie, zwłaszcza w kontekście utrzymujących się niezaspokojonych potrzeb mieszkaniowych grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne i ekonomiczne, takich jak osoby usamodzielniające się po opuszczeniu pieczy zastępczej. Dla wielu z tych osób zarówno zakup mieszkania, jak i najem lokalu na rynku komercyjnym pozostają poza realnym zasięgiem finansowym.

Z danych wykazanych w OZPS wynika, że 69 wielkopolskich gmin nie posiadało w 2025 r. w swoim zasobie mieszkań socjalnych. Jednocześnie odnotowano dalsze zmniejszanie się liczby dostępnych lokali socjalnych w zasobach gminnych.

Realizacja przez gminy obowiązków wynikających z przepisów ustawy o ochronie praw lokatorów oraz o mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie Kodeksu cywilnego, w szczególności w zakresie zapewnienia lokali socjalnych i pomieszczeń tymczasowych osobom eksmitowanym oraz znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, wymaga systematycznej rozbudowy zasobu mieszkaniowego o charakterze socjalnym. Skala potrzeb w tym obszarze pozostaje znacząca — w samym województwie wielkopolskim w 2025 r. na przydział lokalu socjalnego oczekiwało ponad 2 688 835 osób. Pomimo częściowej poprawy sytuacji, wyrażającej się spadkiem liczby oczekujących o 147 osób względem roku 2024, poziom niezaspokojonych potrzeb mieszkaniowych nadal należy ocenić jako wysoki.

Jednym z podstawowych problemów ograniczających możliwość realizacji ustawowych zadań gmin pozostaje niedobór nieruchomości, które mogłyby zostać przeznaczone na cele mieszkaniowe. Należy podkreślić, że obowiązek zapewnienia lokali socjalnych lub pomieszczeń tymczasowych dotyczy nie tylko eksmisji prowadzonych z zasobów komunalnych, lecz również przypadków eksmisji z lokali należących do spółdzielni mieszkaniowych, właścicieli prywatnych oraz innych podmiotów występujących z powództwem o opróżnienie lokalu.

W sytuacji niewskazania przez gminę odpowiedniego pomieszczenia w ustawowo wymaganym terminie — przy czym realizacja wyroków eksmisyjnych odbywa się co do zasady zgodnie z kolejnością ich wykonania, chyba że występują szczególne okoliczności, takie jak zagrożenie katastrofą budowlaną — komornik kieruje osobę eksmitowaną do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej tymczasowe schronienie. Analogiczne rozwiązania stosowane są również w przypadkach szczególnych, m.in. wobec osób stosujących przemoc domową, które utraciły prawo do tymczasowego zakwaterowania. W takich sytuacjach gmina pozostaje zobowiązana do wskazania alternatywnego miejsca pobytu odpowiadającego minimalnym standardom zabezpieczenia socjalnego.

W 2025 roku odnotowano wzrost liczby klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów, jednak 62 gminy (nieco ponad ¼) z województwa wielkopolskiego nie dysponowały taką infrastrukturą na swoim terenie.

W kontekście systematycznego wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze demograficznej województwa wielkopolskiego (w 2025 roku osoby te stanowiły 22% ogółu populacji) jednostki samorządu terytorialnego powinny konsekwentnie rozwijać infrastrukturę oraz ofertę usług społecznych dedykowanych seniorom. Proces starzenia się społeczeństwa generuje

bowiem potrzebę dostosowywania lokalnych polityk społecznych do zmieniających się uwarunkowań demograficznych oraz zróżnicowanych potrzeb osób starszych.

Współczesna populacja seniorów stanowi grupę wewnątrznie zróżnicowaną zarówno pod względem poziomu aktywności społecznej, jak i stopnia samodzielności. Z jednej strony są to osoby coraz częściej aktywnie uczestniczące w życiu społecznym, zainteresowane rozwojem osobistym, integracją i edukacją, realizowanymi m.in. w ramach klubów seniora czy uniwersytetów trzeciego wieku. Z drugiej natomiast strony istotną część populacji osób starszych stanowią osoby wymagające wsparcia opiekuńczego i usług dostosowanych do ograniczeń wynikających z postępującej niesamodzielności oraz pogarszającego się stanu zdrowia.

W związku z powyższym szczególnego znaczenia nabiera konieczność systematycznego monitorowania sytuacji osób starszych przez samorządy terytorialne oraz projektowania lokalnej oferty usług społecznych w oparciu o rzetelną diagnozę i rzeczywiście zidentyfikowane potrzeby tej grupy mieszkańców.

Na terenie województwa wielkopolskiego nie funkcjonuje żaden ośrodek dla cudzoziemców.

Wsparcie osób z doświadczeniem migracyjnym w Polsce jest w dużej mierze realizowane przez organizacje pozarządowe, które odgrywają istotną rolę w procesie integracji społecznej i adaptacji cudzoziemców do warunków życia w Polsce.

Jednak w celu budowy bardziej zintegrowanego systemu pomocy dla cudzoziemców w województwie wielkopolskim utworzono pięć subregionalnych Centrów Integracji Cudzoziemców (CIC) (Poznań, Kalisz, Konin, Leszno i Piła), które prowadzone są przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu. Funkcjonowanie Centrów stanowi element rozwoju regionalnej polityki integracyjnej, ukierunkowanej na zwiększenie dostępności usług społecznych i instytucjonalnego wsparcia dla cudzoziemców. Działalność CIC realizowana jest zgodnie z modelem „jednego okienka”, zakładającym możliwość uzyskania w jednym miejscu wieloaspektowej pomocy obejmującej m.in. doradztwo prawne, zawodowe i administracyjne, wsparcie w nauce języka polskiego, a także pomoc o charakterze społecznym i integracyjnym.

Większość pracowników socjalnych rekomenduje rozwój środowiskowych form wsparcia uzupełniających ofertę placówek stacjonarnych. Istotny jest zatem rozwój infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług oferowanych osobom wymagającym wsparcia, tak aby w najlepszy sposób odpowiadały na ich zróżnicowane potrzeby.

W roku 2025 na terenie województwa wielkopolskiego w zasobach gmin i powiatów znajdowało się 208 mieszkań treningowych i wspomaganych (↑ o 24 mieszkania), z czego 91 to mieszkania treningowe, a 117 – wspomagane. W roku oceny skorzystało z nich łącznie 648 osób (↑ o 128 os.). Biorąc pod uwagę osoby, które potencjalnie mogą korzystać z tej formy wsparcia, liczba mieszkań i miejsc jest niewystarczająca. Należałoby je przede wszystkim **rozwijać w tych gminach i powiatach, w których mieszkania treningowe i wspomagane nie funkcjonują, a występuje w nich wysoki odsetek osób z niepełnosprawnością, osób w wieku poprodukcyjnym, a także liczba usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej**. Wymienione grupy są głównymi potencjalnymi adresatami usługi w formie mieszkań ze wsparciem. Zaleca się zatem utworzenie **większej liczby ośrodków wsparcia dziennego i mieszkań treningowych i wspomaganych dla osób, które są na tyle samodzielne, aby móc funkcjonować przy umiarkowanym wsparciu**. Plusem powyższych rozwiązań są często koszty relatywnie niższe niż przeznaczane na odpłatność za pobyt w placówkach. Po drugie, osoba ta pozostaje w swoim naturalnym środowisku społecznym, co gwarantuje poczucie ontologicznego bezpieczeństwa oraz wzmacnia i kształtuje jej umiejętność samodzielnego funkcjonowania. Wraz z tworzeniem tych miejsc, konieczne jest wdrażanie (obok usług opiekuńczych) takich form wsparcia jak: poradnictwo dla seniorów (np. geriatryczne, psychologiczne, prawne), usługi asystenckie dla osób starszych z niepełnosprawnością, usługi zdrowotne (w tym rehabilitacyjne) oraz system teleopieki. Niektóre z jednostek wskazywały również na utrudniony dostęp na terenie swoich gmin do usług zdrowotnych, takich jak opieka paliatywna. W związku z ograniczonymi możliwościami finansowymi wielkopolskie samorzady chętnie korzystają z programów rządowych (Senior+, Opieka 75+).

Istotne znaczenie ma również szereg rekomendacji związanych z problemem przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Pod koniec 2025 roku w województwie wielkopolskim funkcjonowało również **16 ośrodków interwencji kryzysowej** prowadzonych przez powiaty lub na ich zlecenie. Z ich usług skorzystało 2 587 osób. Dodatkowo, na terenie województwa działają **3 Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla Osób Doświadczających Przemocy Domowej** (w ramach zadania zleconego powiatom z zakresu administracji rządowej), w p. jarocińskim, krotoszyńskim i Poznaniu.

Zwracano uwagę na konieczność **utworzenia większej liczby OIK jako formy pomocy dla osób doświadczających przemocy**, rozszerzenia zakresu pracy z tymi rodzinami o specjalistyczne poradnictwo, tworzenie grup samopomocowych, uruchomienie szkół dla rodziców, organizowania szkoleń i warsztatów związanych z funkcjonowaniem rodziny i prowadzeniem gospodarstwa domowego. Zasadne jest również wypracowywanie rozwiązań pozwalających na udzielanie kompleksowej pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej, podniesienie skuteczności

pracy prowadzonej z osobami stosującymi przemoc, a także na podejmowanie różnorodnych działań profilaktycznych przeciwdziałających występowaniu tego zjawiska.

W wielu wnioskach końcowych formułowanych w OZPS pojawił się problem niezaradności opiekuńczo-wychowawczej rodzin.

Gospodarstwa domowe przeżywające trudności w wypełnianiu swoich podstawowych mogą liczyć na wieloaspektowe wsparcie. Formy pomocy wobec tego typu rodzin zostały zapisane w Ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Samorządy odnotowują wzrost kosztów przeznaczanych na instytucjonalne formy pieczy zastępczej, stąd przedstawiciele JOPS rekomendują zwiększenie nakładów finansowych na **utrzymanie rodzinnych form pieczy zastępczej**. Konieczne jest zatem zabezpieczenie środków finansowych na dalszy rozwój rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i rodzinnych domów dziecka. Zadania z tym związane to: diagnozowanie, szkolenie i kwalifikowanie kandydatów zgłaszających chęć stworzenia rodziny zastępczej, wypłata pełnego zakresu świadczeń obligatoryjnych i fakultatywnych na rzecz tych rodzin. Rekomenduje się tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, jako jednego z elementów systemu wsparcia rodzin z dziećmi.

Rekomenduje się nadanie priorytetowej wagi kwestiom związanym z koniecznością rozwoju i wzmacniania systemu rodzinnej pieczy zastępczej. Ważnym aspektem jest odpowiednia promocja rodzicielstwa zastępczego, jednak problem niedoboru kandydatów na pełnienie funkcji rodziców zastępczych powinien zostać rozwiązany na szczeblach lokalnych, m.in. poprzez oferowanie bardzo dobrych warunków zatrudnienia. Ponadto, z uwagi na szczególnie wymagające warunki pracy, wielość wyzwań i ciężar problemów związanych z funkcjonowaniem rodzin zastępczych, jednym z kluczowych wyzwań dla systemu wsparcia staje się zapewnienie rodzicom zastępczym dostępu do usług superwizji, psychologicznych, psychiatrycznych czy psychoterapeutycznych, które wzmacniałyby te osoby w pełnieniu roli opiekunów zastępczych i pomagałyby przeciwdziałać wypaleniu zawodowemu.

W 2025 roku w Wielkopolsce funkcjonowało **1 964 rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem** (↑ o 38 rodzin), w których wychowywało się **2 617 dzieci** (↑ o 36 dzieci). Zanotowano również wzrost liczby **rodzin zastępczych niezawodowych – 1 190** w roku 2025 (↑ o 18 rodzin), które zapewniły opiekę 1 634 dzieciom. Z danych wynika, że w roku oceny **zwiększyła się również liczba rodzin zastępczych zawodowych** (z 230 do 247), co jest dobrą informacją, ze względu na występujące w tym zakresie spore deficyty. Pod koniec 2025 roku przebywało w nich 824 dzieci. W roku oceny zmniejszyły się za to nieznacznie liczby **placówek pogotowia rodzinnego – z 31 do 30** (130 dzieci umieszczonych) oraz **rodzin zastępczych specjalistycznych – z 25 do 23 rodzin** (59 dzieci

umieszczonych). Nieznacznie wzrosła za to liczba **rodzinych domów dziecka** – z **50 do 59**, a liczba dzieci tam przebywających wyniosła w roku oceny 389 dzieci (↑ o 45 dzieci).

Rola koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej wymaga wzmocnienia.

Pod koniec 2025 roku w województwie wielkopolskim działało 182 (↑ o 11) koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, we wszystkich powiatach oprócz złotowskiego. Najwięcej było ich zatrudnionych w powiatach: m. Poznań (34), poznańskim (10) i gnieźnieńskim (9). W roku oceny pracowali oni z 2 701 rodzinami zastępczymi, co oznacza, że ich wsparciem objętych zostało 78,1% rodzin zastępczych z województwa wielkopolskiego (w 2024 roku – 73,1%).

Niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do zapewnienia ciągłości zatrudnienia koordynatorów, przede wszystkim poprzez adekwatne warunki zatrudnienia i wynagrodzenia. Zaleca się także, by przy organizacji pracy koordynatorów rodzinnej pieczy kierować się specyfiką sytuacji danej rodziny – liczbą dzieci, która w niej przebywa i specyfiką ich sytuacji.

Obecnie na terenie Wielkopolski nie funkcjonuje regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna ani ośrodek preadopcyjny.

W związku z powyższym mogą występować deficyty w zapewnieniu specjalistycznej opieki i wsparcia dzieciom znajdującym się w szczególnej sytuacji zdrowotnej i społecznej, dla których nie zabezpieczono miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej. W takiej placówce powinna być świadczona specjalistyczna opieka medyczna i rehabilitacyjna dostosowana do potrzeb dzieci.

We wnioskach końcowych OZPS zgłaszano brak na terenie wielu gmin jednostek specjalistycznego poradnictwa oraz deficyty wsparcia specjalistów takich, jak psycholog, terapeuta, mediator, prawnik.

W województwie wielkopolskim pod koniec 2025 roku funkcjonowały 4 jednostki specjalistycznego poradnictwa prowadzonych przez powiaty, które udzieliły wsparcia 499 osobom. Wielu przedstawicieli OPS i PCPR dostrzega wzmożone zapotrzebowanie na tego typu usługi wśród obecnych klientów korzystających z ich pomocy, z uwagi na wieloproplemowość, która ich dotyka. Często, wsparcie to świadczą pracownicy socjalni, jednak w wielu przypadkach konieczne jest organizowanie doradztwa/konsultacji o charakterze specjalistycznym.

Zasoby wsparcia są nierównomiernie rozlokowane na terenie województwa.

Analizując rozmieszczenie istniejących zasobów pomocy i wsparcia zwraca uwagę **ich nierównomierne rozlokowanie** – w pobliżu centrum województwa, a więc głównie w mieście Poznań i w jego okolicach, a także innych większych miast (Konin, Kalisz, Leszno, Piła), natomiast gminy położone na obrzeżach województwa, zwłaszcza północnym oraz wschodnim nie dysponują

już ofertą tak zróżnicowaną i dostosowaną do potrzeb. Warto byłoby uwzględnić ten fakt przy planowaniu kolejnych inwestycji, aby przeciwdziałać deficytom wsparcia osób potrzebujących zamieszkujących tereny oddalone od ośrodków miejskich i pogłębianiu nierówności między mieszkańcami Wielkopolski.

Obserwuje się wzrost liczby osób korzystających ze wsparcia podmiotów odpowiadających na potrzeby osób z niepełnosprawnościami.

Jednocześnie liczba placówek oferujących wsparcie tej grupie mieszkańców w województwie wielkopolskim od wielu lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie, co może wskazywać na ograniczoną dynamikę rozwoju infrastruktury wsparcia w stosunku do rosnących potrzeb społecznych.

W odpowiedzi na identyfikowane potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów coraz więcej gmin wdraża usługi środowiskowe realizowane w ramach dodatkowych projektów finansowanych ze środków budżetu państwa oraz funduszy Unii Europejskiej. Do najczęściej rozwijanych form wsparcia należą usługi opieki wytchnieniowej, asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami oraz mieszkalnictwa wspieranego. Rozwój tego rodzaju usług wpisuje się w kierunek deinstytucjonalizacji polityki społecznej, zakładający zwiększenie dostępności wsparcia świadczonego w środowisku lokalnym i umożliwiającego osobom z niepełnosprawnościami możliwe samodzielne funkcjonowanie w społeczności.

Niemniej jednak, w związku z koniecznością adekwatnego reagowania na potrzeby osób z niepełnosprawnościami niezbędne jest dalsze rozwijanie usług środowiskowych. Szczególne znaczenie ma tworzenie rozwiązań umożliwiających zwiększenie poziomu samodzielności, aktywności społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami oraz odciążenie ich opiekunów w codziennym funkcjonowaniu.

Placówki wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w województwie wielkopolskim nadal odgrywają istotną rolę w procesie reintegracji społecznej i zawodowej.

Widoczny jest wzrost liczby uczestników Centrów Integracji Społecznej oraz efekty w postaci podejmowania zatrudnienia i aktywizacji zawodowej. Jednocześnie zmniejszyła się liczba osób korzystających z noclegowni i schronisk. Nadal jednak występują istotne potrzeby w zakresie wsparcia usługowego dla osób z kategorii wysokiego ryzyka socjalnego.

10.4. Kadra pomocy społecznej

Z informacji przekazywanych przez gminy wynika, że system pomocy społecznej zmagają się narastającymi problemami kadrowymi, w szczególności z niedoborem pracowników socjalnych posiadających odpowiednie doświadczenie zawodowe.

Coraz częściej obserwuje się zjawisko rezygnacji z pracy w zawodzie przez osoby rozpoczynające karierę zawodową, które wybierają zatrudnienie poza sektorem pomocy społecznej, oferujące korzystniejsze warunki płacowe. To właśnie jedną z głównych przyczyn odpływu kadr z zawodu jest niski poziom wynagrodzeń, który jest niewspółmierny do zakresu realizowanych zadań, poziomu odpowiedzialności oraz obciążeń psychicznych. Istotnym czynnikiem pogłębiającym problemy kadrowe jest również proces starzenia się zatrudnionej kadry i przechodzenie doświadczonych pracowników na emeryturę, przy jednoczesnych trudnościach w pozyskiwaniu nowych osób zainteresowanych podjęciem pracy w zawodzie.

W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera również potrzeba dalszej profesjonalizacji kadr pomocy społecznej. Współczesne wyzwania społeczne, związane m.in. ze starzeniem się społeczeństwa, wzrostem problemów zdrowia psychicznego, ubóstwem, przemocą domową czy procesami migracyjnymi, wymagają od pracowników socjalnych coraz bardziej wyspecjalizowanych kompetencji oraz umiejętności pracy w środowisku wieloproblemowym. Niezbędne staje się zatem systematyczne wzmocnienie potencjału kadrowego poprzez rozwój systemu szkoleń, superwizji, specjalizacji zawodowych oraz tworzenie warunków sprzyjających podnoszeniu kwalifikacji i stabilizacji zatrudnienia. Profesjonalizacja kadr powinna stanowić jeden z kluczowych elementów polityki społecznej, ukierunkowanej na zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych oraz zwiększenie efektywności działań pomocowych.

Nie wszystkie gminy w województwie wielkopolskim spełniają ustawowe wymagania dotyczące zatrudnienia pracowników socjalnych.

W roku objętym oceną aż 42 gmin nie zrealizowało obowiązku zapewnienia co najmniej trzech etatów pracowników socjalnych, wynikającego z przepisów ustawy o pomocy społecznej. Analiza wskaźników zatrudnienia wskazuje, że standard zatrudnienia jednego pracownika socjalnego na 2 000 mieszkańców został osiągnięty w 42,3% gmin regionu, natomiast wymóg zatrudnienia jednego pracownika na 50 środowisk objętych pracą socjalną – w 75,6% gmin. Warto podkreślić, że niewystarczający poziom zatrudnienia pracowników socjalnych może negatywnie wpływać zarówno na jakość jak i efektywność działań podejmowanych wobec osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Nadmierne obciążenie kadry obowiązkami administracyjnymi oraz duża liczba

środowisk objętych wsparciem w przeliczeniu na pracownika ogranicza możliwości prowadzenia pogłębionej pracy socjalnej oraz działań o charakterze profilaktycznym i środowiskowym.

W związku z powyższym zasadne wydaje się podejmowanie działań zmierzających do zwiększenia liczby etatów pracowników socjalnych, szczególnie w gminach niespełniających ustawowych norm zatrudnienia.

Pracownicy socjalni, na mocy różnych przepisów prawa, realizują liczne obowiązki wykraczające poza zakres ustawy o pomocy społecznej, co wpływa zarówno na funkcjonowanie instytucji, efektywność pracy z klientem oraz na obciążenie samych pracowników.

Jednostki samorządu terytorialnego zwracają uwagę na znaczące przeciążenie pracowników socjalnych obowiązkami niezwiązanymi bezpośrednio z realizacją zadań ustawowych w obszarze pomocy społecznej. Nakładanie dodatkowych obowiązków ogranicza możliwości prowadzenia pogłębionej pracy socjalnej z rodzinami, szczególnie w małych gminach dysponujących ograniczoną liczbą kadr. Nadmierne obciążenie zadaniami, połączone z wysokim poziomem stresu zawodowego, sprzyja występowaniu zjawiska wypalenia zawodowego. Przykładem rozszerzania zakresu zadań jest zobowiązanie pracowników ośrodków pomocy społecznej do wydawania zaświadczeń dla mieszkańców gmin w ramach programu „Czyste Powietrze”.

Dynamiczne zmiany legislacyjne oraz systematyczne powierzanie nowych zadań pracownikom socjalnym i asystentom rodziny wymagają od nich stałego podnoszenia kompetencji zawodowych. W związku z tym konieczne jest stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zawodowemu, obejmujących możliwość uzyskiwania specjalizacji, a także finansowanie lub współfinansowanie przez pracodawców różnych form doskonalenia zawodowego i podnoszenia kwalifikacji.

Ponadto, w celu zwiększenia skuteczności podejmowanych działań, ograniczania ryzyka wypalenia zawodowego oraz zapewnienia adekwatnego wsparcia merytorycznego, zasadne jest zagwarantowanie pracownikom socjalnym i asystentom rodziny dostępu do profesjonalnej superwizji.

10.5. Wybrane wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej

Analiza danych dotyczących wydatków na pomoc społeczną i usługi społeczne w latach 2024–2026 wskazuje na systematyczny wzrost nakładów finansowych ponoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego, przy jednoczesnym przesuwaniu akcentów w kierunku usług środowiskowych, opiekuńczych oraz działań związanych z długoterminowym wsparciem osób zależnych.

Łączne wydatki ogółem wzrosły z 4,85 mld zł w 2024 roku do 5,26 mld zł w roku oceny 2025, co oznacza wzrost o około 8,5%. Mimo prognozowanego niewielkiego spadku w 2026 roku, poziom wydatków pozostanie wyraźnie wyższy niż w roku bazowym. Jednocześnie znacząca część środków pozostaje w dyspozycji OPS i PCPR, co potwierdza ich znaczącą rolę w realizacji lokalnej polityki społecznej.

Szczególnie dynamiczny wzrost wydatków dotyczy obszaru opieki długoterminowej i usług środowiskowych. Nakłady na domy pomocy społecznej wzrosły z 775 mln zł w 2024 roku do 855 mln zł w 2025 roku. Prognoza zakłada dalszy wzrost, na poziomie około 14 mln zł. Tendencja ta wskazuje na postępujące starzenie się społeczeństwa oraz rosnącą liczbę osób wymagających całodobowej opieki instytucjonalnej. Jednocześnie widoczny jest wzrost wydatków na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze – z 163,6 mln zł do blisko 202 mln zł – co może świadczyć o stopniowym rozwoju usług środowiskowych oraz realizacji założeń deinstytucjonalizacji.

W obszarze polityki rodzinnej zauważalny jest wzrost wydatków związanych ze wspieraniem rodziny, pieczę zastępczą oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi. Szczególnie dynamicznie rosną nakłady na rodziny zastępcze oraz wspieranie rodziny, co może wskazywać na zwiększającą się skalę problemów opiekuńczo-wychowawczych, ale także na wzmacnianie rodzinnych form pieczy zastępczej zgodnie z kierunkiem ograniczania opieki instytucjonalnej.

Na uwagę zasługuje również wzrost wydatków na tworzenie i funkcjonowanie żłobków oraz klubów dziecięcych. Wskazuje to na rozwój usług wspierających rodziny z małymi dziećmi, aktywizację zawodową rodziców oraz zwiększanie dostępności usług opieki nad dziećmi do lat 3.

Jednocześnie widoczny jest spadek wydatków przeznaczanych na pomoc dla cudzoziemców oraz działania integracyjne. Może to oznaczać zmniejszenie skali wsparcia interwencyjnego w tym obszarze lub przejście do bardziej stabilnych form integracji społecznej.

DEFINICJE

Aktywny Rodzic	Świadczenie wspierające rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka. Program skierowany jest przede wszystkim do rodziców dzieci w wieku od 12. do 35. miesiąca życia. Świadczenia wypłacane w ramach ustawy to: „aktywni rodzice w pracy”, „aktywnie w żłobku”, „aktywnie w domu”.
Aktywny Samorząd	Jest to program dofinansowany przez PFRON, którego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.
Centrum Integracji Społecznej	Pracę z osobami wykluczonymi społecznie lub zagrożonymi wykluczeniem podejmują między innymi centra integracji społecznej. Proponowane w CIS rozwiązania powinny posiadać wielotorowy charakter i obejmować zarówno oddziaływania w zakresie nabycia umiejętności aktywnego poruszania się na rynku pracy, przekazu kompetencji zawodowych, jak i zajęcia wspomagające osobistą zmianę.
Centrum Usług Społecznych	Centrum jest jednostką organizacyjną gminy utworzoną w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie określonych usług społecznych oraz koordynacji tych usług.
Deprywacja lokalna	Stopień niezaspokojenia potrzeb mieszkańców wielkopolskich gmin i jest wyrażony liczbą bezwzględną jako stosunek liczby osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej na każdy 1 000 mieszkańców gminy.
Deprywacja potrzeb	Deprywacja potrzeb to trwający przez pewien czas brak zaspokojenia ważnych dla człowieka czynników: biologicznych, psychologicznych bądź społecznych. Termin deprywacja potrzeb pojawia się jako komponent definicyjny pojęcia ubóstwa. Wyróżniamy deprywację absolutną i względną. Deprywacja absolutna jest stanem skrajnym, spowodowanym niezaspokojeniem podstawowych potrzeb bytowych natomiast deprywacja względna to pogorszenie się warunków egzystencji, może być

Dom Pomocy Społecznej

odczuwana też, gdy sytuacja się nie zmienia lub gdy u innych zmiany, które następują, uznawane są za korzystniejsze.³¹

Placówki służące przede wszystkim osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Typy domów pomocy społecznej są zróżnicowane ze względu na typ odbiorców. Osobne podmioty oferują usługi przeznaczone dla:

- osób w podeszłym wieku,
- osób przewlekle somatycznie chorych,
- osób przewlekle psychicznie chorych,
- dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną,
- dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną,
- osób z niepełnosprawnością fizyczną.

Dzienny Dom Pomocy

Jest to ośrodek wsparcia przeznaczony dla osób samotnych lub osób w rodzinach, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy, a są jej pozbawione lub rodzina takiej pomocy nie może zapewnić. Jego celem jest zorganizowanie czasu wolnego uczestnikom – osobom w wieku poprodukcyjnym z danego terenu. Może być to pomoc w zaspokojeniu ich potrzeb, a także wsparcie w samodzielnym egzystowaniu w środowisku lokalnym.

Indywidualny program integracji cudzoziemców

Jest to pomoc dla cudzoziemca realizowana w ramach uzgodnień zawartych pomiędzy powiatowym centrum pomocy rodzinie a cudzoziemcem. Program określa wysokość, zakres i formy pomocy oraz zobowiązania cudzoziemca. Pomoc w ramach programu udzielana jest w formie:

- świadczeń pieniężnych:
 - na pokrycie kosztów utrzymania, w szczególności pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe oraz
 - na pokrycie kosztów związanych z nauką języka polskiego;
- opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne;

³¹ Pacholski M, Słaboń A, Słownik pojęć socjologicznych, Kraków 1997, s. 25-26.

- pracy socjalnej;
- poradnictwa specjalistycznego, w tym prawne, psychologiczne i rodzinne;
- udzielania informacji oraz wsparcia w kontaktach z innymi instytucjami;
- innych działań wspierających proces integracji cudzoziemca.

Na poziomie powiatów jest sprawowana w formie placówek opiekuńczo-wychowawczych, które są prowadzone jako placówki typu:

a) interwencyjnego – zapewniają doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,

b) rodzinnego – wychowują dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwiają wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu, współpracują z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodzin,

c) socjalizacyjnego – zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizują przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; podejmują działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewniają dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmują dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewniają korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,

d) specjalistyczno-terapeutycznego – sprawują opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia

Institutional foster care

	<p>społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Instytucjonalny zasób pieczy zastępczej, do którego należą: <ul style="list-style-type: none"> – Placówki opiekuńczo-wychowawcze – Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne – Interwencyjne ośrodki preadopcyjne.
<p>Jednostka specjalistycznego poradnictwa</p>	<p>To jednostka, w której realizowane jest zadanie specjalistycznego poradnictwa. Specjalistyczne poradnictwo, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.</p>
<p>Klub Integracji Społecznej</p>	<p>Udzielają pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych.</p>
<p>Kluby Samopomocy</p>	<p>Działanie grup samopomocowych nie jest ściśle uregulowane w ustawodawstwie. Zgodnie z art. 15 ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna polega między innymi na rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Dalej art. 51a określa, że zakres usług świadczonych w klubach samopomocy ustala właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej klub samopomocy w uzgodnieniu z wojewodą.</p>
<p>Kryterium dochodowe</p>	<p>Świadczenie pieniężne z pomocy społecznej udzielane jest osobom, które spełniają warunki zapisane w Ustawie o pomocy społecznej. Pierwszym z nich jest trudna sytuacja materialna, drugim – trudna sytuacja życiowa. Trudną sytuację materialną definiuje się poprzez kryterium dochodowe czyli określony poziom dochodu miesięcznego dla osoby samotnej lub osoby rodzinie, który uprawnia do otrzymania świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej. Kryterium dochodowe określone jest kwotowo i aktualizowane przez Radę ministrów co 3 lata.</p>
<p>Lokal socjalny</p>	<p>Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o ochronie praw lokatorów, to lokal nadający się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, którego powierzchnia pokoi przypadająca na członka gospodarstwa domowego najemcy – tj. jedną osobę w przypadku zamieszkiwania</p>

co najmniej dwóch osób – nie może być mniejsza niż 5 m², a w wypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego 10 m², przy czym lokal ten może być o obniżonym standardzie. Sąd musi przyznać prawo do lokalu socjalnego w wyroku eksmisyjnym (art. 14 ust. 4 ustawy o ochronie praw lokatorów) następującym osobom:

1. Kobietom w ciąży.
2. Małoletniemu, niepełnosprawnemu lub ubezwłasnowolnionemu oraz sprawującemu nad taką osobą opiekę i wspólnie z nią zamieszkałą.
3. Obłożnie chorym.
4. Emerytom i rencistom spełniającym wymagania do otrzymania świadczenia z pomocy społecznej (określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie funduszu socjalnego emerytów i rencistów Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin z dnia 9 września 2004 r.).
5. Osobie posiadającej status bezrobotnego.
6. Osobie spełniającej przesłanki określone przez radę gminy w drodze uchwały, z reguły mającej niskie dochody.

Mieszkanie treningowe lub wspomagane

Osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, może być przyznany pobyt w mieszkaniu treningowym lub wspomagany.

Mieszkanie treningowe lub wspomagane jest formą pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu.

Ośrodek interwencji kryzysowej

W mieszkaniu treningowym świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz naukę w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia niezależnego życia.

W mieszkaniu wspomaganym świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości.

Mieszkanie wspomagane jest przeznaczone w szczególności dla:

- osoby niepełnosprawnej, w tym osoby niepełnosprawnej fizycznie lub osoby z zaburzeniami psychicznymi;
- osoby w podeszłym wieku lub przewlekle chorej.

Pieczna zastępcza

Podstawowym celem działalności ośrodka jest świadczenie poradnictwa specjalistycznego oraz podejmowanie działań z zakresu interwencji kryzysowej osobom pełnoletnim oraz rodzinom mającym trudności w rozwiązywaniu własnych problemów życiowych, doznających jakichkolwiek form przemocy w rodzinie lub będących w innych kryzysach życiowych.

Pieczna zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców.

Pieczna zastępcza zapewnia:

1) pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;

2) przygotowanie dziecka do:

- godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
- pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
- nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu

**Placówka opiekuńczo-
wychowawcza**

łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;

3) zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia.

**Placówka wsparcia
dziennego**

W celu wsparcia rodziny, dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Mogą one być prowadzone w formie:

- opiekuńczej – zapewniają dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.
- specjalistycznej – organizują zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizują indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę – prowadzą działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

Pomoc społeczna

Institucja polityki społecznej państwa, mającą na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera

finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu.

Na podstawie art. 7. ustawy o pomocy społecznej wyróżniamy następujące powody przyznania osobom i rodzinom pomocy społecznej:

- ubóstwo,
- sieroctwo,
- bezdomność,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długotrwała lub ciężka choroba,
- przemoc w rodzinie,
- potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudność w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizm lub narkomania,
- zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa,
- klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Powody przyznania pomocy społecznej

Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest:

z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej;

ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

Praca socjalna

Relatywna granica ubóstwa

Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny.

W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia.

Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.

Granica przyjęta na poziomie 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD.

Rodziny wspierające

Zgodnie z zapisem art. 29 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- opiece i wychowaniu dziecka,
- prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Zadaniem rodziny wspierającej nie jest wyręczenie, lecz aktywna pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji w rodzinach tego wymagających.

Rodzina wspierająca pomaga przede wszystkim na podstawie własnych, posiadanych zasobów i umiejętności, wiedzy z zakresu funkcjonowania rodziny i prawidłowego wychowywania dzieci. Wsparcie może obejmować:

- organizowanie czasu wolnego dzieciom z rodzin wspieranych,
- wypracowanie nawyku wspólnego spędzania czasu przez członków rodziny,
- pomoc dzieciom w nauce,
- udzielanie wskazówek w takich kwestiach jak: gotowanie, sprząatanie, utrzymywanie higieny osobistej, racjonalne gospodarowanie budżetem domowym,
- utrzymywanie stałego kontaktu z rodziną wspieraną i OPS.

Rodzinna piecza zastępcza

Jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenia potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

- a) spokrewniona,
- b) niezawodowa, umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa),
- c) zawodowa – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa), w tym:
 - zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, małoletnie matki z dziećmi,
 - zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,

2) rodzinny dom dziecka – w tym samym czasie może w nim przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa).

Rodzinny Dom Pomocy

Stanowią formę usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo przez osobę fizyczną lub organizację pożytku publicznego dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu zamieszkujących wspólnie osób wymagających z powodu wieku lub niepełnosprawności wsparcia w tej formie. Są one alternatywną formą wsparcia dla dużych domów pomocy

	społecznej. W doskonały sposób mogą one również uzupełniać system opieki długoterminowej.
Aktywny Rodzic	Świadczenie wspierające rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka. Program skierowany jest przede wszystkim do rodziców dzieci w wieku od 12. do 35. miesiąca życia. Świadczenia wypłacane w ramach ustawy to: „aktywni rodzice w pracy”, „aktywnie w żłobku”, „aktywnie w domu”.
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	To szczególnie rodzaj specjalistycznych usług opiekuńczych udzielanych osobom, które z powodu choroby psychicznej lub niepełnosprawności intelektualnej mają poważne trudności w codziennym funkcjonowaniu, a zwłaszcza z relacjach z otoczeniem, edukacji, zatrudnieniu i realizacji spraw bytowych.
Środowiskowe Domy Samopomocy	Rodzaj ośrodka wsparcia, będący jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz upośledzonych umysłowo, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej.
Świadczenia niepieniężne w pomocy społecznej	W myśl ustawy o pomocy społecznej wyróżniamy następujące rodzaje świadczeń niepieniężnych: pracę socjalną, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenia społeczne, pomoc rzeczową, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencję kryzysową, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt w domu pomocy społecznej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym oraz pomoc w uzyskaniu zatrudnienia.
Świadczenie wychowawcze	To wsparcie finansowe rodzin w częściowym pokryciu wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Świadczenie skierowane jest dorodzców dzieci w wieku do 18 roku życia.

**Ubóstwo skrajne
(minimum egzystencji)**

Granica wyznaczająca poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego następuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka.

**Usamodzielnienie
wychowanków pieczy
zastępczej**

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną przysługuje pomoc na usamodzielnienie.

Przez osobę usamodzielnianą rozumie się również osobę, której pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej ustał na skutek śmierci osób tworzących rodzinę zastępczą lub osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, w okresie 6 miesięcy przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności.

W ustawie wyróżniono następujące formy pomocy dla ww. kategorii osób:

1) pomoc na:

- ❖ kontynuowanie nauki,
- ❖ usamodzielnienie,
- ❖ zagospodarowanie;

2) pomoc w uzyskaniu:

- ❖ odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- ❖ zatrudnienia;

3) pomoc prawna i psychologiczna.

Pomoc ta może mieć charakter pieniężny (przyznanie świadczenia pieniężnego) lub niepieniężny (pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej, pomoc prawna i psychologiczna).

**Ustawowa granica
ubóstwa**

Kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej.

**Warsztaty Terapii
Zajęciowej**

Jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką, stwarzającą osobom z niepełnosprawnością i niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Wskaźnik zagrożenia**ubóstwem po****uwzględnieniu****transferów społecznych**

Odsetek osób najuboższych określonych miarą międzynarodową (wspólną dla krajów członkowskich UE), czyli stopą ubóstwa relatywnego odnosi się do osób, których przeciętny dochód do dyspozycji nie przekracza 60,0% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji, z uwzględnieniem ogółu transferów społecznych.

Wywiad środowiskowy

Przeprowadzany jest przez pracownika socjalnego w celu ustalenia sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej osób i rodzin, aby na podstawie uzyskanej wiedzy można było przyznać odpowiednią pomoc.

Zadania samorządu powiatu

Do zadań własnych powiatu należy, m.in. udzielanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki, a także zapewnienie pomocy w integracji ze środowiskiem osobom opuszczającym: domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze (Art. 19 p. 6 i 7 Ustawy o pomocy społecznej).

Zadania własne i zlecone gminy

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej (art. 17) do zadań własnych i zleconych gminy należą, m.in.:

- udzielanie schronienia, zapewnianie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i specjalnych celowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczenia na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,

- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwałe lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych, dożywanie dzieci, sprawowanie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin, grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom,
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Zakłady Aktywności Zawodowej

Podmiot tworzony w celu zatrudniania osób o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, niepełnosprawność intelektualną lub chorobę psychiczną.

Do statutowych celów tego typu podmiotów należy rehabilitacja zawodowa i społeczna zatrudnianych osób.

Jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, ogrzewania, w tym opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Osobom bezdomnym i innym osobom nie posiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne. Zasiłek celowy może być przyznany również w formie biletu kredytowanego.

Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego. Wówczas może być wypłacany niezależnie od dochodu, przez okres do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba objęta kontraktem socjalnym, w trakcie jego realizacji, stała się osobą zatrudnioną.

Zasiłek celowy

Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego

Świadczenie to może być przyznane osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego. W takim przypadku może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Zasiłek celowy na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną

Świadczenie to może być przyznane osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej. W takim przypadku może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Specjalny zasiłek celowy

Świadczenie może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe - w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny. Świadczenie to nie podlega zwrotowi.

Zasiłek celowy na zasadach zwrotu

Świadczenie to może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.

Zasiłek celowy przyznany niezależnie od dochodu wynika z art. 39a ust.

1-2:

- Ust. 1. Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego.
- Ust. 2. Zasiłek celowy, o którym mowa w ust. 1, może być wypłacany niezależnie od dochodu, przez okres do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba objęta kontraktem socjalnym, w trakcie jego realizacji, stała się osobą zatrudnioną.

Przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

1. osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
2. rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustala się:

1. w przypadku osoby samotnie gospodarującej – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym, że miesięczna kwota zasiłku nie może być wyższa niż kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
2. w przypadku rodziny - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50% różnicy między:

1. kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby;
2. kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

W przypadku podjęcia zatrudnienia przez osobę objętą kontraktem socjalnym pobierającą zasiłek okresowy, może być on wypłacany nadal

Zasiłek okresowy

niezależnie od dochodu, do dnia wynikającego z decyzji przyznającej zasiłek okresowy, nie dłużej jednak niż do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba została zatrudniona.

Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć minimalne kwoty zasiłku okresowego.

Zasiłek okresowy na zasadach zwrotu:

Zasiłek okresowy może być przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.

Jedną z podstawowych form świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej. Zasiłek stały przysługuje:

1. pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
2. pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

1. w przypadku osoby samotnie gospodarującej - różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku od dnia 2024 r. nie może być wyższa niż 1000 zł miesięcznie;
2. w przypadku osoby w rodzinie - różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 100 zł miesięcznie.

W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego, dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku

Zasiłek stały

dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania lub zasiłku dla opiekuna, zasiłek stały nie przysługuje.

Osobę przebywającą w domu pomocy społecznej lub ubiegającą się o przyjęcie do niego uznaje się za osobę samotnie gospodarującą, jeżeli przed przyjęciem do domu pomocy społecznej lub rozpoczęciem oczekiwania na miejsce w takim domu była uprawniona do zasiłku stałego. Przy ustalaniu uprawnienia oraz wysokości zasiłku stałego do dochodu nie wlicza się kwoty zasiłku okresowego.

Uzasadnienie
do uchwały Nr
Sejmiku Województwa Wielkopolskiego
z dnia 2026 r.

**w sprawie przyjęcia oceny zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za rok
2025 w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej**

Zgodnie z art. 16a ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2026 r. poz. 639) zarząd województwa przedstawia do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej.

Zasoby obejmują, w szczególności infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący. Ocena obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy.

Wobec powyższego podjęcie niniejszej uchwały przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego jest zasadne.